

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ
ПРАВOPOPУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ
ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ**

Науково-практичні рекомендації

Колектив авторів

Дніпро
2021

УДК 351.74:351.753

П 71

*Схвалено науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 10 від 17.06.2021)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Камишанський О.Ю. – начальник ГУНП в Рівненській області, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Розовський Б.Г. – завідувач кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України.

П 71 Превентивна діяльність Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї : наук.-практ. рекомендації / А. Є. Фоменко, В. А. Глуховець, К. В. Бахчев, О. О. Дудоров, О. В. Бочковий та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 116 с.

ISBN 978-617-8032-39-5

Науково-практичні рекомендації містять аналіз діяльності підрозділів Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї з практичними рекомендаціями щодо підвищення ефективності даного напрямку роботи поліції.

Призначені для курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, науковців юридичного спрямування, а також практичних працівників підрозділів Національної поліції та інших правоохоронних органів.

ISBN 978-617-8032-39-5

© Автори, 2021
© ДДУВС, 2021

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	4
ПЕРЕДМОВА	5
Розділ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ	
1.1. Про поняття вогнепальної зброї та її обіг в Україні	7
1.2. Сучасний стан запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції	16
1.3. Правове регулювання вогнепальної зброї в Україні: загальні підходи ...	24
1.4. Організаційно-правові засади здійснення контролю у сфері обігу вогнепальної зброї	31
Розділ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	
2.1. Відповідальність за правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї	43
2.2. Кримінологічна характеристика злочинів у сфері обігу вогнепальної зброї	45
2.3. Характеристика осіб, які вчиняють злочини у сфері обігу вогнепальної зброї	49
2.4. Спірні питання кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з обігом вогнепальної зброї	62
Розділ 3. ПРОФІЛАКТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ	76
ДОДАТКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	109

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВРУ – Верховна Рада України

ВС – Верховний Суд

ГУНП – Головне управління Національної поліції

ЄРДР – Єдиний реєстр досудових розслідувань

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗУ – Закон України

ІНПІ – Інформаційний портал Національної поліції

к. пр. – кримінальне правопорушення

КК України – Кримінальний кодекс України

КМУ – Кабінет Міністрів України

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України

КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення

МВС України – Міністерство внутрішніх справ України

ОГП – Офіс Генерального прокурора

п. – пункт

с. – сторінка

СРПП – сектор реагування патрульної поліції

ст. – стаття

ЦК України – Цивільний кодекс України

ПЕРЕДМОВА

Забезпечення безпеки громадян, охорона їх життя та здоров'я, особистої недоторканності є одним з головних напрямів соціальної політики держави. Однак одним з негативних наслідків геополітичних, соціально-економічних та ідеологічних змін, що сталися за останні роки в Україні, є різке насичення суспільства вогнепальною зброєю, як у сфері легального володіння, так і в її незаконному (кримінальному) обігу. Це не могло негативно не позначитися на кримінальній обстановці в країні.

На сьогодні з використанням зброї вчиняється близько 2 % злочинів. Невелика начебто частина збройних злочинів у загальній масі є оманливою. Головна небезпека криється в їх якісно негативній характеристиці. Для збройних злочинів характерна особлива зухвалість. Нерідко вони вчинюються відкрито, супроводжуються опором представникам влади та завдають значної шкоди суспільним відносинам.

Безперешкодне поширення зброї у кримінальних колах – основа успішної діяльності бандитських груп. Вони ж також є силовим фундаментом організованої злочинності. Сам факт існування збройних злочинних угруповань деморалізує населення, працівників правоохоронних органів, породжує в людях почуття незахищеності і страху, створює в суспільстві атмосферу, що не сприяє протидії злочинності.

Більше того, часто предметом злочинів стає зброя, яка потрапляє у незаконний обіг від легальних власників через недосконалість контролю за її обігом зі сторони правоохоронних органів, або ж самі власники зброї використовують її у незаконний спосіб умисно чи з необережності.

Таким чином, вивчення та наукове дослідження проблем протидії та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї, вбачається вельми актуальним на сьогодні. Своєчасність та необхідність дослідження вказаних проблем ініціювало замовлення Управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області на проведення відповідного наукового дослідження, результатом якого є дані

науково-практичні рекомендації.

У науково-практичних рекомендаціях авторами наведено організаційно-правові основи обігу вогнепальної зброї в Україні, надано детальну характеристику правопорушень у досліджуваній сфері, вивчено сучасний стан запобігання вчиненню правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, а також надано рекомендації щодо підвищення ефективності профілактики та запобігання вказаним правопорушенням.

Наведені у науково-практичних рекомендаціях положення відповідають чинному законодавству України, мають практичну спрямованість та можуть бути використані під час запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів МВС України зі специфічними умовами навчання.

Розділ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

1.1. Про поняття вогнепальної зброї та її обіг в Україні

На сьогодні в Україні злочинність є реальною загрозою національній безпеці країни, завдає суттєвої шкоди підвалинам державності, перешкоджає здійсненню соціально-економічних реформ, породжує в суспільстві атмосферу нестабільності і страху громадян за свою особисту і майнову безпеку.

Суспільна небезпека незаконного обігу зброї полягає у створенні «сприятливих умов» для скоєння більш тяжких злочинів. Статистичні дані свідчать, що останні роки характеризуються високим рівнем злочинів, що скоєні із застосуванням зброї. Відмінною рисою незаконного обігу зброї є і те, що окрім збільшення обсягів, змінюються і його якісні характеристики: він набуває організованого і транснаціонального, а в періоди загострень соціально-економічних протиріч – і політичного характеру. Підтвердженням цього є збройний конфлікт на Сході України, що триває з 2014 року¹. Окрім дестабілізації політичної ситуації, суттєвої шкоди, що завдається соціально-економічним відносинам в Україні тощо, збройний конфлікт є джерелом, що підживлює незаконний обіг зброї, сприяє незаконному потраплянню її вглиб країни. Крім того, вихід озброєння з-під контролю держави, безперечно, впливає на воєнну безпеку країни.

Протидія незаконному обігу зброї займає особливе місце в діяльності Національної поліції щодо запобігання злочинам, оскільки вона характеризується подвійною превенцією: окрім припинення незаконних дій зі зброєю, попереджаються також і тяжкі наслідки, які можуть настати в ході противоправного застосування зброї.

Так, Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року до основних повноважень поліції (ст. 23) віднесено здійснення

---

¹ Гришко Л. МВС: в Україні зростає незаконний обіг зброї. URL: <http://dw.com/p/1FStT>.

превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, що сприяють учиненню кримінальних правопорушень, ужиття в межах компетенції заходів для їх усунення.

Практична діяльність правоохоронних органів свідчить, що в організації запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї в умовах її транснаціоналізації важливого значення набуває міжнародна практика та її ефективна взаємодія. Міжнародними правовими організаціями, які вивчають проблеми протидії злочинності, неодноразово підкреслювалась важливість постійного моніторингу питань, пов'язаних з організацією запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї, підтримання на належному професійному рівні національних систем кримінального правосуддя. Зокрема, Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй (ООН) по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12-19 квітня 2015 року) закликав держави до розробки та прийняття ефективних заходів щодо запобігання й протидії незаконному виготовленню та обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин. До таких заходів Конгрес, зокрема, відніс: проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для створення перешкод незаконному застосуванню та виготовленню вогнепальної зброї й вибухових речовин; використання передових технологій, у т.ч. нанесення маркування та ведення обліку для полегшення відслідковування вогнепальної зброї та підвищення ефективності кримінальних розслідувань щодо незаконного обігу зброї². Заходи, запропоновані Конгресом ООН, здебільшого стосуються запобігання злочинам на загальнодержавному рівні. Завданням Національної поліції в цьому напрямі вбачається можливим визначити шляхом з'ясування та узагальнення причин та умов, що сприяють учиненню цих злочинів³.

Усе частіше в засобах масової інформації (ЗМІ), заявах політиків, коментарях правоохоронців збільшення кількості правопорушень із

---

² Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (Доха, 12-19 квітня 2015 року). URL : https://www.unodc.org/documents/congress/Declaration/V1504153_Russian.pdf.

³ Свірін М.О., Левик В. Д., Коцюбинська Ю. М. Нормативно-правове забезпечення запобігання національною поліцією злочинам у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї. Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи: *збірник тез Всеукраїнської науково практичної інтернет- конференції з нагоди відзначення Дня науки- 2020 в Україні* (м. Київ, 21 травня 2020 р.). Київ: ДНДІ МВС України, 2020. С. 120-123.

застосуванням вогнепальної зброї та вибухівки в Україні пов'язують з недосконалим контролем за переміщенням вогнепальної зброї із зони ООС. Регулярні повідомлення про вибухи гранат, збройні напади й численні схрони в мирних містах дедалі частіше вказують на величезну прогалину з боку держави в цьому питанні. Як справедливо зазначає Н.Є. Міняйло: «Поширення незаконного обігу вогнепальної зброї як один з найбільш «перспективних» напрямів діяльності організованих злочинних угруповань, поряд з торгівлею наркотиками, людьми, контрабандою та проституцією, сприяє процвітанню так званого «чорного» ринку зброї. Незаконна торгівля зброєю стає усе більш прибутковим злочинним промислом»⁴.

Сьогодні, у зв'язку з високим рівнем насильницької злочинності, труднощами у роботі правоохоронних органів та, як наслідок, падінням довіри до них, зростає інтерес різних верств населення до проблем нормативно-правового регулювання обігу вогнепальної зброї. Багатьма нашими співгромадянами вільне володіння вогнепальною зброєю розглядається як символ свободи та дієвий засіб реалізації конституційного права на самозахист. Водночас, за даними різних соціологічних опитувань, ініціативу легалізації купівлі вогнепальної зброї підтримує меншість громадян України. Суспільство наразі не готове до легалізації обігу короткоствольної вогнепальної зброї, хоч прибічники такого сміливого кроку наводять на його користь численні аргументи.

Так, у пояснювальній записці до проекту ЗУ «Про цивільну зброю і боеприпаси» зазначається, що переважна більшість розвинених країн світу (усталених демократій) надали відповідне право своїм громадянам, і це сприяло зменшенню кількості насильницьких злочинів проти особи та злочинів проти власності. Досвід Прибалтики, Грузії та Молдови переконує в тому, що надання права громадянам на цивільну вогнепальну зброю знижує вуличну злочинність на 50–70%. Натомість введення жорстких правил й обмежень щодо володіння цивільною зброєю у Великій Британії призвело до стрімкого зростання кількості злочинів за останні 5 років: на 88% – злочинів з використанням насильства, на 101% – озброєних пограбувань, на 105% – згвалтувань і

---

⁴ Міняйло Н.Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ : Б.в., 2012. 20 с. URL : <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=8510>.

на 24 % – вбивств⁵.

На сьогодні пересічний громадянин України на законних підставах може отримати дозвіл на придбання, зберігання, носіння чи збут лише мисливської вогнепальної зброї. Останнім часом, особливо під впливом розроблення та реєстрації у ВРУ декількох законопроектів, спрямованих на закріплення права громадян володіти короткоствольною вогнепальною зброєю, в юридичній літературі й суспільстві загалом активізувалась дискусія з цього приводу.

Аналізуючи поняття «обіг зброї», С. Параниця, пише, що згадане визначення в умовах держави можна обговорювати як соціальну функцію. Концепція, порядок функціонування та структура обігу зброї змінювались історично залежно від зміни напряму інтересу, соціальної потреби у цій сфері суспільних відносин. Обіг зброї складається з багатьох елементів (придбання, реєстрація, зберігання, носіння, застосування) та регулюються адміністративно-правовими нормами, сукупність яких становить самостійний інститут⁶.

17 квітня 2000 р. на X конгресі ООН з попередження злочинності та поводження з правопорушниками було прийнято документ під назвою «Віденська декларація про злочинність та правосуддя: відповіді на виклики XXI століття». У ньому наголошується на необхідності зміцнювати міжнародне співробітництво і взаємну правову допомогу з метою припинення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до нього. Виявляється, що у світі протягом року у середньому, у зв'язку із застосуванням стрілецької зброї, гине півмільйона осіб – це одна смерть на хвилину⁷.

24 лютого 2000 р. на Генеральній Асамблеї Ради Безпеки ООН було прийнято Міжнародний кодекс поведінки щодо постачання зброї. У цьому документі зазначається, що міжнародні поставки основних видів звичайної зброї, стрілецької зброї і легких озброєнь, а також боєприпасів, щорічно стають причиною людських страждань і незліченних жертв, більшість яких – це мирні жителі. Виходячи з цього,

---

⁵ Яка зброя буде дозволена. Законопроект «Про цивільну зброю і боєприпаси» № 1135-1. URL : <https://ngp-ua.info/2014/12/18627>.

⁶ Параниця С.П. Адміністративно-правові засади обігу зброї та пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими снарядами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2009. С. 9, 79, 81, 148.

⁷ Романов О. Зброя у світі. Правове регулювання. *Юридичний вісник України*. 2–8 лип. 2015 р. № 26; 9–15 лип. 2005 р. № 27.

Кодексом встановлено, що постачання зброї може проводитися тільки в тому випадку, якщо буде обґрунтовано доведено, що пропонуване постачання не буде використовуватися державою-отримувачем або стороною-одержувачем у країні кінцевого призначення для сприяння серйозних порушень прав людини – таким, як геноцид та інші злочини проти людяності, наприклад, «етнічна чистка», позасудові, сумарні і довільні страти, примусові зникнення осіб, тортури та інші види жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання, утримання під вартою з порушенням міжнародних стандартів у галузі прав людини.

На міжнародно-правові документи, присвячені обігу вогнепальної зброї, Україна, звісно, не може не зважати при вдосконаленні свого національного законодавства про зброю. Водночас, як слушно зазначається в юридичній літературі, основна проблема боротьби з нелегальним розповсюдженням зброї на міжнародному рівні полягає в тому, що міжнародне співробітництво у цій сфері ґрунтується на зобов'язаннях, які держава-учасник того чи іншого документа добровільно бере на себе. «У світі немає відповідної інстанції, яка б засуджувала чи карала держав-порушниць, що взяли на себе конкретні зобов'язання, але не виконують їх. На сьогодні не існує ні загального для всіх держав закону щодо контролю над озброєнням, ні міжнародного суду, який би розглядав скарги та справи з цього приводу»⁸.

За інформацією Національної поліції, станом на січень 2018 р. в Україні офіційно було зареєстровано близько 800 тис. одиниць вогнепальної мисливської зброї, якими володіли 663 тис. українців⁹. Після початку війни на Донбасі різко зросла кількість незареєстрованої зброї, яка перебуває в нелегальному обігу (сталось процвітання «чорного» ринку зброї), підтвердженням чого є збільшення кількості осіб, які засуджуються за незаконне поводження з нею. Так, лише протягом січня-листопада 2018 р. органи прокуратури передали до суду понад 5 тисяч кримінальних проваджень за фактами незаконного обігу зброї¹⁰. Проте вести мову про ефективний контроль за сферою обігу вогнепальної зброї на сьогодні, на жаль, не доводиться, що призводить

---

⁸ Там само.

⁹ 5 запитань про зброю в Україні. URL: <https://hromadske.ua/posts/5-pytan-pro-zbroiu-v-ukraini> (дата звернення: 10.04.2020).

¹⁰ Понад 5 тисяч справ про незаконний обіг зброї передані в суди з початку року. URL : https://protocol.ua/ru/ponad_5_tisyach_sprav_pro_nezakonnij_obig_zbroi_peredani_v_sudi_z_pochatku_roku/.

до погіршення криміногенної ситуації. Нелегальний обіг зброї сприяє вчиненню інших тяжких злочинів – умисних вбивств, розбоїв тощо.

Нормативна база, присвячена питанням обігу вогнепальної зброї, в Україні є недосконалою. ВРУ так і не сказала своє слово з досліджуваної проблематики, хоч, починаючи з 1995 р., на її розгляд подавалось чимало відповідних законопроектів. На сьогодні в Україні (чи не єдиній європейській країні), незважаючи на наше прагнення до євроінтеграції, відсутній спеціальний закон, який би виважено (з урахуванням знайденого балансу різних суспільних інтересів) урегулював ці питання.

Разом з тим, з урахуванням того, що вогнепальна зброя є одним із видів зброї, передусім доцільно з'ясувати, *що саме визнається зброєю*. У тлумачному словнику української мови зброя визначається широко – як знаряддя для нападу та оборони, сукупність засобів для ведення війни, бою та поділяється, зокрема, на біологічну, вогнепальну, токсичну, хімічну, холодну¹¹.

Зазвичай у криміналістиці під зброєю розуміють пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені і конструктивно призначені для ураження живої цілі, знищення або пошкодження об'єктів навколишнього середовища.

Основною характерною ознакою зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв є їх призначення – ураження живої цілі, знищення чи пошкодження оточуючого середовища. Вони можуть бути як саморобними, так і виготовленими промисловим способом (абз. 2 п. 2 постанови Пленуму ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).

Щодо *видів зброї*, то до них потрібно відносити: 1) вогнепальну зброю (стрілецьку, артилерійську та гранатомети), реактивну, ракетну, мінну, запалювальну, торпедну та інші звичайні види військової зброї; 2) ядерну, хімічну, біологічну, лазерну, інфразвукову, радіологічну та інші види зброї масового знищення; 3) холодну зброю; 4) пневматичну зброю калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду.

---

¹¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 443.

Згідно з чинним законодавством України не визнаються зброєю:

1) електрошокові пристрої; 2) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії; 3) спеціальні засоби, що застосовуються правоохоронними органами при охороні громадського порядку; 4) спеціальні засоби самооборони (упаковки з аерозолями, газові пістолети і револьвери).

Звісно, у просторічному розумінні можна вести мову про зброю газову, гумову, електрошокову тощо, але такий широкий підхід не відповідає чинному законодавству (це впливає навіть з назви відповідної Інструкції МВС України¹², яка є своєрідним замінником відсутнього на сьогодні Закону України про зброю), а тому може бути сприйнятий лише за умови зміни вітчизняного законодавства про зброю.

Питання про віднесення тих чи інших предметів до певних видів зброї вирішується з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних критеріїв. За об'єктивними ознаками зброєю є предмети, що здатні заподіяти шкоду життю та здоров'ю людини, а також навколишньому середовищу з урахуванням їх конструктивних особливостей¹³. Суб'єктивно вони призначені для враження живої та іншої цілі, тобто не повинні мати іншого призначення – господарського, побутового, спортивного, обрядового тощо.

У випадках, коли для вирішення питання, чи є відповідні предмети зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями або радіоактивними матеріалами, а також для з'ясування їх придатності до використання за цільовим призначенням потрібні спеціальні знання, призначається експертиза.

Тлумачний словник пропонує таке визначення вогнепальної зброї – це усі види пістолетів, рушниць, гармат та ін., що стріляють за рахунок миттєвого згоряння пороху та газів, які виштовхують кулю або снаряд¹⁴.

---

¹² Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями ними снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 із змінами.

¹³ Так, діюча методика криміналістичного дослідження холодної зброї класифікує останню за довжиною клинка, його твердістю, кутом заточування та іншими показниками.

¹⁴ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 443.

П. 8.2 згаданої Інструкції МВС України містить більш складне визначення, яке однак змістовно узгоджується з попереднім: вогнепальна зброя – це зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані.

Відповідно до п. 8.8 Інструкції МВС України мисливська вогнепальна зброя – це зброя, призначена для ураження тварин і птахів під час полювання. До неї належать: мисливські гвинтівки, карабіни та штуцери, гладкоствольні рушниці, гладкоствольні рушниці із свердловиною «парадокс» з нарізами 100-140 мм на початку або в кінці ствола, мисливські рушниці зі свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці, що мають поряд з гладкими і нарізні стволи.

Позитивно варто оцінити ту обставину, що у наведених визначеннях поняття вогнепальної зброї немає вказівки на початкову швидкість снаряда (кулі), бо ця характеристика є суто технічною. До того ж судово-медична експертиза констатує, що вплив на тіло людини залежить не стільки від швидкості кулі, скільки від її кінетичної енергії¹⁵.

Контроль за обігом вогнепальної зброї, як вже зазначалось, є об'єктом пильної уваги з боку різних міжнародних організацій. Так, спеціально створеною комісією РЄ був вироблений текст Європейської конвенції про контроль за придбанням і зберіганням вогнепальної зброї приватними особами (далі – Конвенція), яка була підписана у Страсбурзі 28 червня 1978 р. і набула чинності 1 липня 1982 р. Ст. 2 Конвенції позначає мету цього документа – припинення незаконного обігу вогнепальної зброї, відслідковування та виявлення цієї зброї, яка переміщується з території однієї держави на територію іншої. У Додатку I Конвенції наводиться доволі розлоге і складне для сприйняття визначення поняття «вогнепальна зброя»: це – будь-який предмет, з якого за допомогою вибухового, газового, повітряного і будь-яких інших способів метання можна випустити заряд дробу, кулю або інші боєприпаси, заряд токсичного газу, рідини або іншої речовини; автоматична зброя; короткоствольна зброя з напівавтоматичним механізмом, з механізмом, що вимагає перезарядження, або з механізмом для ведення вогню одиночними

---

¹⁵ Репешко П. Поняття в проектах Закону України «Об оружии». *Юридический вестник*. 1998. № 2. С. 57.

пострілами.

Конвенція відносить до вогнепальної зброї не тільки зброю у власному розумінні цього слова, а й її основні частини, а також боєприпаси. Водночас згаданий документ вказує на те, що вогнепальною зброєю не визнаються такі предмети: 1) явно непридатні для використання; 2) через малопотужність не підлягають контролю у країні, з якої вони переміщуються; 3) призначені для підняття тривоги, подачі сигналів, використання в рятувальних діях, на бойнях, для гарпунного видобутку тварин, промислового або технічного використання, але за умови, що ці предмети застосовуються тільки для перерахованих цілей; 4) через давність не підлягають контролю у країні, з якої вони переміщуються.

Правовому режиму обігу зброї присвячений і Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності (далі – Протокол), до якого Україна приєдналась 2 квітня 2013 р. Стаття 2 Протоколу проголошує його мету – співробітництво держав задля недопущення, боротьби й викорінення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї. Стаття 3 Протоколу містить визначення низки понять, зокрема вогнепальної зброї. Це – будь-яка переносна ствольна зброя, яка спричинює постріл, призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної вогнепальної зброї або її моделей. У Протоколі спеціально наголошено на тому, що старовинна вогнепальна зброя та її моделі визначаються відповідно до національного законодавства. Частина 1 ст. 5 аналізованого документа вказує на те, за які умисні дії зі зброєю держава-учасник Протоколу має встановити кримінальну відповідальність. Йдеться про: 1) незаконне виготовлення вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї; 2) незаконний обіг цих предметів; 3) фальсифікацію або незаконне видалення, знищення або зміну маркування на вогнепальній зброї, передбаченого ст. 8 Протоколу.

На практиці при застосуванні КК України зазвичай враховується те визначення поняття вогнепальної зброї, яке з посилання на Інструкцію МВС України сформулював Пленум ВС України. *До вогнепальної* ним віднесено всі види бойової, спортивної, нарізної мисливської зброї (як

серійно виготовленої, так і саморобної чи переробленої), для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюється при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей)¹⁶.

Саме це визначення відтворює в одному з науково-практичних коментарів КК України В. Навроцький. Вчений також пише, що вогнепальну зброю становлять пристрої, призначені для стрільби незалежно від калібру, довжини ствола, наявності нарізів – від пістолетів і гвинтівок до артилерійських гармат, мінометів будь-якого калібру. Поняттям вогнепальної зброї охоплюються також реактивні системи – одиночні ракети та системи залпового вогню незалежно від призначення (для враження сухопутних, повітряних або морських цілей), дальності, наявності керування польотом після пуску. Причому зброєю є як власне пристрої для відстрілювання куль, снарядів, ракет, так і системи, які забезпечують здійснення пострілу чи пуску (супровід цілі, наведення, корегування вогню тощо)¹⁷.

1.2. Сучасний стан запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції

На сьогодні в Україні на руках у населення перебуває більше 2,5 млн. одиниць офіційно зареєстрованої зброї (як гладко ствольної, так і нарізної мисливської зброї). Остання по суті є нічим іншим як дещо переробленою бойовою зброєю, що перебуває на озброєнні Збройних Сил (ЗС) України (автомати АК, АКМ, карабіни СКС та ін.). Одночасно згідно експертних оцінок станом на 2013 рік на руках у населення перебувало біля 3 млн. 100 тис. одиниць нелегальної зброї.

При цьому, за заявою МВС України, основний канал потрапляння зброї в Україні – це непідконтрольні території¹⁸. Разом з тим, у 2013 році було вилучено 1693 одиниці вогнепальної зброї, що менше лише на

---

¹⁶ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 (абз. 1 п. 4).

¹⁷ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 884.

¹⁸ У МВС назвали кількість вилученої за рік зброї. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/21/novyna/suspilstvo/mvs-nazvaly-kilkist-vyluchenoji-rik-zbroji>.

7,6% у порівнянні з показником 2019 року.

За даними офіційної статистики, що розміщена на сайті Офісу Генерального прокурора, зазначається, що за 2020 рік було вилучено 1624 одиниці вогнепальної зброї, при цьому зареєстровано 5339 кримінальних проваджень щодо незаконного поводження зі зброєю (ст.ст. 262, 263, 263-1 КК України). А якщо взяти 2016 рік, то було зареєстровано 6225 кримінальних проваджень щодо незаконного поводження зі зброєю, що на 12% менше, ніж у 2013 році, коли в Україні не було бойових дій, а всі території були підконтрольні, та й зброї у 2016 році майже на 24% менше було вилучено ніж у 2013, а у 2020 році вилучено на 4% менше зброї ніж у 2013 році. (Таблиця 1).

Таблиця 1

При цьому, за 2019 рік, за даними ГПУ, 6204 порушень закону були кваліфіковані як незаконний обіг зброї, боеприпасів та вибухових речовин. З цієї кількості лише 100 випадків припали на власників офіційно зареєстрованої мисливської зброї. Та методика обліку правопорушень із використанням вогнепальної зброї та вибухових речовин, яку використовує Генпрокуратура, не дає цілісної картини¹⁹.

Недоліком в оцінці хибних статистичних показників є те, що на підставі кількісних показників діяльності правоохоронних органів здійснюється оцінка ефективності їх діяльності, вносяться корективи

¹⁹ Климчук Олег. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її вилучити URL: <https://www.dw.com/uk/a-52763579>.

щодо планів роботи, залучаються додаткові сили чи засоби щодо протидії правопорушенням, показники вчинення яких збільшуються тощо. Більше того, на підставі аналізу статистичних даних визначаються сфери діяльності правоохоронних органів, які потребують реформування, або додаткових науково-методичних матеріалів, розробку яких здійснюють науковці. Ці ж самі показники використовують народні депутати для обґрунтування змін до чинного законодавства.

Як результат, у разі хибності початкового уявлення про реальний стан речей, який був сформований на підставі недостовірних статистичних даних, буде здійснене реагування не на ті аспекти, які дійсно потребують уваги, буде затрачена велика кількість людських та фінансових ресурсів, час. А основне, ті сфери діяльності, які дійсно потребуватимуть реагування, залишаться без уваги.

У випадку з протидією злочинності, наслідки неправильної оцінки сучасного стану на підставі хибних статистичних даних призводять до трагічних наслідків, адже кожен злочин чи правопорушення – це посягання на права людини, інколи й на її життя та здоров'я, а особливо правопорушень, які вчиняються у сфері обігу зброї або з її використанням.

2018 року головний військовий прокурор України оприлюднив кількість незареєстрованої вогнепальної зброї на руках українців – 400 тисяч одиниць. У місцевій пресі можна натрапити на дані про три і навіть п'ять мільйонів одиниць. «Точна цифра нікому невідома. Якщо вам кажуть, що їм відома кількість такої зброї, запитайте про методику. Її нема, – стверджує Вадим Черниш. – І хто ж вам зізнається, що він має незаконну зброю?»²⁰».

Суспільна небезпека незаконного обігу зброї полягає у створенні «сприятливих умов» для скоєння більш тяжких злочинів. Навіть на підставі тих статистичних даних, які є, останні роки характеризуються надзвичайно високим рівнем злочинів, пов'язаних з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). Так, протягом 2013 року в Україні було зареєстровано 6 929 таких злочинів; у 2014 – 7 228, у 2015 – 7 409, у 2016 – 6 307, а 2020 року – 5 116.

При цьому спостерігається зменшення вилучення з незаконного обігу вогнепальної зброї (2013 - 1693, 2014 – 2 328, 2015 – 1 969, 2020 –

---

²⁰ Там само.

1624). Це свідчить про недопрацювання правоохоронних органів та перехід злочинів цієї категорії до латентної форми. Серед вилученої зброї збільшується частка більш потужної зброї, зі збільшеною вбивчою силою (наприклад, гранатомети). У зв'язку з тим, що злочинці використовують ефективнішу зброю, наслідки її застосування більш тяжкі та в більшості випадків призводять до смерті жертви злочину.

Маємо невпинне зростання кількості зареєстрованих злочинів цієї категорії і це з урахуванням того, що з 2014 року за об'єктивних причин не реєструються правопорушення, що вчиняються на територіях АР Крим та частині Донецької і Луганської областей. Усе це свідчить про наявність в Україні тривалої тенденції до зростання числа злочинів щодо незаконного поводження зі зброєю.

У січні-грудні 2020 року Центром безпекових досліджень «СЕНСС» проаналізовано 1591 подію, пов'язану з незаконним обігом та використанням зброї. З усіх подій, які було зафіксовано та проаналізовано, у 1473 випадках ідентифіковано види та/або кількість зброї, що незаконно зберігалась або використовувалась. Цей показник складає 93% від загальної кількості оброблених повідомлень²¹.

Відповідно до даних моніторингу найбільше випадків незаконного обігу та використання зброї та вибухонебезпечних пристроїв зафіксовано у Дніпропетровській (167 повідомлення), Київській (відповідно 114), Херсонській (104) та Харківській (101) областях та м. Києві (124). У порівнянні з 2019 роком негативні тенденції збереглись у Дніпропетровській, Київській та Харківській області, а також м. Києві, значно погіршилась ситуація у Херсонській області (Додаток 8).

У 2020 році зберігається тенденція щодо використання різного типу зброї та вибухових пристроїв під час конфліктів на дорозі, суперечок між сусідами та членами родини.

Новим трендом для 2020 року також стало використання зброї з метою викрадення людей та вимагання²².

Щодо надання дозволів та обліку зброї. У 2020 році було видано 60 133 дозволи на придбання/зберігання нарізної та травматичної зброї. У 2019 році таких дозволів було видано трохи більше – 60 951.

Станом на 5 січня 2021 року в Україні налічувалось **705 393 власників** мисливської вогнепальної зброї, окрім того підрозділами

---

²¹ Результати дослідження “Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020”
Центр безпекових досліджень “СЕНСС” URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>.

²² Там само.

дозвільної системи офіційно обліковується **203 262** одиниці зареєстрованої вогнепальної нарізної зброї (як на об'єктах дозвільної системи, так і у громадян).

Щодо вилучення та добровільної здачі зброї. Правоохоронці вилучають з незаконного обігу зброю в помешканнях, публічних місцях та автотранспортних засобах. Так, майже у 800 випадках зброю виявлено в приватних помешканнях, 630 – в публічних місцях (вулиці, двори багатоповерхівок, зупинки автотранспорту, вокзали), 133 – в автотранспортних засобах.

За результатами моніторингу також ідентифіковано 101 гранатомет та 53 кулемети, виявлені у схронах зі зброєю, помешканнях цивільних осіб, місцях вчинення злочинів за участю злочинних угруповань тощо. Показовою є кількість вилучених правоохоронцями гранатометних пострілів та їх частин – 1128.

Варто зауважити, що у другій половині 2020 року, у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року та першою половиною 2020 року, зросла кількість повідомлень про **переробку травматичної зброї (у незаконно облаштованих майстернях)** та випадки контрабанди²³.

Привертають увагу дані щодо зменшення у 2020 році кількості добровільно зданої зброї та вибухових речовин. Так, у 2019 році за даними Національної поліції кількість добровільно зданої вогнепальної зброї, що незаконно зберігалась, склала 5444 одиниці, у 2020 році цей показник знизився майже **в 13 разів** (423 одиниці). Також у 2019 році було добровільно здано 484 214 боєприпасів (патронів), у свою чергу у 2020 році – 18 782 боєприпаси (зменшення **у 25 разів**). Аналогічна ситуація і з добровільної здачею зареєстрованої вогнепальної зброї: 11042 одиниці було здано у 2019 році, а у 2020 – 4410 одиниць (зменшення у 2,5 рази).

Загалом така тенденція могла б вказувати на зменшення кількості зброї, яка знаходиться у населення. Проте є підстави вважати, що такі показники пов'язані з небажанням населення позбуватися нелегальної зброї через складну соціально-політичну ситуацію в країні та небезпеку початку бойових дій за межами Луганської та Донецької областей. Особливо враховуючи ескалацію конфлікту та нарощування РФ чисельності живої сили та озброєння на кордоні з Україною.

Дані Нацполіції демонструють зростання кількості власників

---

²³ Результати дослідження “Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020”
Центр безпекових досліджень “СЕНСС” URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>.

зареєстрованої зброї, які зловживають спиртними напоями, вживають наркотичні речовини з немедичною метою, порушують громадський порядок – за рік цей показник **збільшився на 14% (з 4894 до 5598 осіб)**.

Незважаючи на порівняно невеликі абсолютні показники, у 2020 році майже в **1,5 рази зросла** кількість злочинів, скоєних із застосуванням зареєстрованої зброї та кількість людей, що постраждали в їх результаті – з 98 у 2019 році до 139 у 2020 році.

Варто зауважити, що за даними моніторингу СЕНСС від використання як зареєстрованої, так і незареєстрованої зброї загинуло щонайменше 87 осіб, поранені – 260²⁴.

Отже, насиченість країни зброєю зумовлює її неправомірне застосування. Відповідно виникає пряма залежність між зростанням незаконного обігу зброї та кількістю скоєних збройних злочинів.

Практично немає категорії людей, яким би потенційно не загрожувала небезпека бути потерпілим від злочину, пов'язаного з використанням зброї. Суспільна небезпека таких діянь зростає рік у рік. Якісно і кількісно розширюються види злочинів зі зброєю, удосконалюються види зброї, багаторазово збільшується їх вражаюча дія і відповідно – тяжкі наслідки збройних злочинів. Для порівняння, якщо у 2005 році на обліку перебувало лише 4 таких нерозкритих злочини, то в 2006 – 13, 2007 – 28, 2010 – 82, 2011 – 121, 2012 – 130, 2013 – 148, 2014 – 189, 2015 – 215. За десятиліття кількість таких злочинів зросла у 50 разів та має тенденцію до зростання і надалі²⁵. Станом на 2020 рік, як зазначають в МВС, у державі скоєно більше 733 злочинів із застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин.

Але насторожує більше не те, що зброя попадає в руки кримінального елемента, у якого її доволі достатньо було завжди і до того ж злочинці в тій чи іншій мірі знаходяться в полі зору правоохоронних органів та їх оперативних підрозділів, а наявність «вогнепалу» у громадського населення, яке може в будь-який момент застосувати його не тільки зі злочинною метою, але й в інших цілях²⁶, *через раптові надмірні емоційні прояви чи побутові конфлікти тощо*.

Це підтверджується багатьма повідомленнями у ЗМІ.

Так, На Івано-Франківщині арсенал зброї було знайдено в жителя

---

²⁴ Результати дослідження “Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020” Центр безпекових досліджень “СЕНСС” URL: <https://censs.org/illcit-arms-2020/>.

²⁵ Інтернет ресурс: URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-7-mesyatsev-soversheno-124-ubiystva-1504207158.html>.

²⁶ Інтернет ресурс: URL: <http://peremogi.livejournal.com/16825907.html>.

Галицького району, у якого за місцем проживання та в гаражі правоохоронці виявили три пістолети, 20 гранат РГД та Ф-1, 19 запалів до них, тротилову шашку вагою 400 грамів, чотири електродетонатори, понад 1 тис. набоїв різного калібру, кулеметні стрічки тощо²⁷.

У селищі міського типу Козелець нетверезий громадянин учинив скандал з місцевими мешканцями, погрожуючи їм застосуванням вогнепальної зброї. Потім він сів у автомобіль і кудись поїхав. Через деякий час цей же дебошир повернувся, дістав із салону авто гвинтівку з оптичним прицілом (пізніше з'ясувалося, що це бойова снайперська гвинтівка), зарядив її вистрелив у напрямку групи людей. Пізніше при обшуку в гаражі цієї затриманої особи поліцією було виявлено і вилучено біля сотні патронів до різної вогнепальної зброї, малокаліберну гвинтівку і т. ін.²⁸

У музеї м. Рівне нетверезий чоловік у камуфляжній одежі розбив скло в музейному літаку, заліз у кабіну і почав розмахувати пістолетом, погрожуючи всім навколо розстрілом. Працівники поліції, що прибули на місце події, затримали цю людину. Нею виявився 34-літній мешканець м. Новомосковська Дніпропетровської області. У нього вилучили посвідчення учасника АТО, бойовий пістолет і вісім патронів до нього²⁹.

Злочини, пов'язані із незаконним обігом вогнепальної зброї, сприяють загостренню криміногенної ситуації в країні, оскільки створюють умови для вчинення таких злочинів, як наприклад: терористичні акти, вбивства, розбійні напади тощо. Так, майже вдвічі збільшилась кількість фактів незаконного обігу зброї та вибухових речовин, які використовуються організованими злочинними формуваннями.

Про значне поширення вогнепальної зброї серед населення та у кримінальному світі свідчить і той факт, що при скоєнні навмисних вбивств із застосуванням вогнепальної зброї майже не використовується саморобна та перероблена зброя. Здебільшого застосовувалися така зброя, як револьвери, пістолети, автомати, карабіни, гвинтівки, гладкоствольна зброя тощо.

Такий стан речей підтверджується і аналізом кримінальних

---

²⁷ Інтернет ресурс: URL:<http://ua.racurs.ua/news/65017-na-luganschyni-y-ivano-frankivschyni-vyuvavleno-arsenaly-zbroyi-foto>.

²⁸ Інтернет ресурс: URL:<http://www.segodnya.ua/criminal/pyanyu-snayper-ustroil-perepoloh-v-chernigovskoy-oblasti-712824.html>.

²⁹ Інтернет ресурс: URL: <http://rian.com.ua/incidents/20160318/1006885027.html>.

проваджень, розглянутих судами за ст. 263 КК. Так, у 33 % предметом злочину була граната(и), у 30 % – боеприпаси; у 22 – пістолет; 15 % склали разом вибухові речовини, гранатомети, автомати та обрізи³⁰.

Для злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, характерною рисою є особлива зухвалість, демонстрація сили, завдяки чому потерпілі від злочину, як правило, фактично позбавляються волі до протидії (опору). Зброя є не тільки засобом вчинення злочину, а стає при цьому одним із вирішальних психологічних чинників, навіть якщо її не було застосовано для ураження або спричинення тілесних ушкоджень.

Отже, за всіх цих умов, відчувається невідповідність «старих» форм і методів виявлення та запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї, особливо потраплянню її до рук злочинців. Позначається також недосконалість сучасного нормативно-правового регулювання цієї діяльності та фактична відсутність сучасних науково обґрунтованих методик щодо своєчасного виявлення, попередження правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї.

Центральним же питанням проблеми, яка розглядається, є вдосконалення заходів щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї.

Передовсім варто забезпечити такий рівень організації й практичного здійснення запобігання правопорушенням у сфері обігу зброї, який би представляв собою системну й цілеспрямовану діяльність, спрямовану на:

- виявлення будь-яких осіб, особливо із числа тих, які прибули із зон проведення ООС, що придбали нелегальну вогнепальну зброю, особисто володіють нею, у тому числі з метою використання при вчиненні злочинів, або займаються її продажем на «чорному» ринку;
- вилучення зазначеної зброї (включаючи вплив з метою досягнення добровільної її здачі);
- перевірка вказаних суб'єктів на предмет можливої їх причетності до правопорушень з використанням чи з намірами використання вогнепальної зброї;
- зібрання матеріалів для притягнення осіб до адміністративної відповідальності за порушення правил і норм щодо володіння зброєю, з метою недопущення настання тяжких наслідків;
- спрямування, при достатності підстав, до слідчого органу з метою вирішення питання про притягнення окремих осіб до кримінальної відповідальності.

---

³⁰ Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.

1.3. Правове регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні

Питання, пов'язані з обігом вогнепальної зброї, є предметом регулювання різних галузей права.

Відповідно до ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Започаткувала правове регулювання обігу вогнепальної зброї у незалежній Україні ВРУ, яка 17 червня 1992 р. прийняла постанову «Про право власності на окремі види майна». Ця постанова і дотепер є чинною. Принаймні на офіційному сайті ВРУ жодних застережень з цього приводу не міститься. У Додатку № 2 до постанови ВРУ від 17 червня 1992 р. зазначається, що громадяни набувають права власності на такі види майна, придбаного ними з відповідного дозволу, що надається: на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю – ОВС за місцем проживання особам, які досягли 21-річного віку; на вогнепальну мисливську нарізну зброю (мисливські карабіни, гвинтівки, комбіновану зброю з нарізними стволами) – ОВС за місцем проживання особам, які досягли 25-річного віку.

Також у постанові ВРУ міститься заборона: зброя, боеприпаси (крім мисливської і пневматичної зброї, зазначеної у Додатку № 2, і боеприпасів до неї, а також спортивної зброї і боеприпасів до неї, що закуповуються громадськими об'єднаннями з дозволу ОВС) не можуть перебувати у власності громадян, громадських об'єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України.

Тут доречно пояснити, чому поява прогалини у відповідному законодавстві інколи пов'язується з 2007 роком. Справа у тім, що 27 квітня 2007 р. був прийнятий ЗУ «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України». Як наслідок, втратив чинність ЗУ «Про власність», на який зроблено посилання у постанові ВРУ «Про право власності на окремі види майна», яка закріпила дозвільний порядок поводження з відповідними видами вогнепальної зброї і в порядку реалізації якого було розроблено і прийнято відповідну Інструкцію МВС України. Але ж те, що у 2007 р. втратив чинність ЗУ «Про власність», не означає, що держава скасувала дозвільний порядок поводження з вогнепальною зброєю. Що заважало скасувати і постанову ВРУ від 12 жовтня 1992 р.? Але цього зроблено

не було, звідки випливає, що законодавець не наслідився лібералізувати правовий режим обігу вогнепальної зброї як різновиду небезпечних предметів.

У цивільному праві зброя, включаючи вогнепальну, вивчається з погляду майна, що має особливий статус предметів, обмежених або вилучених із цивільного обороту (ст. 178 ЦК України), а також як джерело підвищеної небезпеки. Зокрема, наголошується на тому, що зброя є обмежено обороноздатним об'єктом цивільних прав і може набуватися громадянами у власність виключно з дозволу ОВС у т. ч. шляхом спадкування³¹. Ще один цивілістичний аспект є таким: відповідно до ст. 7 ЗУ «Про страхування» видом обов'язкового страхування є страхування цивільної відповідальності громадян України, які мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї. Докладно порядок такого страхування врегульований КМУ³².

Відповідно до ЗУ від 23 грудня 1993 р. «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» залежно від ступеня загрози для життя і здоров'я працівнику суду або правоохоронного органу та його близьким родичам може видаватися зброя (треба так розуміти – і короткоствольна вогнепальна). Порядок її застосування визначений КМУ³³.

Взагалі обіг вогнепальної зброї у сьогоднішній Україні регулюється й багатьма іншими нормативно-правовими актами, навіть просте перерахування яких є справою непростюю (бо їх щонайменше декілька десятків).

На виконання постанови ВРУ від 12 жовтня 1992 р. КМУ затвердив Положення про дозвільну систему. Встановлено, що до предметів, на які поширюється дозвільна система, належать, серед іншого, вогнепальна зброя (нарізна воєнних зразків, несучасна стрілецька, спортивна, навчальна, охолощена, мисливська нарізна і гладкоствольна)

---

³¹ Крушельницька Г. Проблемні питання переходу права власності на зброю в порядку спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 13–18.

³² Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: постанова КМУ від 29 березня 2002 р. № 402.

³³ Про порядок застосування вогнепальної зброї: постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. № 575.

і бойові припаси до неї. При цьому постанова КМУ в частині видачі дозволів на виготовлення, придбання, зберігання, охорону, перевезення і використання вогнепальної зброї відсилає до порядку, визначеного МВС України³⁴.

На сьогодні основним документом, який регулює порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, є, як вже зазначалось, Інструкція МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 із змінами.

Цікаво, що Всеукраїнська громадська організація «Українська асоціація власників зброї» навіть зверталась до Окружного адміністративного суду м. Києва з позовною заявою до Міністерства юстиції України, в якій просила скасувати реєстрацію наказу МВС України № 622 від 21 серпня 1998 р. Суд, проаналізувавши докази позивача в мотивувальній частині постанови від 1 листопада 2017 р., зазначив, єдиним нормативно-правовим актом, що регулює обіг зброї в Україні, залишається наказ МВС України № 622, і скасування його державної реєстрації за відсутності відповідного ЗУ призведе до відсутності будь-якого регулювання правовідносин щодо придбання, зберігання, використання та обігу зброї³⁵.

Мабуть, неправильно стверджувати, що згаданий документ, який є великим за обсягом і надзвичайно детальним, застарів і взагалі не може регулювати актуальні для нашого часу правовідносини. Адже Інструкція МВС України постійно зазнає змін і за «мовчання» законодавця більш-менш успішно регулює відповідні правовідносини³⁶.

Необхідність ухвалення відповідного закону, з-поміж іншого, впливає з п. 7 ч. 1 ст. 92 Конституції України, згідно з якою виключно законом України визначається правовий режим власності. Крім цього, такий крок конче потрібний для того, щоб забезпечити правомірність

---

³⁴ Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. № 576.

³⁵ Зброя в законі, закон у теорії. URL : https://petrimazepa.com/zbroa_v_zakoni_zakon_u_teorii.

³⁶ Романов О. Правове регулювання обігу зброї. *Юридичний вісник України*. 26 лют. – 4 берез. 2005 р. № 8.

кримінального переслідування осіб, винних у незаконному поводженні з вогнепальною зброєю (див. про це нижче). Таким чином, питання обігу зброї у нашій державі повинні бути відрегульовані на законодавчому рівні. Також вкрай важливо, щоб цей закон був не декларативним, а працював, захищаючи найцінніше – життя людей, їхні конституційні права і свободи. Володіти зброєю – значить нести величезну відповідальність, а тому необхідно розробити чітку законодавчу базу, яка регулюватиме права й обов'язки власників вогнепальної зброї. Тому законопроект про зброю повинен бути ретельно опрацьований експертами та широко обговорений у суспільстві, всі думки повинні бути зважені.

Проте відповідна законопроектна робота доки не є результативною. В історичному сенсі можна пригадати, що найбільшим «досягненням» законодавця стало прийняття у першому читанні 4 березня 2004 р. компромісного за своїм характером законопроекту «Про зброю» № 1171-д. Але остаточно цей документ ухвалено так і не було. У пояснювальній записці до згаданого законопроекту зазначалось, що цей документ по своїй суті та структурі не вносить у правове поле України чогось принципово нового. Він лише систематизував і вдосконалював ті норми, що діють у десятках нормативно-правових актів, відомчих інструкцій тощо. Водночас усувались зайві бюрократичні перепони у сфері обігу зброї, які не відповідають сучасним вимогам. Серед новел привертало увагу те, що пропонувалось зменшити віковий ценз на право придбання, володіння та користування вогнепальною гладкоствольною зброєю, зброєю самооборони громадянами України з 21 року до 18-річного віку, що узгоджується з вимогами ЦК України.

Основна ідея проекту ЗУ «Про вогнепальну зброю цивільного призначення» (від 10 грудня 2014 № 1135-1) – дозволити продаж цивільному населенню короткоствольної нарізної вогнепальної зброї, тобто револьверів і пістолетів. Досить переконливі аргументи на користь такого кроку наведені у пояснювальній записці до законопроекту (частково вони відтворені у вступних заувагах до цього розділу). Ознайомившись із висновком на законопроект, підготовленим Головним науково-експертним управлінням Апарату ВРУ, можна зробити висновок про те, що парламентські експерти, які загалом жорстко критикували законопроект, в принципі, не заперечують його основну ідею. Щоправда, вони висловлюються за те, щоб реалізовувати її поступово.

Ідея продажу цивільному населенню короткоствольної нарізної вогнепальної зброї неоднозначно сприймається суспільством, а тому вона, на думку парламентських експертів, потребує практичної перевірки її допустимості. Пропонується запровадити випробувальний термін, протягом якого право на набуття вказаної зброї буде надано лише тим особам, які вже мають у власності мисливську вогнепальну зброю або пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії і не притягались до відповідальності у зв'язку з використанням вказаної зброї (пристроїв). Критерієм допустимості (недопустимості) могла б бути інформація про кількість правопорушень, вчинених цими особами з використанням зброї.

Таку помірковану позицію можна зрозуміти. Традиційно є дві діаметрально протилежних думки з цього приводу: одна з них говорить про те, що легалізація обігу короткоствольної вогнепальної зброї – це єдиний шлях, яким може зупинити попит на нелегальну зброю. Попит відповідно породжує пропозицію, особливо з огляду на воєнні дії. Протилежна думка зводиться до того, що через відсутність загального рівня культури і соціальної відповідальності в суспільстві існує ризик застосування зброї психічно хворими, неадекватними чи просто агресивно налаштованими громадянами. З огляду на рівень корупції в правоохоронних органах і медичних установах, отримати дозвіл на зброю зараз зможе практично будь-який громадянин, і це матиме вкрай негативні наслідки для всього суспільства.

Аргументи *проти* легалізації обігу короткоствольної вогнепальної зброї зазвичай є такими:

1) збільшення озброєння населення через відсутність культури поводження зі зброєю призведе до нещасних випадків, сплеску насильства і самосудів; будь-який побутовий конфлікт, не пов'язаний із реалізацією права на самозахист, може закінчитись трагедією. Може зрости кількість осіб, які будуть притягуватись до кримінальної відповідальності за перевищення меж необхідної оборони;

2) захистом людей мають займатись професіонали із правоохоронних органів, діяльність яких буде неминуче ускладнена. Як зазначив колишній Президент України, реагуючи на відповідну петицію, «в українців не буде необхідності у володінні зброєю в разі підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, яка

призведе до збільшення безпеки українців»³⁷;

3) дозволене наразі володіння мисливською вогнепальною зброєю достатнє для здійснення самозахисту. Зокрема, застосування такої зброї може бути правомірним та, як наслідок, не тягнути за собою кримінальної відповідальності³⁸;

4) частина легальної зброї стане здобиччю кримінального елемента;

5) зарубіжний досвід вказує на зростання кількості самогубств, вчинюваних за допомогою вогнепальної зброї, яка перебуває в легальному обігу;

6) позитивний вплив введення заборони на володіння вогнепальною зброєю є беззаперечним на прикладі Австралії. Ця країна лідирує в переліку тих, які визнаються безпечними для життя людей³⁹.

Якщо спробувати систематизувати аргументи *за* легалізацію обігу короткоствольної вогнепальної зброї, то ми отримуємо таку картину:

1) правоохоронні органи на сьогодні не спроможні на належному рівні забезпечити безпеку громадян;

2) треба «вирівняти шанси» законослухняних громадян та озброєних злочинців, особливо зараз, коли внаслідок воєнних дій на Сході значно збільшився обсяг нелегального обігу зброї. У громадян має з'явитись можливість хоч якось протистояти беззаконню. Навіть за нормально працюючих правоохоронних органах кожна людина має право на дієву необхідну оборону. Злочинці надають перевагу беззахисним жертвам; відповідно перспектива збройного опору з боку жертви сама по собі здатна запобігти вчиненню злочину. Відтак можна очікувати зниження рівня злочинності та поліпшення криміногенної обстановки. «...вільний обіг зброї та її носіння (приховане або відкрите) є фактором, який стримує насильницьку злочинність»⁴⁰. П. Фріс у зв'язку з цим часто повторює американське прислів'я: «Господь Бог створив людей великими і маленькими, сильними і слабкими, а

---

³⁷ Порошенко розповів, як він ставиться до вільного володіння зброєю. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/poroshenko-rozpoviv-yak-vin-stavitsya-do-vilnogo-volodinnya-zbroyeuy-497173.html>.

³⁸ Бойчук Д.С. Щодо питання про право на зброю як складову частину права людини на захист. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 12–13.

³⁹ Чорнобривець Р.Є. Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1024.

⁴⁰ Фріс П. Право на захист – конституційне право людини і громадянина. *Юридичний вісник України*. 31 жовт. – 6 листоп. 2015 р. № 43.

полковник Кольт вирівняв шанси»⁴¹;

3) такий крок дисциплінує суспільство, стимулює дотримуватись вимог закону та є економічно вигідним (доходи від продажу, комплектуючих, технічного обслуговування, курсів із користування, створення нових робочих місць тощо). Володіння вогнепальною зброєю – це відповідна культура. Якщо людина буде регулярно тренуватися в тирі, то це загалом позитивно позначається на її психіці, бо формує повагу і щодо зброї, і щодо людського життя;

4) це вдарить по нелегальним торговцям зброї – відповідний попит буде задовольнятися цивілізованим шляхом. Попит же злочинців на вогнепальну зброю задовольняється незалежно від існуючих легальних обмежень і заборон. Думка ж про те, що «а) заборона завадить бандиту дістати пістолет, б) що бандит піде на справу з зареєстрованою і легально придбаною зброєю», є помилковою⁴²;

5) легальне володіння вогнепальною зброєю – це, серед іншого, гільзотека цієї зброї. Тому, якщо власник легальної зброї скоїв протиправну стрілянину, то знайти його набагато простіше, ніж власника зброї нелегальної і, до речі, власника пневматичної зброї;

6) основним інструментом позбавлення життя, якщо вірити статистиці, є кухонний ніж. Слідом за ним йдуть сокира та молоток. Тому проблема вбивств – не в пістолетах і не в автоматах – вона в людях. І легалізація короткоствольної вогнепальної зброї нічого не змінить. Зарубіжний досвід засвідчує, що офіційно зареєстрована зброя при вчиненні умисних злочинів, як правило, не використовується;

7) наявність зброї у населення може бути використана з метою повстань проти влади, але в такому разі це мотивуватиме владу до служіння народу. На сьогодні ситуація в Україні, не дивлячись на певну лібералізацію придбання мисливської зброї і розширення кола осіб, які мають право на придбання короткоствольної вогнепальної зброї, майже не відрізняється від тієї, що мала місце в колишньому СРСР;

8) за умов гібридної війни РФ проти України населення має бути готовим для захисту Батьківщини, і легалізація обігу вогнепальної зброї буде мати стримуючий ефект. «Прийняття закону, який врегулює вільний обіг зброї та її скрите носіння в Україні, стане першим кроком до створення національної армії самооборони на кшталт

---

⁴¹ Фріс П. До нової ідеології зброї. *Юридичний вісник України*. 14–20 берез. 2009 р. № 11.

⁴² Трегубов В. Шість міфів про легалізацію зброї в Україні. URL : <http://www.strilets.org/analitika/statti/shist-mifiv-pro-legalizatsiyu-zbroji-v-ukrajini>.

швейцарської»⁴³.

Отже, позначена проблема є складною, а думки фахівців і представників громадянського суспільства розділились. Через таку полярність поглядів треба ще раз серйозно замислитись над співвідношенням позитивних і негативних наслідків згаданого кроку.

1.4. Організаційно-правові засади здійснення контролю у сфері обігу вогнепальної зброї

Законодавство, що аналізується, є результатом трансформації у правові норми практики поводження зі зброєю в суспільстві, застосування вибухових речовин у виробництві, боротьби зі злочинністю, пов'язаної з їх (зброї, вибухових матеріалів) використанням. Цей досвід відбився у широкому діапазоні дії відповідних правових норм, котра охопила усі проблемні зони поводження зі зброєю (підприємства, що їх виготовляють, військові підрозділи, правоохоронні органи, мисливські колективи, спортивні товариства, фінансові і комерційні структури, навчальні заклади, охоронні фірми, інші підприємства, що мають вогнепальну зброю і боєприпаси), не залишила без уваги жодного аспекту забезпечення безпеки у даній сфері. Тому знання цих норм, носіями яких є закони та інші нормативно-правові акти, наведені у їх переліку, що запропонований у даному підрозділі, є важливою передумовою чіткого планування оперативно-розшукових та слідчих заходів у даній сфері, контролю за обігом зброї та належної (з точки зору забезпечення додержання вимог виробничої та громадської безпеки) організації діяльності з поводження із зазначеними предметами.

Особливістю законодавства у цій сфері є те, що воно передбачає систему контролю за рухом зброї, суб'єктами, що задіяні у цьому руху, яка є постійно діючою, дозволяє перевіряти інформацію про додержання правових вимог у даній сфері, повертатися до цієї інформації у будь-який момент, якщо цього вимагають потреби контролю чи розслідування відповідних правопорушень. Це досягається насамперед за допомогою приписів, котрі передбачають документальне оформлення чи фіксацію будь-яких дій та заходів з поводження зі зброєю.

---

⁴³ Фріс П. Право на захист – конституційне право людини і громадянина. *Юридичний вісник України*. 31 жовт. – 6 листоп. 2015 р. № 43.

Такий підхід сам по собі дисциплінує учасників вказаних відносин, але при цьому утворює постійно діючу інформаційну базу про об'єкти, де можуть виникати проблеми з забезпечення законного обігу зброї і де ці проблеми мають вирішуватися.

Відповідне документування починає здійснюватися зі стадії оформлення ліцензій та дозволів на поводження зі зброєю. Ця стадія задає тон всьому наступному процесу забезпечення безпеки поводження зі зброєю, призначена звести до мінімуму можливість допуску до виробництва, торгівлі, зберігання, користування та іншого поводження з нею «випадкових» осіб, професійно не підготовлених, не маючих належної матеріально-технічної бази для зберігання, охорони відповідних предметів тощо. Згідно ліцензійних умов та умов надання дозволів, визначених спеціальними нормативно-правовими актами⁴⁴, оцінка відповідних осіб здійснюється за допомогою комплексу документів, котрі вони мають подати до ліцензійних органів та органів дозвільної системи для отримання ліцензій чи дозволів на здійснення діяльності, пов'язаної з поводженням зі зброєю (щодо отримання ліцензій: до МВС – з питань виробництва, ремонту, торгівлі зброєю; щодо отримання дозволів – до органів дозвільної системи МВС з питань виготовлення, придбання, зберігання, перевезення та використання зброї). Йдеться про документи, що мають засвідчити особу, яка бажає

---

⁴⁴Див.: Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015, Положення про дозвільну систему, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576; Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000; Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 № 604, Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 №622, а також інші акти, наведені у підпункті 2.1 пункту 2 переліку нормативно-правових актів, запропонованого у даному підрозділі).

отримати ліцензію чи дозвіл (копія паспорта); підтвердити наявність у здобувача ліцензії (дозволу) та найманих працівників необхідної освіти та проходження спеціальної підготовки (копії дипломів, свідоцтв), відсутність у них медичних протипоказань до виконання ними функціональних обов'язків та володіння зброєю, спеціальними засобами, а також право власності на відповідне майно чи право оренди приміщень для провадження відповідного виду господарської діяльності (копії документів, що це право підтверджують); визначити нормативний документ у сфері стандартизації (стандарти, технічні регламенти, технічні умови) на кожен вид продукції, що буде вироблятися (зброя, боєприпаси до неї, спеціальні засоби) та ін. Усі документи з питань ліцензування та отримання дозволів зберігаються в установленому порядку відповідно в ліцензійних органах та органах дозвільної системи.

Основними документами, що фіксують право особи на поводження зі зброєю та породжують у них обов'язок виконувати організаційні, кадрові та технологічні вимоги, визначені відповідними нормативно-правовими актами, є ліцензії та дозволи.

Ліцензія – це запис у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про рішення органу ліцензування щодо наявності у суб'єкта господарювання права на провадження визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (пункт 5 ст. 1 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»). У цьому Реєстрі також зберігаються електронні копії документів, що подавалися відповідною особою до органу ліцензування. Електронні копії документів є також невід'ємною частиною ліцензійної справи (це єдиний набір документів на паперових або електронних носіях стосовно відповідного здобувача ліцензії, які подані ним, надходять до органу ліцензування від органів державної влади, юридичних або фізичних осіб чи прийняті органом ліцензування в результаті реалізації своїх повноважень), які формують і зберігають органи ліцензування (ст. 17 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»).

Дозвіл – це документ, який орган дозвільної системи зобов'язаний видати певному суб'єкту у разі надання йому права на провадження певних дій зі зброєю. На об'єкти, на які поширюється дозвільна система, заводяться облікові справи, а на власників зброї – особові справи, в яких містяться матеріали (документи), пов'язані з наданням відповідних дозволів.

Важливу групу документів складають ті, що забезпечують дотримання режиму охорони та збереження зброї, пропускного режиму на територію, де вона знаходиться. Це, зокрема, наказ керівника суб'єкта господарювання про призначення особи, відповідальної за облік зброї; інструкція щодо пропускного і внутрішнього об'єктового режиму з урахуванням особливостей об'єкта, який охороняється, режиму робочого часу, постійних і тимчасових перепусток, порядку входу і виходу громадян, внесення і винесення (вивезення) зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів, яку повинен мати відповідний суб'єкт господарювання тощо. У випадку виявлення правопорушення в даній сфері документи даної групи допомагають з'ясувати обстановку його вчинення, пов'язану з місцем цієї події, умовами зберігання й охорони предметів озброєння.

Ключова роль у забезпеченні контролю за рухом зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, переходу їх від одних осіб до інших, використанні їх у службових та виробничих цілях належить обліковим документам. Завдяки ним виявляються місця несанкціонованого вилучення зброї, звідки вона поступає у нелегальний обіг, особи, які причетні (або ж можуть бути причетними) до цього, встановлюється час, коли це відбулося тощо. Тому органи, що здійснюють контроль у даній сфері, а також ті, що забезпечують розслідування правопорушень, пов'язаних з використанням зброї мають орієнтуватися у складі відповідних облікових документів. Він визначається відповідними нормативно-правовими актами.

Так, Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї (...), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000,⁴⁵ передбачено ведення книг обліку: виготовленої зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів (додатки 4-6); зброї, що надійшла для ремонту (додаток 7); зброї (додаток 9), боєприпасів до неї (додаток 10), спеціальних засобів (додаток 11), торгівлю якими провадить

---

⁴⁵Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.

відповідний суб'єкт господарювання. Обліковий характер має направлення, згідно якого зброя та спеціальні засоби здаються для комісійного продажу громадянами або представниками юридичної особи (додаток 8). У зазначених документах містяться основні характеристики зброї, її комплектуючих, наводиться інформація про постачальників комплектуючих зброї, осіб, яким виготовлена зброя передана чи реалізована. Наприклад, у Книзі обліку виготовленої зброї має міститися інформація про основні частини зброї; дату надходження, найменування суб'єкта господарювання, від якого надійшли основні частини зброї, його місцезнаходження, номер накладної/дозволу на придбання (ким і коли видані); найменування, марку (модель), серію, калібр, номер зброї; сертифікат відповідності; дату передачі, реалізації, найменування суб'єкта господарювання, якому передано, реалізовано, його місцезнаходження, номер накладної/дозволу на придбання (ким і коли видані). А у Книзі обліку зброї, яку веде суб'єкт господарювання, що здійснює діяльність з торгівлі зброєю, має фіксуватися інформація про її надходження (зазначатися: найменування суб'єкта господарювання, від якого надійшла зброя, його місцезнаходження; прізвище, ім'я, по батькові власника, місце проживання; номер дозволу на придбання (ким і коли виданий), накладної, направлення; марка (модель), калібр, серія, номер зброї) та реалізацію (найменування суб'єкта господарювання, якому реалізовано зброю, його місцезнаходження; прізвище, ім'я, по батькові особи, якій реалізовано зброю, місце проживання, серія, номер паспорта (ким і коли виданий); номер дозволу на придбання (ким і коли виданий)).

Велика група облікових документів передбачена Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї (...), а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.⁴⁶ Це, зокрема, книга обліку об'єктів дозвільної системи, які перебувають під контролем (підпункт б.1. пункту б). До таких об'єктів належать: сховища, склади, де зберігаються вибухові

---

⁴⁶ Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 № 622.

матеріали і речовини, піротехнічні майстерні, стрілецькі тири і стрільбища, мисливсько-спортивні стенди, а також підприємства і майстерні з виготовлення і ремонту вогнепальної, холодної та охолощеної зброї, спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони, магазини, у яких здійснюється продаж зброї та бойових припасів до неї, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них. На кожний об'єкт дозвільної системи заводиться облікова справа, якій присвоюється реєстраційний номер.

Облік власників мисливської вогнепальної нарізної, гладкоствольної, пневматичної, а також холодної зброї, пристроїв здійснюється в книзі обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї. Відомості про наявність такої зброї у громадян заносяться до Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ (ІПС ОВС) (підпункт 7.1 пункту 7 Інструкції). А юридичні особи, які використовують зброю і бойові припаси до неї, пристрої та зазначені патрони, повинні вести книги обліку вогнепальної зброї і бойових припасів на підприємствах, в установах, організаціях, які мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою органу внутрішніх справ (підпункт 11.20 пункту 11 Інструкції).

Ведення облікових документів та вирішення інших питань щодо зброї згідно зазначеної Інструкції передбачається інструкціями, узгодженими з МВС України, про порядок придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення і використання зброї та бойових припасів до неї в міністерствах, інших центральних органах влади, на підприємствах, в установах, організаціях і господарських об'єднаннях (див. пункт 2 запропонованого у даному підрозділі переліку нормативно-правових актів). Зокрема, на особливостях обліку зброї у Збройних Силах України акцентована увага в Інструкції про організацію обліку, зберігання і видачі стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 29.06.2005 № 359 (у редакції наказу Міністерства оборони України від 20.10.2015 № 569) (встановлено, що в службі РАО військової частини облік стрілецької зброї та боєприпасів ведеться за книгою обліку наявності та руху військового майна (додаток 11 Інструкції), книгою обліку за номерами і закріплення озброєння та техніки (додаток 12), а стрілецької зброї, яка встановлена на бойових машинах, – відповідними службами за книгою обліку озброєння та

техніки за номерами і технічним станом (додаток 13). З метою створення єдиного автоматизованого обліку озброєння та техніки у військовій частині ведеться номерний облік стрілецької зброї на магнітних носіях (оптичних носіях інформації, флеш-накопичувачах). У підрозділах військової частини облік стрілецької зброї та боєприпасів ведеться за книгою видачі зброї та боєприпасів (додаток 5), книгою обліку за номерами і закріплення озброєння та техніки (додаток 12), книгою обліку озброєння та техніки за номерами і технічним станом, відомістю закріплення зброї за особовим складом (додаток 14), книгою прийняття та здавання чергування, форма якої наведена в додатку 9 до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, книгою обліку наявності та руху військового майна в підрозділі (додаток 15), книгою обліку військового майна, виданого в тимчасове користування (додаток 16), книгою огляду (перевірки) озброєння, техніки та боєприпасів роти, форма якої наведена в додатку 11 до Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України, роздавально-здавальною відомістю боєприпасів на пункті бойового постачання військової частини (додаток 17). На кожну одиницю викраденої (втраченої) стрілецької зброї складається сім примірників картки обліку викраденої (втраченої) зброї (додаток 1); а на кожну номенклатуру (партію) викрадених (втрачених) боєприпасів складаються сім примірників картки обліку викрадених (втрачених) боєприпасів (додаток 2).).

У фіксації обігу зброї важливу роль відіграє інтегрована інформаційно-пошукова система органів внутрішніх справ України (ІПС), Положення про яку затверджено наказом МВС від 12.10.2009 р. № 436. Метою створення ІПС є об'єднання існуючих в органах та підрозділах внутрішніх справ України інформаційних ресурсів в єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання для підтримки оперативно-службової діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ, суттєвого зміцнення їх спроможності протидії та профілактики злочинності. До складу інформаційних ресурсів ІПС належать, у числі інших, відомості, що стосуються: зброї, що перебуває у користуванні громадян, підприємств, установ, організацій, господарських об'єднань, яким надано відповідно до законодавства дозвіл на її придбання, зберігання, носіння, перевезення, та яка обліковується підрозділами дозвільної ОВС; викраденої, втраченої, вилученої, знайденої зброї, а також добровільно зданої із числа тієї, що незаконно зберігалася.

Інструкцією про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї (...), а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України 21.08.1998 р. № 622, передбачено також ведення облікових документів щодо вибухових матеріалів. Зокрема, на відповідні підприємства покладено обов'язок вести облік надходжень і витрат вибухових матеріалів на складах ВМ у книзі обліку надходжень і витрат вибухових матеріалів, а на складах і в роздавальних камерах, з яких відбувається видавання вибухових матеріалів підривникам і приймання від них решток ВМ, – у книзі видачі і повернення вибухових матеріалів. Книги, які ведуться завідуючими складами і роздавальниками мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою або пломбою органу Держгірпромнагляду України (підпункт 16.1 пункту 16 Інструкції). Фіксація руху вибухових матеріалів здійснюється також за прибутково-видатковими документами. Зокрема, вибухові матеріали оприбутковуються за відправними заводськими (транспортними) документами або нарядом-накладною (виписується бухгалтерією підприємства (шахти, рудника, кар'єру і т.п.), у віданні якого перебуває склад, служить для відпуску потрібних матеріалів з одного місця зберігання до іншого) чи нарядом путівкою (призначена для відпускання вибухових матеріалів підривникам (майстрам-підривника), підписується начальником дільниці (цеху), на якій проводяться підривні роботи, або його заступником (виконробом, старшим майстром і т.п.) (підпункти 16.4-16.6 пункту 6 Інструкції).

Відповідні книги обліку вибухових матеріалів, порядок їх ведення, а також особливості обліку вибухових матеріалів під час проведення вибухових робіт, при їх випробуванні та знищенні передбачені також Порядком обліку вибухових матеріалів промислового призначення, затвердженого наказом МНС України від 06.07.2006 № 424.

На окремі аспекти обліку вибухових матеріалів звертається увага у наступних документах: Порядку знищення вибухових матеріалів промислового призначення, затвердженого наказом МНС України від 06.07.2006 № 423 (поширюється на вибухові матеріали, що не відповідають вимогам нормативно-технічної документації; за результатами знищення вибухових матеріалів має складатися акт довільної форми із зазначенням найменування і кількості знищених вибухових матеріалів, причини і способу знищення; акт складається у двох примірниках, один з яких зберігається на складі вибухових

матеріалів, а другий передається до бухгалтерії суб'єкта господарювання); Порядку реалізації надлишку вибухових матеріалів промислового призначення або таких, потреба у яких відпала, затвердженого наказом МНС України від 29.03.2006 № 179 (встановлено, що власник відпускає Покупцю надлишок вибухових матеріалів за нарядом-накладною, один примірник якої передається Покупцю як супровідний документ. Два примірники наряду-накладної разом з платіжним дорученням Покупця передаються до бухгалтерії Власника, один залишається на його складі вибухових матеріалів. Реалізований надлишок вибухових матеріалів Власник знімає зі свого балансу шляхом відповідного запису у книзі обліку надходжень та витрат вибухових матеріалів); Правилах безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення, затверджені наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 12.06.2013 (у них облік вибухових матеріалів розглядається як складова організаційно-правового забезпечення поводження з вибуховими матеріалами промислового призначення).

У системі обліку зброї та вибухових матеріалів важлива роль належить їх маркуванню. Останнє дозволяє у будь-яких випадках, зокрема, у разі скоєння з використанням зброї злочинів, ідентифікувати ці предмети, та визначити місце звідки вони були незаконно вилучені. Відповідними нормативно-правовими актами встановлено, що уся виготовлена зброя, спеціальні засоби повинні мати номер і штамп (марку) виробника. Нумерація виготовленої зброї, спеціальних засобів повинна здійснюватися за погодженням з МВС відповідно до індексів, що встановлюються для м. Києва і областей. Нумери для кожного регіону починаються з цифр 000001.⁴⁷ Для вибухових матеріалів передбачено, що усі вони повинні бути промарковані в умовах виробника, підприємства-споживача та містити особисту позначку майстра-підричника під час їх видавання останнім зі складу ВМ для

---

⁴⁷ Пункт 10 Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1000.

проведення вибухових робіт.⁴⁸

Про стан здійснення заходів з забезпечення режиму безпеки на об'єктах, де виробляються та зберігається зброя і вибухові матеріали можна дізнатися з так званої організаційно-розпорядчої документації (накази, розпорядження, акти, інструкції, положення тощо), якою призначаються на посади особи, відповідальні за ту чи іншу ділянку поводження зі зброєю; визначається порядок здійснення відповідними особами функцій з обліку зброї; встановлюється порядок дії пропускового режиму на відповідних об'єктах, включаючи внесення і винесення (вивезення) зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів, яку повинен мати відповідний суб'єкт господарювання; організується проведення перевірки стану збереження зброї та вибухових матеріалів; затверджується порядок оформлення перепусток на територію, де зберігаються вибухові матеріали тощо.

У складі документації з питань поводження зі зброєю та вибуховими матеріалами варто також виділити ті, що фіксують різного роду порушення вимог законодавства з питань їх охорони, цільового використання. Йдеться про документи, що оформлюються за результатами перевірок суб'єктів сфери поводження зі зброєю. Такі перевірки здійснюють органи ліцензування та органи дозвільної системи стосовно осіб, суб'єктів господарювання та суб'єктів певної сфери управління, котрі отримали ліцензії чи дозволи на поводження зі зброєю, на предмет дотримання ними ліцензійних умов та умов надання відповідних дозволів. Також перевірку стану обліку, збереження зброї здійснюють особи, визначені відповідними відомчими інструкціями, уповноважені на це наказами керівників підприємств, де є зброя, командирами військових частин. За загальним правилом результати перевірки оформляються актом чи рапортом (у Збройних Силах України результати перевірок заносяться до книги огляду (перевірки) озброєння, техніки та боєприпасів). У них фіксуються виявлені порушення, передбачаються заходи щодо їх усунення. Така інформація надалі може бути корисною при пошуку каналів надходження у незаконний обіг зброї та

---

⁴⁸ Підпункт 13.2. пункту 13 Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 № 622

вибухових матеріалів.

Отже, документація, що фіксує усі моменти поводження зі зброєю, події навколо цього поводження, відіграє важливу роль у розслідуванні правопорушень у даній сфері. Враховуючи це, а також для забезпечення кращої орієнтації у складі зазначеної документації, пропонуємо наступну їх класифікацію. За призначенням та характером застосування ці документи поділяються на документи: а) персонального; б) організаційно-розпорядчого; в) облікового; г) господарського та технічного характеру; г) з питань контролю та реагування на правопорушення у даній сфері. Ці документи відповідно до законів та інших нормативно-правових актів додаються до заяв на отримання відповідних ліцензій та дозволів, породжують у суб'єктів поводження зі зброєю та вибуховими матеріалами певні права та обов'язки, фіксують рух зброї та вибухових матеріалів.

Зокрема, належать до документів:

а) персонального характеру – копії документів, що підтверджують наявність у працівників відповідної освіти та кваліфікації (диплом, свідоцтво), необхідних для провадження господарської діяльності з виробництва зброї; копія документа, що підтверджує відсутність у керівника здобувача ліцензії та найманих працівників медичних протипоказань до виконання ними функціональних обов'язків та володіння зброєю, спеціальними засобами, який видається в установленому порядку (зберігаються у ліцензійних справах та у облікових справах, що ведуть органи дозвільної системи) тощо;

б) організаційно-розпорядчого характеру – копія дозволу на відкриття об'єкта дозвільної системи; наказ керівника суб'єкта господарювання про призначення особи, відповідальної за облік зброї; наказ командира військової частини про призначення особи, яка відповідає за облік, зберігання і видачу стрілецької зброї та боєприпасів; інструкція щодо пропускнуго і внутрішнього об'єктового режиму з урахуванням особливостей об'єкта, який охороняється, режиму робочого часу, постійних і тимчасових перепусток, порядку входу і виходу громадян, внесення і винесення (вивезення) зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів, яку повинен мати відповідний суб'єкт господарювання тощо;

в) облікового характеру – книги обліку виготовленої зброї, боєприпасів до неї, спеціальних засобів; книги обліку зброї, що надійшла для ремонту; книга обліку зброї, яку веде суб'єкт господарювання, що провадить діяльність з торгівлі зброєю; акти

приймання, придбаної зброї та боєприпасів; накладні про передачу придбаної зброї та боєприпасів; акти списання бойових припасів; роздавально-здавальна відомість боєприпасів на пункті бойового постачання військової частини; книги обліку видачі та приймання вогнепальної зброї і боєприпасів; книги обліку озброєння та техніки за номерами і технічним станом; книга обліку об'єктів дозвільної системи, які перебувають під контролем; книга обліку власників мисливської вогнепальної, пневматичної зброї, а також холодної зброї тощо;

г) господарського та технічного характеру – копія документів (свідоцтво про право власності, договір оренди, договір концесії, договір управління і спільної діяльності), що підтверджують право власності або користування площами (приміщеннями) для провадження відповідного виду господарської діяльності; копії документів, що є підставою для придбання зброї невійськового призначення та бойових припасів до неї (договір купівлі-продажу, контракт тощо); нормативні документи у сфері стандартизації (стандарти, технічні регламенти, технічні умови) на кожен вид продукції, що буде вироблятися (зброя, боєприпаси до неї, спеціальні засоби); паспорта (формуляри) обладнання; тощо).

г) з питань контролю та реагування на правопорушення у даній сфері – акти, рапорти, складені за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю); акти про вилучення зброї та боєприпасів; накази керівника суб'єкта господарювання про проведення перевірки стану збереження зброї; доповіді і донесення про події, кримінальні правопорушення, адміністративні правопорушення, пов'язані зі зброєю та боєприпасами, облік яких здійснюється у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України; документація про випадки порушень режиму та маршруту руху, у тому числі затримання транспортних засобів зі зброєю, боєприпасами або вибуховими матеріалами тощо.

Розділ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

2.1. Відповідальність за правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї

Адміністративна відповідальність. У межах цієї роботи хотілось би більш ретельно дослідити забезпечення режиму обігу зброї засобами адміністративного примусу, зокрема встановленням адміністративної відповідальності за недотримання, обов'язкових для виконання, режимних правил.

Заходи адміністративного стягнення застосовуються до порушників, які грубо або систематично порушують правила обігу зброї. Традиційно вважається, що відповідальність у цій сфері передбачаються статтями 174, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 195-1, 195-2, 195-3, 195-4 КУпАП. Розглядаючи компоненти обігу зброї, ми визначали її використання як один із них⁴⁹. Правила ведення мисливського господарства і полювання є одним із засобів використання зброї за певним призначенням. Справи про адміністративні правопорушення у цій сфері розглядають органи мисливського господарства, вони полягають у наступному:

– порушення права державної власності на тваринний світ (стаття 50)⁵⁰;

– порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з порушенням установленого для певної території порядку здійснення полювання (стаття 85)⁵¹;

---

⁴⁹ Бокій О. М. Поняття й особливості адміністративно-правового режиму обігу зброї / О. М. Бокій // Кримський юридичний вісник. 2009. № 2 (6). С. 102

⁵⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>.

⁵¹ Там само.

– перевищення лімітів та нормативів використання природних ресурсів; (стаття 91-2)⁵²;

– невиконання законних розпоряджень або приписів посадових осіб органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища, використання або охорону природних ресурсів (стаття 188-5)⁵³.

Вичерпний перелік заходів адміністративного стягнення надається у статті 24 КУпАП⁵⁴.

Аналіз статей, які встановлюють відповідальність за скоєння адміністративних проступків у сфері обігу зброї, показує, що за порушення даного режиму застосовуються такі види стягнень: попередження; адміністративний штраф; оплатне вилучення зброї і боєприпасів; конфіскація зброї та боєприпасів до неї; позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права полювання)⁵⁵. Попередження застосовується при порушенні правил взяття зброї на облік, строків її реєстрації (перереєстрації). Крім того, цей вид стягнення застосовується за порушення правил полювання (неправомірного використання зброї за даним призначенням). Накладення адміністративного штрафу може застосовуватися в усіх випадках порушень правил обігу зброї та спеціальних засобів індивідуального захисту самостійно або у поєднанні з додатковими адміністративними стягненнями⁵⁶.

Як додаткове стягнення до основного (штрафу) використовується оплатне вилучення та конфіскація зброї і боєприпасів. Це має місце при скоєнні і окремих видів правопорушень, передбачених статтями 174, 190, 191, 193, 195-1, 195-2, 195-3, 195-4. Варто зауважити, що застосування конфіскації майна може бути застосоване виключно за рішенням суду, згідно з положенням частини восьмої статті 41 Конституції України⁵⁷.

---

⁵² Там само.

⁵³ Кодекс України про адміністративні правопорушення URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>.

⁵⁴ Там само.

⁵⁵ Бокій О. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання обігу зброї в Україні // Форум права. 2011. № 1. С. 100–106 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11bomzvu.pdf>.

⁵⁶ Федоров М. П. Адміністративно-право-ве регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією права громадян на зброю та спеціальні засоби індивідуального захисту: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / НАВС. К., 2000. С. 85.

⁵⁷ Конституція України // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.

Кримінальна відповідальність. На сьогодні в Україні кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї передбачена ст. 262 (Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем), ст. 263 (Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами), ст. 263-1 (Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв), ст. 264 (Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів), ст. 410 (Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем) Кримінального кодексу України.

2.2. Кримінологічна характеристика злочинів у сфері обігу вогнепальної зброї

Аналіз структури і динаміки злочинності свідчить, що криміногенна ситуація в Україні залишається складною. Це визначається якісною характеристикою злочинності і, перш за все, достатньо високим ступенем її організованості та озброєності.

Актуальність кримінологічної протидії злочинам проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини на даний період зростає, оскільки злочинність на сучасному етапі характеризується тенденціями до зростання таких її видів як: групова, організована та насильницька, де наявність озброєння – одна з умов формування та діяльності злочинних груп. Суспільна небезпека злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї, обумовлена тенденцією розвитку насильницької озброєної злочинності, а ще й незаконним збройним підприємництвом.

Під час скоєння злочинів, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї під загрозу ставиться життя людини, а нерідко – значної кількості мирного населення, наноситься значна матеріальна шкода. Вони завдають шкоди цілій сукупності суспільних відносин і інтересів:

громадській безпеці, особі, власності, нормальному функціонуванню суспільних і державних інститутів. Різноманіття їх мотивів охоплює економічну, політичну, соціальну, міжособистісну сферу життєдіяльності. Практично немає категорії людей, яким би потенційно не загрожувала небезпека бути потерпілим від злочину, пов'язаного з використанням зброї. Суспільна небезпека таких діянь зростає щороку. Якісно і кількісно розширюються види злочинів зі зброєю, удосконалюються види зброї, багаторазово збільшується забійна сила і відповідно тяжкі наслідки збройних злочинів.

До недавнього часу зброя не знаходила відображення в кримінологічній характеристиці, бо не була визначальною ознакою. В останні роки різке насичення суспільства зброєю і широке залучення її у кримінальний обіг істотно змінило якісні характеристики злочинності. Важливе значення сьогодні набуває вивчення та аналіз показників як кількості насильницьких злочинів, скоєних із застосуванням зброї – «збройна злочинність», так і наявності такої зброї та відповідних небезпечних предметів, насичення ними держави.

Таким чином, на сьогодні незаконний обіг вогнепальної зброї є одним із найважливіших елементів кримінологічної ситуації, під якою розуміється «загальний стан злочинності в сукупності з чинниками певного фізичного та соціального середовища, що чинять різний за характером і мірою (криміногенний, антикриміногенний) вплив на злочинність ...».

Особливого значення ця обставина набула в наші дні, коли стало очевидно, що збройна злочинність є силовим фундаментом організованої злочинності, а отже, багато в чому визначає корупційну, економічну злочинність і тероризм. Одним із прибуткових напрямів транснаціональної злочинної діяльності є **торгівля вогнепальною зброєю**.

Злочинна діяльність, пов'язана з торгівлею вогнепальною зброєю, посягає насамперед на громадську безпеку, зміст якої визначають характер загально небезпечних джерел (зброї, боєприпасів, вибухових і легкозаймистих речовин тощо) та коло благ, яким може бути завдано шкоду. Руйнівні, уражаючі можливості джерел підвищеної небезпеки, їх небезпека для суспільства зумовлюють постійну потребу в гарантуванні його безпеки.

Основну масу зареєстрованих в Україні злочинів, вчинених із застосуванням вогнепальної зброї становлять убивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, розбійні напади, вимагання, навмисне

знищення майна, тероризм, захоплення заручників, бандитизм, хуліганство.

Для злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, характерною рисою є особлива зухвалість, демонстрація сили, завдяки чому потерпілі від злочину, як правило, фактично позбавляються волі до протидії (опору). Зброя є не тільки засобом вчинення злочину, а стає при цьому одним із вирішальних психологічних чинників, навіть якщо її не було застосовано для ураження або спричинення тілесних ушкоджень.

Проведений аналіз надає можливість стверджувати, що основними причинами та умовами зростання сьогодні кількості злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї, слід віднести політичну нестабільність та економічну кризу в державі, які супроводжуються широкомасштабною корупцією та руйнуванням системи виховання і підбору кадрів. Наслідком цих чинників є зниження кваліфікації керівників та фахівців у різних соціальних сферах, неправильна система оплати праці, порушення плановості розподілу зброї, падіння військової та державної дисципліни, ослаблення державного контролю, бойові дії, розкрадання зі складів, незаконний вивіз зброї з місць проведення бойових дій, широке залучення зброї в кримінальний обіг.

У числі суб'єктивних факторів – відсутність офіційної ідеології, руйнування системи соціальних цінностей, у тому числі знецінення таких категорій, як порядність, чесність, совісність, справедливість, відверте витіснення їх поняттями особистої вигоди, як в матеріальній, так і інших (кар'єрних, статусних і тому подібних) формах, супутнє зниження інтересу до легальних результатів своєї праці, «приватизація» посадового становища і можливостей служби. Бойові дії в країні, зростання злочинності, почуття незахищеності переважної частини населення і невіра в здатність і бажання державних органів захистити її, стимулює як легальне, так і нелегальне придбання зброї, у т.ч. і з метою самозахисту.

Відсутність персональної відповідальності посадових осіб всіх рівнів, особливо керівної ланки, фактична безкарність, бездіяльність та непрофесійність працівників правоохоронних органів, превалювання суб'єктивного розсуду над об'єктивною оцінкою доказів, політична і матеріальна заангажованість судових рішень – усе це розбещує населення і підриває у громадян віру в закон.

Орієнтований на права маргіналів і злочинців кримінальний процес, постійна «гуманізація» законодавства, неадекватно «ліберальна» судова

практика, відсутність реальних правових механізмів запобігання злочинам – з одного боку, «беззубість» та беспорядність кримінальної юстиції, громіздка і низько ефективна процедура судочинства – з іншого, полегшують вчинення злочинів і ускладнюють притягнення винних до відповідальності що, безсумнівно, деформує соціальні уявлення про ризик злочинної поведінки.

Зростання безробіття, низький матеріальний рівень значної частини населення, значний бюджетний дефіцит, несвоєчасні виплати зарплат, пенсій, допомог значне зниження рівня життя населення. Неточне і не завжди достатньо ефективно і правильне прогнозування наслідків прийнятих рішень органами державної влади, а також методи попередження негативних соціальних наслідків, що не відповідають правам, свободам і цілям громадян і держави – усе це негативно відбивається на кримінальній обстановці.

Разом з тим, варто констатувати, що кампанії з протидії збройної злочинності в цілому або окремих її видах: вбивств на замовлення, тероризму і т. д., не враховують, що ці види злочинів є окремими елементами такого складного, багатфакторного та взаємообумовленого явища, як злочинність в цілому, а отже, домогтися успіху, діючи на одному, окремо взятому напрямі неможливо. Малоефективними є широко рекламовані акції по «добровільній здачі» зброї, коли з обігу вилучаються, як правило, старі, що не представляють цінності мисливські рушниці, а здають їх переважно особи похилого віку, які навіть потенційно не становлять суспільної небезпеки.

Основними каналами надходження вогнепальної зброї та вибухових матеріалів у незаконний обіг є: розкрадання з військових частин, вивезення із зон бойових дій, а також крадіжки на об'єктах гірничодобувної промисловості і будівельних організацій, що використовують вибухові матеріали при проведенні вибухових робіт.

Поряд з вражаючими кількісними характеристиками вилучених засобів ураження, особливу тривогу викликають і якісні зміни незаконного обігу вогнепальної зброї. Знаходження в незаконному обігу кулеметів, гранатометів, вогнеметів, переносних зенітно-ракетних комплексів, снарядів і гранат свідчить про перехід даного виду злочинів на якісно інший за ступенем суспільної небезпеки щабель. Дані факти переконливо свідчать про те, що масштаби залучення зброї в незаконний обіг мають загрозливий для безпеки суспільства характер.

2.3. Характеристика осіб, які вчиняють правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї

Найбільш небезпечним у системі кримінального насильства є насильство із застосуванням зброї. Загроза застосування вогнепальної зброї стала невід'ємною характеристикою скоєння розбоїв, грабежів, згвалтувань, вимагань, захоплення заручників та інших тяжких злочинів.

Особи, які вчиняють збройні злочини, мають певні властивості й ознаки, характерні саме для них – це окрема, особлива категорія правопорушників. Їх особливі властивості напряму пов'язані зі способом скоєння злочину, в тому числі із знаряддям злочину, в якості якого виступає вогнепальна зброя. Ці властивості в тих чи інших випадках у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією призводять до того, що при моделюванні майбутнього злочину, особа вирішує використовувати вогнепальну зброю для його здійснення. Ця обставина свідчить про підвищену суспільну небезпеку особи озброєного злочинця, бо вже сам факт пошуку вогнепальної зброї, включення його в план майбутніх злочинних дій і отримання таким шляхом попередньої переваги над потерпілим (потерпілими) і очевидцями злочину, відрізняє озброєних серед інших злочинців, які вчиняють насильницькі злочини.

Переважає більшість осіб (98,8 %), які вчиняють злочин, передбачений ч.1 ст. 263 КК України – чоловіки. Відповідно жінки складають 1,2%. Цей розподіл пов'язаний з різними соціальними ролями жінок і чоловіків у суспільстві, а також з психологією, притаманною жінкам. Також, на відміну від жінок, чоловіки мають певні навички, знання та вміння поводження зі зброєю, отримані в армії, і зброя належить державним військовим організаціям, на яких основним контингентом службовців є чоловіки, що мають доступ до зброї та використовують таку можливість для незаконних дій з нею. Незаконне виготовлення або ремонт зброї – злочин, що вчиняється виключно чоловіками. Жінки ж, в основному, притягаються до відповідальності за незаконне зберігання зброї.

Вікова характеристика має велике значення для кримінологічної характеристики злочинців, оскільки переважно вік визначає потреби, життєву мету людей, коло їх інтересів, оточення особи, образ життя, стан здоров'я і не може не відобразитися на протиправних діях осіб.

При дослідженні вікових показників осіб, що вчинили злочин,

передбачений ч.1 ст. 263 КК України, визначено, що 70% злочинців були віком 25 – 50 років, і лише по 1% – мали вік понад 65 років або неповнолітні. Для осіб більш старшого віку характерні злочини, пов'язані з незаконним зберіганням зброї.

Таким чином, можна зробити висновок, що зі збільшенням віку злочинців суспільна небезпечність знижується. Це можна пояснити закономірними фізіологічними змінами в організмі людини, а також її життєвим досвідом, який дає можливість обрати соціально правильну лінію поведінки навіть у складних ситуаціях.

Низькій рівень освіти та культури призводить до значного звуження і спрощення інтересів окремих осіб, спотворення моральності, розвитку індивідуалістичних та егоїстичних інстинктів; у таких людей слабша критика власної поведінки; зазвичай вони не звертають уваги на те, що їхні потреби і бажання можуть суперечити інтересам інших людей. Хвороблива цікавість до зброї, прагнення володіти нею здебільшого свідчать про низьку духовну культуру людини. Така особа, як правило, відстає від оточуючих в інтелектуальному розвитку, і тому прагнення володіти предметами озброєння є певною мірою спробою особи (іноді навіть несвідомо) підвищити власний авторитет, стати в один рівень з оточуючими або навіть над ними.

Вважається, що особи з високим освітнім і культурним рівнем значно рідше вчиняють злочини. Близько 4 % засуджених за незаконний обіг зброї мають повну вищу освіту, 2,3% – базову вищу, 25% осіб закінчили професійно-технічні заклади, але все ж більшість мають загальну середню освіту. Певний інтерес становить рід занять осіб, оскільки такі відомості дозволяють виявити, в яких саме галузях суспільного життя досліджувані злочини більш розповсюджені, що обумовлює виявлення та усунення криміногенних факторів, які залежать від характеру професійної приналежності злочинців. Абсолютна більшість досліджуваних злочинів вчинена працевдатними особами, які на момент вчинення злочину не працювали і не навчались – 75%, близько 2% злочинців виявилися військовослужбовцями.

Виходячи з викладених відомостей, можна дійти висновку про зворотну залежність між участю в праці і вчиненням злочинів. У більшості випадків незаконне поводження зі зброєю здійснюється одноособово – 93,6%, в 2% – вчинялося групою осіб.

Суттєвою ознакою особистості злочинця, яку можна розглядати в кримінологічному аспекті, є рецидив. Наявність у особи, що вчинила злочин, судимості за раніше вчинений злочин свідчить про підвищену

суспільну небезпечність, оскільки заходи кримінального покарання, що застосовувалися до неї з метою виправлення і запобігання новим злочинам, не досягли потрібного результату. Серед осіб, що незаконно поводилися з предметами озброєння, близько 25% осіб раніше були засуджені. У них присутнє байдуже або відкрито негативне ставлення до закону, що забороняє незаконні дії зі зброєю.

Значній частині злочинців, засуджених за вказані злочини, притаманна позиція самовиправдання, пошуку доводів відносно «вимушеності» злочинної поведінки, яка нібито заслуговує на поблажливе ставлення до них. У 38% випадках винні вказують, що зброя в них знаходилася для самооборони, в 16% – що мета незаконного поводження полягала в отриманні певної вигоди (для обміну, продажу тощо), в 9% обвинувачені незаконно використовували зброю (або мали намір це зробити) для полювання або риболовлі. І тільки в 7% – незаконне поводження зі зброєю здійснювалось з метою готування до вчинення іншого злочину.

Особа озброєного злочинця як особливого різновиду особи насильницького злочинця має свої відмінні риси:

1) поведінка цього злочинця виявляється не тільки у відношенні до праці, навчання, інших людей і відносин в сім'ї, а й у набутті знань про вогнепальну зброю, уміння поводження з нею, пошуку знарядь вчинення злочину або їх виготовленні;

2) вибір способу вчинення злочину, який може визначатися характером та ефективністю наявної зброї або навпаки – визначати характер пошуку зброї, більш придатної до використання в конкретній ситуації залежно від особистих умінь злочинця і обставин;

3) ставлення до знаряддя вчинення злочину, навички та уміння поводження з ним виступають однією з основних особливостей, що характеризують особу озброєного злочинця.

Цікавлячись вогнепальною зброєю, злочинець може виявляти цю цікавість в різних формах: захоплення полюванням, заняття стрілецьким спортом, колекціонування зброї. Дуже часто формою прояву інтересу до зброї виступає її пошук і незаконне зберігання без будь-якої певної мети.

Нераціональною така «запасливість» виглядає лише на перший погляд. Любителі вогнепальної зброї знаходять один одного, утворюючи своєрідні «клуби за інтересами». Спілкуючись між собою, вони обмінюються деталями та боєприпасами, ремонтують або іншими способами приводять у придатний стан несправну зброю, продають її,

тобто утворюють «відновлений» незаконний обіг зброї.⁵⁸

Незаконне зберігання вогнепальної зброї, навіть таке, що не переслідує кримінальних цілей, порушує встановлений правовий режим і нерідко призводить до нещасних випадків або вчинення злочину.

Поряд з цікавістю до вогнепальної зброї, особа озброєного злочинця характеризується специфічними навичками і вміннями.

Іншими словами, особа, здійснюючи свої збройні дії, повинна знати, як поводитися з вогнепальною зброєю, яким способом найбільш ефективно впливати на жертву, як втекти з місця злочину, використовуючи зброю для забезпечення своєї безпеки. А оскільки ці знання не надаються при отриманні звичайної професійної освіти, то більш ніж у половині випадків особи свідомо розвивають у собі подібні навички, готуючись до вчинення злочинів.

При вивченні кримінологічної характеристики осіб, які скоїли тяжкі злочини з використанням вогнепальної зброї, виявилось, що більше половини з них взагалі не проходили службу в армії, а навички та вміння набували в ході самостійних тренувань.

Зустрічаються випадки, коли особа, не володіючи військовим досвідом і відповідними навичками та вміннями, використовує специфічні знання про використання зброї, почерпнуті з кінобойовиків.

Невипадково за способом вчинення злочину і за видом зброї можна судити про характер вчиненого злочину. Так, вбивство пострілом з далекої дистанції видає професійно виконану і високооплачувану «замовну» ліквідацію, а розбійний напад із самопалом і саморобними ножами характерний для осіб, початківців у злочинній діяльності.

Вогнепальну зброю в більшості випадків злочинці використовують для залякування потерпілих. Всупереч сформованому припущенню про пряму залежність між бойовими властивостями вогнепальної зброї і тяжкістю наслідків, що настали в результаті вчинення злочину, нерідко доводиться стикатися з прикладами діаметрально протилежного характеру. Це пояснюється тим, що, придбавши більш потужну зброю, злочинець розраховує на психологічний ефект – залякування. Виходячи з цього, обернено пропорційна залежність між бойовою ефективністю вогнепальної зброї і тяжкістю наслідків, що настали пояснюється тим, що наявність вогнепальної зброї дозволяє злочинцю залякати

---

⁵⁸ У радянський період, коли кримінальний обіг зброї був дуже обмежений, саме за допомогою подібних «любителів» поповнювали свої арсенали надзвичайно небезпечні бандитські групи, що діють на Північному Кавказі.

потерпілих, паралізувати їхню волю і досягти злочинного результату без його застосування.

Існує взаємозалежність між елементами психічної діяльності людини (навичками, вміннями, динамічним стереотипом, звичками), комплексом морально-вольових характеристик особи злочинця (сміливість, рішучість, жорстокість) та забійними якостями (потужністю, ефективністю) обраної ним вогнепальної зброї.

Справа в тому, що людина володіє фізичною силою, рішучістю, досвідом бойових дій, спортивних єдиноборств, володіє прийомами рукопашного бою і має досвід вчинення злочинів, часто здатна змінити навколишню дійсність у відповідності зі своїми цілями і без застосування вогнепальної зброї. Зокрема, нерідкі випадки скоєння такими людьми вбивств, заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю, розбійних нападів та інших небезпечних злочинів «голими руками» – без застосування вогнепальної зброї.

Якщо ж такі особи застосовують зброю, то ефективність їх злочинних дій різко зростає: посягання може вчинятися проти групи осіб, проти озброєних людей і т. д.

З іншого боку, особи фізично слабкі, нерішучі, емоційно-нестабільні обґрунтовано відчують невпевненість у своїх силах і компенсують відсутність необхідних морально-вольових якостей застосуванням спеціальних знарядь, причому не інструментів або предметів, а саме вогнепальної зброї, бойова естетика якої психологічно підтримує виконавця. Чим менш розвинені у особи морально-вольові і психофізіологічні якості, необхідні для вчинення злочину, тим більш ефективна зброя, йому потрібна, щоб у будь-якому випадку добитися поставлених цілей.

Особливості особи озброєного злочинця проявляються не тільки в способі скоєного злочину, але і його мотивації. Мотиви скоєння цих злочинів можуть бути різними, все залежить від моральних рис особи, які обумовлюють вибір цілі і засоби досягнення задуманого (які мотиви, така й особа, навпаки, тому вони є найбільш повною та точною характеристикою). Але вибір зброї в якості знаряддя злочину характеризує специфічні навички та вміння, характерні саме для озброєного злочинця. Більш того, ці навички, а також цілі підготовлюваного злочину визначають вибір конкретної зброї. Так, наприклад, при здійсненні мало підготованих розбійних нападів, одинокий злочинець задовольняється макетами зброї. Якщо ж особа збирається злочинним шляхом досягти більш значних цілей (наприклад,

отримання великої суми грошей, цінностей), то злочин буде більш ґрунтовно плануватись, а зброя більш ретельно підбиратися.

Вибір того чи іншого виду зброї злочину пов'язаний насамперед із психологічним, вольовим настроєм самого злочинця на позитивний результат посягання при будь-яких умовах – і чим небезпечнішим буде задумане, тим ефективнішою зброя, а відповідно, тим успішнішим й активнішим посягання на охоронювані законом інтереси громадян і протистояння співробітникам правоохоронних органів, які ці інтереси покликані захищати. До того ж за допомогою зброї злочинець психологічно «оберігає» себе від безпосереднього контакту з жертвою, тобто ніби залишається осторонь від її больових відчуттів, тим самим віддаляє себе від психотравмуючої ситуації.

Але всім без винятку озброєним злочинцям властива особливість, закладена в самому суб'єкті – схильність до збройного насильства.

Переважання чоловіків при здійсненні збройних злочинів відповідає розподілу за статевою ознакою осіб, які вчинили насильницькі посягання. Крім того, важлива специфіка знаряддя злочинів – вогнепальної зброї, яка вимагає певних знань, навичок і вмінь у її використанні, а також наявність самої зброї. Жінкам такі знання і навички, як правило, не властиві. Жінки зазвичай скоюють злочини з використанням чужої вогнепальної зброї, яка незаконно зберігається у їхніх чоловіків або співмешканців.

Наявність зброї у неповнолітніх різко підвищує зухвалість і небезпеку їх дій. В якості зброї кримінальні групи неповнолітніх використовують не тільки традиційні для підлітків ножі, ланцюги, палиці, бритви, але все частіше і вогнепальну зброю, гранати, вибухові пристрої.

Наявність певного освітнього цензу не перешкоджає здійсненню найбільш тяжких збройних злочинних посягань, а в деяких випадках і полегшує їх вчинення. Крім того, поводження з певними видами вогнепальної зброї і вибухових речовин саме по собі вимагає відповідного освітнього рівня та навичок у поводженні з ними.

У більшості випадків злочини з використанням зброї зчиняються в умовах очевидності, на очах багатьох людей.

Оскільки включення вогнепальної зброї в задум або готування злочину є обов'язковою ознакою психологічної характеристики озброєного злочинця, варто визнати, що такий тип, як «випадковий злочинець» випадає з класифікації озброєних злочинців. Це викликано тим, що характерні для даного типу необережні злочини, навіть якщо вони вчинені з використанням зброї, не можуть бути віднесені власне до

збройних, у зв'язку з тим, що використання зброї не включається в зазначених випадках у планування злочинних дій, та й сам план, характерний для збройних злочинів, у подібних випадках відсутній.

Класифікаційними ознаками типів озброєних злочинців є наявність і ступінь розвитку навичок і вмінь у поводженні з вогнепальною зброєю, тобто злочинний професіоналізм тих чи інших категорій осіб, які вчиняють збройні злочини.

У кримінологічній літературі пропонується наступна типологія озброєних злочинців:

1. На вершині «професійної майстерності» знаходяться особи, які володіють не просто вміннями в поводженні зі зброєю, але й добре виробленими у процесі численних тренувань навичками прихованого носіння і швидкого витягання зброї; точної стрільби; ремонту, доведення і налагодження зброї; навичками поводження з вибуховими матеріалами та засобами підривання, здатністю до самостійного виготовлення, встановлення та приведення в дію вибухових пристроїв. Іншими словами, ці особи досконало володіють вогнепальною зброєю, підтримують її у справному стані і ефективно застосовують у разі потреби. Це вища категорія – професійні озброєні злочинці.

Особи, віднесені першого типу, здійснюють особливо тяжкі збройні злочини, як правило, у групах високого ступеня організованості зі стійкою кримінальною діяльністю, спрямовані на досягнення стратегічно важливих для них цілей. Свої злочини вони ретельно готують і планують, щоб злочинний результат обов'язково був досягнутий при будь-яких умовах і в залежності від цього підшукують високоефективне бойове знаряддя російського або іноземного виробництва.

Саме такі особи залучаються для виконання високопрофесійних, замовних убивств або є «зброярами» організованих злочинних співтовариств, і забезпечують арсенали злочинних організацій. Вони здійснюють особливо тяжкі злочини – терористичні акти, бандитизм, вбивства на замовлення, розбійні напади на вантажний транспорт, обмінні пункти валюти, офіси, квартири громадян, магазини.

По суті, кримінальне поводження зі зброєю (пошук, придбання, переробка, ремонт), а також його використання для вчинення злочинів і є для даних осіб основним джерелом доходу. Таким чином, ця категорія озброєних злочинців володіє ознаками професійного злочинця і утворює найбільш небезпечний тип – професійного озброєного злочинця. Особливістю характеристики даного типу озброєного

злочинця, що відрізняє його від інших, є високий ступінь підготовки особи перед вчиненням злочину. Перш ніж вчинити злочин, особи, віднесені до першого типу, вивчають місце майбутнього нападу, перевіряють можливість застосування того чи іншого виду зброї в конкретній ситуації, пристрілюють зброю, нерідко організують засідки, які можуть тривати не один день. Тут має місце тривалий контакт злочинця і вогнепальної зброї.

Дані особи характеризуються явною схильністю до насильства і яскраво вираженою стійкою антигромадською спрямованістю. Вони відмовляються від загальнолюдських цінностей, маючи високий рівень прихованої агресивності та жорстокості, переконаність у своїй винятковій правоті і, звичайно, повну відсутність співпереживання жертвам. Злочинці першого типу скоюють злочини або поодинокі (особливо це характерно для вбивств на замовлення) або в злочинній групі. Кількість осіб у даних групах (з жорсткою вертикальною підпорядкованістю, дисципліною, стійкими відносинами між її членами і розподілом ролей) варіюється від 6 до 18 осіб. Ці особи навчаються способам скоєння намічених злочинів, проводять пошук об'єктів злочинних посягань, ретельно підбирають зброю для вчинення злочину. Так, час пошуку зброї може тривати від 1 до 3 місяців, вибір конкретного зразка залежить від поставлених цілей.

Емоційно-вольова сфера даного типу злочинців відрізняється рішучістю при реалізації злочинного задуму, жорстким самоконтролем, наполегливістю в доведенні посягання до кінця. Ці злочинці врівноважені, стримані, у них не спостерігаються спалахи люті, навпаки, вони обачливо керують своєю поведінкою, всі вчинки ретельно зважують і прогнозують їх наслідки. Злочини ретельно плануються і репетируються, продумуються різні варіанти розвитку подій, готуються шляхи відходу. Зброя виступає одним з найбільш значущих елементів для «успішного» вчинення задуманого. Тому вибір її проводиться з урахуванням усіх обставин конкретного злочину: характеристики жертви, місця, часу і т. п. факторів.

За своїми віковими характеристиками це порівняно молоді, повні сил і енергії люди від 22 до 30 років, що володіють не тільки навичками в поводженні з вогнепальною зброєю, але і відмінними фізичними характеристиками. З числа осіб, які скоїли тяжкі збройні злочини, близько 6 % брали активну участь у військових діях (в основному, проходячи службу в армії). Частка використання вогнепальної зброї підвищується при здійсненні групових злочинів.

Професійні озброєні злочинці використовують тільки високоефективну бойову зброю, вибір якої залежить від поставленої злочинної мети. Багато що визначається сферою діяльності майбутньої жертви (найбільш важкодоступні посягання на осіб, які займаються економікою, політикою, кримінальних авторитетів), визначальною є її захищеність (кількість охоронців, наявність відеокамер, захищеність автомобіля).

Професійні озброєні злочинці ретельно готують і планують злочин, щоб злочинний результат обов'язково був досягнутий, незалежно від збігу обставин, при цьому вони використовують високоефективну бойову зброю – автомати, снайперські гвинтівки (як російського, так і іноземного виробництва), дистанційно керовані вибухові пристрої, прилади гасіння звуку пострілу.

У зв'язку зі зростаючим попитом на бойову зброю з'явилися нові форми злочинного бізнесу, спрямовані на її пошук, ремонт, знищення індивідуальних ознак, які традиційно використовуються криміналістами для його ідентифікації зброї. Злочинці виїжджають у «гарячі точки», встановлюють корумповані зв'язки з військовослужбовцями, викрадають зброю з військових частин і складів, з заводів-виробників, невеликих майстерень, оснащених нехитрим обладнанням (токарний і фрезерний верстати, муфельні та плавильні печі, труборіз), обробляють внутрішню поверхню стовбура так, щоб жодна криміналістична лабораторія не змогла її ідентифікувати тощо.

Як свідчать результати досліджень, професійні озброєні злочинці використовували найбільш ефективну вогнепальну зброю.

Так само професійні озброєні злочинці, які відчують інтерес до зброї, володіють навичками і вміннями поводження з нею поділяються на категорії:

а) *кілери* – злочинці, які виконують вбивства на замовлення. За способом вчинення злочину, вони поділяються на: «снайперів» – вбивають прицільним пострілом, як правило, з дальньої дистанції; «стрілків» – вбивають декількома (іноді багатьма) пострілами з близької відстані; «імітаторів» – маскують вчинене вбивство під нещасний випадок або природну смерть; «зброярів» – особи, які набувають, виготовляють, ремонтують і відповідають за збереження зброї в організованих угрупованнях, чи зайняті торгівлею зброєю;

б) *терорист* – особа терориста є різновидом особи озброєного злочинця і є системою «особа злочинця + зброя + ідея», що обґрунтовує допустимість скоєних ним дій. Практично у всіх терактах вогнепальна

зброю використовується поряд з вибуховими пристроями (наприклад, для захоплення об'єкта);

в) *члени незаконних збройних формувань, найманці.*

2. До другого типу озброєного злочинця відносяться особи, які володіють лише закріпленими вміннями і деякими навичками поводження з вогнепальною зброєю. Це категорія злісних злочинців. Вони складають близько 40 % від загальної кількості. Даний тип теж виявляє цікавість до вогнепальної зброї, вміє досить точно стріляти, швидко витягати зброю. Разом з тим, у цієї категорії злочинців не вистачає навичок для ремонту бойової зброї, і наприклад, переробки газової зброї в бойову, а тим більше – для виготовлення вибухових пристроїв, хоча вони і здатні в певній ситуації їх використовувати. Ці особи зазвичай здійснюють розбійні напади, вбивства, які не вимагають високої кваліфікації, а також вимагання, в яких вони виступають як члени організованих злочинних угруповань.

Слід зазначити, що недостатність навичок і вмінь у поводженні з вогнепальною зброєю, розглянута категорія злочинців може компенсувати їх розвитком, і в міру досягнення певних успіхів, з категорії злісних перейти в категорію професійних.

Злочинці злісного типу відрізняються від професійних озброєних злочинців меншим ступенем належності до кримінальної субкультури і кримінальної ієрархії, що свідчить про інший рівень морально-психологічної деформації. Вчинення збройних злочинів для них – ще не професійна (у сенсі сталості) діяльність, але вже відчутний і значущий заробіток. На відміну від професійних озброєних злочинців, вони скоюють злочини, що відрізняються меншим ступенем організованості і переслідують менш значимі цілі, і частіше використовують зброю саморобного виготовлення, пістолети, обрізи, кастети.

Особи, віднесені до другого типу, характеризуються уміннями і навичками в поводженні з найбільш поширеними видами вогнепальної зброї («пістолет Макарова», револьвери), більш потужну бойову зброю вони не використовують. Зброю підбирається ними відповідно до певних знань про неї та простоти поводження.

Злісні озброєні злочинці прагнуть придбати будь-які види зброї: холодну, газову, перероблену вогнепальну (обріз), кустарно виготовлену (пістолет під малокаліберний патрон і т. д.). Дані особи постійно носять зброю при собі, демонструють її оточуючим, а також дають у користування своїм знайомим, тобто про їх озброєність відомо широкому колу людей. Дії таких злочинців непослідовні і

непередбачувані, але засновані на застосуванні насильства для досягнення поставлених цілей. Наприклад, сьогодні вони можуть вчинити хуліганські дії, а завтра допомогти поліцейським затримати порушника правопорядку, щоб тут же його звільнити від поліції, але через кілька хвилин посваритися з ним і холоднокрівно його вбити.

Злісні злочинці прагнуть отримувати від ситуації максимальну вигоду, мають численні злочинні контакти. Їх поведінка визначається насамперед сильним прагненням будь-яким шляхом виділитися із загальної маси, домогтися високої оцінки власної особи оточуючими. Відсутність об'єктивних якостей для цього компенсується надмірним застосуванням сили і демонстративною готовністю до силового самоствердження. Їх самостійні дії зазвичай відрізняються непродуманістю, вони схильні до негайного задоволення своїх бажань. Агресивна поведінка представників даного типу нерідко виражається у вбивствах, хуліганстві, розбійних нападах, згвалтуваннях. Особи цієї категорії піддаються впливу, легко підкоряються, і отже, їх легко залучити в різні злочинні угруповання в якості виконавців. Однак, при вчиненні злочинів у групах, дії таких осіб мають певну послідовність і прораховуються.

Засобом досягнення злочинного результату служить вогнепальна зброя, яка в їх володінні найчастіше з'являється для конкретного запланованого злочину і нерідко стимулює злочинну поведінку.

Озброєні злочинці-фахівці цікавляться вогнепальною зброєю, вміють поводитися з нею, хоча це вміння не розвинене до ступеня навичок. До цієї категорії відносяться: вбивці; нальотчики – особи, які відкрито вчиняють ретельно підготовлені насильницькі злочини, пов'язані з нападами на громадян, державні та комерційні об'єкти і т. п. (бандити, розбійники і т. д.); викрадачі людей – злочинці, які захоплюють та утримують людей з корисливою або іншою метою; особи, які здійснюють захоплення заручників.

Озброєні злочинці-любители цікавляться зброєю насамперед як засобом компенсації нестачі особистих якостей (сміливості, волі, рішучості і т. п.). До них відносяться: розбійники, грабіжники (останні – при помилках кваліфікації, недоведеність факту використання смертоносної зброї, або використання не летальної зброї); особи, які заподіюють шкоду здоров'ю потерпілих; насильники.

3. До третього типу відносяться особи, які вчиняють менш небезпечні в порівнянні з двома першими типами, злочини, і самі мають менш виражену ступінь суспільної небезпеки. Це особи, які при раптово

виниклому умислі, використовують предмети, що знаходяться у їх фактичному володінні (мисливські рушниці, газову зброю) та опинилися під рукою.

Спонтанно-ситуативні злочинці характеризуються слабкими навичками й умінням у поводженні зі зброєю або взагалі їх відсутністю. Вони відрізняються більш низьким інтелектуальним і культурним рівнем у порівнянні з професійними і злісними озброєними злочинцями, що ускладнює адекватне сприйняття ними соціальних норм. Такі люди вважають, що їх навколишнє середовище по відношенню до них вороже, тому їм важко правильно оцінити виникаючі життєві ситуації. Підвищена сприйнятливність до елементів міжособистісної взаємодії призводить до того, що особа легко дратується при будь-яких соціальних контактах, відчутних як загроза для нього. Основним мотивом вчинення злочинів за допомогою вогнепальної зброї тут є помста і неприязні стосунки. Усі труднощі і неприємності, з якими ці особи зустрічаються в житті, інтерпретуються як результат чийхось ворожих дій. Для компенсації «життєвих негараздів» вони використовують вогнепальну зброю, з допомогою якої грають роль «борців за справедливість». Даному типу злочинців властиві емоційні порушення, а саме психологічна та соціальна відчуженість, звідси виникають і труднощі, пов'язані з засвоєнням моральних і етичних норм.

Антигромадська установка у спонтанно-ситуативних озброєних злочинців не носить глибокого характеру, в порівнянні з попередніми двома типами. Злочинці цього типу найчастіше скоюють злочини на побутовому ґрунті: навмисні вбивства, хуліганство, заподіяння тілесних ушкоджень.

Разом з тим цілком очевидно, що ступінь розвитку навичок і вмінь осіб, які використовують власне вогнепальну зброю (у криміналістичному сенсі), корінним чином відрізняється від навичок і вмінь осіб, які використовують для досягнення злочинної мети небезпечні предмети. Більш того, остання категорія злочинців може взагалі не володіти специфічними навичками і вміннями в поводженні зі зброєю. Тим не менш, цілеспрямоване використання засобів впливу на навколишню дійсність включається цими особами в план досягнення злочинного результату і допомагає домагатися поставленої мети.

Злочинці-дилетанти позбавлені специфічних ознак озброєних злочинців: інтерес до зброї, навички та вміння поводження з нею. До них відносяться такі: побутові вбивці; вуличні розбійники і грабіжники;

хулігани; учасники масових заворушень; футбольні «фанати».

Таким чином, озброєний злочинець володіє сукупністю соціально-негативних властивостей особи, яка вчинила умисний злочин з використанням вогнепальної зброї, причому специфічними властивостями є інтерес до вогнепальної зброї, навички та вміння у поводженні з нею, що зумовили у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією вибір збройного способу вчинення злочину, який полягає у впливі за допомогою вогнепальної зброї на навколишню дійсність з метою забезпечення попередньої переваги над потерпілим і досягнення злочинного результату.

Аналізуючи зміст поняття «особи озброєного злочинця», слід зазначити, що на відміну від інших типів особи злочинця воно є системним. Якщо в принципі вчинення злочину обумовлено «дефектами» особистості у взаємодії з конкретною життєвою ситуацією, то для скоєння збройного злочину одних негативних особистісних властивостей недостатньо: вони повинні доповнюватися, як мінімум, наявністю вогнепальної зброї, а також навичками і вміннями поводження з нею. Іншими словами, особа озброєного злочинця – це система «особа злочинця + зброя». Елементи цієї системи взаємно доповнюють один одного, перебувають у певній взаємодії і взаємозв'язку.

За визначенням М. М. Майстренко, портрет особистості винного у вчиненні злочинних діянь проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини можна описати наступним чином: зазвичай це неодружений чоловік середнього віку (30-50 років), без вищої освіти, працездатний, але на момент вчинення злочину не працював та не навчався, характеризується наявністю специфічних інтересів, навчок, вмінь користування предметами озброєння чи то власник зброї. Мотиваційна сфера характеризується нейтральним за своєю природою цільовим мотивом, суть якого – бажання володіння предметами озброєння, що додають відчуття сили, впевненості, безпеки. У певних випадках особам, що вчинили аналізовані злочини притаманне зацікавлення у зброї, виключно як у засобі знищення перешкод на шляху до реалізації потреб, як правило, протиправним шляхом.

2.4. Спірні питання кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з обігом вогнепальної зброї

За правопорушення, предметом яких виступає вогнепальна зброя передбачено як кримінальну, так і адміністративну відповідальність⁵⁹.

У кримінальному праві розглядаються питання кримінальної відповідальності за вчинення к. пр., які означають незаконний обіг зброї⁶⁰, а також за вчинення к. пр. з її використанням. Зброя – це і засіб необхідної оборони (ст. 36 КК України).

Згідно з ч. 1 ст. 263 КК України злочином визнається носіння, зберігання, придбання, передача і збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу.

Пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей, не віднесені до предмета злочину, передбаченого ст. 263 КК України.

У ч. 3 цієї статті передбачене звільнення від кримінальної відповідальності за незаконні дії зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи пристроями, вказані у ч. 1 або 2 ст. 263 КК. Єдиною умовою такого звільнення названо добровільне здавання органам влади відповідних предметів. Видається однак, що з точки зору вдосконалення законодавства, у ч. 3 ст. 263 КК має фігурувати обов'язок особи правдиво повідомити про всі обставини вчиненого нею злочину

---

⁵⁹ До слова? застосування статей 190–195 КУпАП пов'язане з певними труднощами (див., наприклад: Поддубко Е. Незаконное хранение и передача оружия: что нужно знать о наказании. URL: <https://www.yurist.kharkov.ua/articles/2922-nezakonnoe-hranenie-i-peredacha-ozuzhija-cto-nuzhno-znat-o-nakazanii.html>).

⁶⁰ Маються на увазі такі злочини: «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем» (ст. 262 КК), «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» (ст. 263 КК), «Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв» (ст. 263-1 КК), «Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів» (ст. 264 КК).

(про джерело отримання зброї, місця зберігання, співучасників тощо). Добровільним є таке здавання, яке здійснюється особою за власною волею незалежно від мотивів, якщо вона має можливість і надалі зберігати будь-який із предметів злочину. Для застосування заохочувальної норми потрібно, щоб особа добровільно здала всю наявну у неї зброю та інші предмети, щодо яких вчинялися незаконні дії.

Під незаконним зберіганням вогнепальної зброї у судовій практиці розуміються умисні дії⁶¹, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії такою зброєю, що знаходиться не при особі, а в обраному нею місці. Незаконне носіння вогнепальної зброї є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями по її переміщенню, транспортуванню особою безпосередньо при собі (в руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо)⁶². Незаконним придбанням вогнепальної зброї слід вважати умисні дії, пов'язані з набуттям зброї (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем⁶³) всупереч передбаченому законом порядку – у результаті купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунок, на відшкодування боргу тощо. Під незаконною передачею вогнепальної зброї слід розуміти надання такої зброї іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу.

Незаконний збут вогнепальної зброї полягає в її умисній передачі іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо (пункти 11, 12, 15, 16 постанови Пленуму

---

⁶¹ Незважаючи на те, що при визначенні зберігання використано термін «дії», на думку деяких фахівців, зберігання може бути вчинено і шляхом бездіяльності. Наприклад, суб'єкт звертається до іншого суб'єкта з проханням потримати в себе кілька днів зброю. При цьому кладе зброю та йде геть. Особа, до якої звернулись, не вчиняє жодних дій, спрямованих на забезпечення збереження предмета або перешкоджання цьому. Через встановлений час суб'єкт забирає зброю. Таким чином, у пасивній формі поведінки іншої особи наявні усі ознаки зберігання. Іншим прикладом зберігання у формі бездіяльності є ситуація, коли в особи, яка зберігає зброю, сплинув строк ліцензії (див.: Кац Е.А. Уголовная ответственность за незаконные приобретение, передачу, сбыт, хранение, перевозку или ношение оружия, его составных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Красноярск, 2005. С. 133).

⁶² Особливість носіння полягає в тому, що суб'єкт може використати відповідні предмети у будь-який зручний для нього час, вони постійно знаходяться у його розпорядженні.

⁶³ Такі дії утворюють склад злочину, передбаченого ст. 263 КК.

ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).

До виготовлення вогнепальної зброї з-поміж іншого відносять внесення змін у пристрої, пристосування, які конструктивно нагадують зброю, але не належать до неї за своїми уражаючими властивостями (переробка для стрільби бойовими патронами пневматичної рушниці, стартового пістолета, пристрою для відстрілювання газових патронів чи патронів з гумовими кулями, переробка мисливської (у т. ч. гладкоствольної) рушниці в обріз тощо).

Вироком Ленінського районного суду м. Донецька від 23 квітня 2010 р. громадянин Ш. був засуджений за ч. 1 ст. 263 та ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 263 КК за те, що він придбав бойові припаси, приніс їх додому і залишив там на зберігання, а наступного дня намагався збути, однак не довів свій злочинний намір до кінця, оскільки був затриманий правоохоронцями. Рішення районного суду мотивоване тим, що диспозицією ст. 263 КК України передбачено різні за своїм змістом діяння – носіння, зберігання, придбання, передача та збут бойових припасів, кожне з яких утворює окремий склад злочину. На думку Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, який визнав зазначену кваліфікацію вчиненого громадянином Ш. правильною, дії, пов'язані з придбанням та зберіганням бойових припасів, є елементами одного закінченого складу злочину, а дії, спрямовані на їх збут, що не були доведені до кінця з незалежних від волі винного причин, становлять собою замах на злочин, передбачений ч. 1 ст. 263 КК.

Погодитись з такою кваліфікацією дій громадянина Ш. не можна. У науковій літературі злочин, передбачений ст. 263 КК України, обґрунтовано відноситься до так званих злочинів з альтернативними⁶⁴ діяннями. При цьому в теорії кримінального права усталеним є підхід, згідно з яким злочин з альтернативними діяннями – це різновид ускладненого (складного) одиничного злочину, відмінного від множинності злочинів. Альтернативні діяння втрачають своє самостійне значення і є лише складовими відповідного одиничного злочину. Це пояснюється тим, що в реальній дійсності окремі злочинні діяння,

---

⁶⁴ Коректніше у такій ситуації, наголошує В.І. Антипов, вести мову не про альтернативність, а варіативність відповідних дій.

наприклад, щодо зброї зустрічаються рідко; частіше вони знаходяться у взаємозв'язку, продовжують і доповнюють одна іншу. Придбання зброї, як правило, супроводжується наступним її зберіганням або носінням; збут предмета однією особою передбачає його придбання іншою особою тощо. Альтернативність у випадку зі ст. 263 КК України передбачена законодавцем задля того, щоб притягати до відповідальності осіб, які вчиняють хоча б одне діяння відносно зброї, а також для випадків, коли різні діяння щодо одного предмета вчиняються різними суб'єктами і для полегшення розуміння змісту кримінально-правової норми шляхом перерахування найбільш типових способів вчинення розглядуваного злочину.

Якщо винний послідовно вчиняє кілька діянь, перерахованих у диспозиції ст. 263 КК України стосовно одного предмета, вчинене містить склад одного закінченого злочину і не утворює множинності. Якщо ж виходити з позиції, згідно з якою кожне діяння, передбачене у диспозиції ст. 263 КК, утворює самостійний склад злочину, то незрозуміло, чому і районний суд, і Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ визнав дії громадянина Ш., пов'язані із придбанням і зберіганням бойових припасів, елементами одного складу злочину; за їх логікою слід було б інкримінувати ч. 1 ст. 263 КК окремо по кожному з перерахованих діянь.

Кримінально-правова оцінка послідовного вчинення діянь, варіативно вказаних у кримінально-правовій нормі (у т. ч. у ст. 263 КК), як сукупності к. пр. виключається, адже згідно з ч. 1 ст. 33 КК сукупність к. пр. як форму множинності можуть утворювати два або більше к. пр., які передбачені різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК. Вчинення хоча б одного з варіативних діянь у повному обсязі виключає кримінально-правову оцінку як замаху на к. пр. іншого з таких діянь, виконаного лише частково⁶⁵. Вчинення особою не одного, а кількох діянь (у т. ч. незакінчених), варіативно вказаних у певній кримінально-правовій забороні, підлягає врахуванню у межах такої загальної засади

---

⁶⁵ Із цього приводу Т. Данилюк слушно зазначає, що нормативним моментом закінчення злочину з кількома альтернативними діяннями слід вважати час вчинення першого діяння, а фактичним – час вчинення останнього з таких діянь. «І навіть, якщо друге чи наступне діяння не було завершено з причин, що не залежать від волі винного, діяння слід кваліфікувати як закінчений злочин» (див.: Данилюк Т.М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009. С. 12).

призначення покарання, як призначення покарання з урахуванням ступеня тяжкості вчиненого к. пр. (п. 3 ч. 1 ст. 65 КК).

Таким чином, інкримінування громадянина Ш., крім ч. 1 ст. 263 КК, ще і ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 263 КК України означає ніщо інше, як штучне створення сукупності злочинів там, де насправді вона відсутня.

Основна ж проблема, пов'язана із застосуванням ст. 263 КК України на сьогодні, – розуміння ознаки незаконності, адже ця кримінально-правова норма вказує на відсутність дозволу, «передбаченого законом», а як такого ЗУ про зброю, як вже зазначалось, немає. На цій підставі окремі науковці і практики вважають, що практика інкримінування ст. 263 КК України є неконституційною.

Наприклад, П. Фріс стверджує, що при застосуванні ст. 263 КК України поняття «закон» не повинне тлумачитись поширювально – як синонім нормативно-правового акта. Не дивлячись на це, органи досудового розслідування та суди продовжують застосовувати цю кримінально-правову заборону. П. Фріс вважає таку практику неконституційною, бо відсутність спеціального закону не дозволяє визначити законність або незаконність поведінки з вогнепальною зброєю⁶⁶.

Певна логіка у таких міркуваннях є. Адже ч. 2 ст. 178 ЦК України встановлює, що види об'єктів цивільних прав, перебування яких у цивільному обороті не допускається (об'єкти, вилучені з цивільного обороту), мають бути прямо встановлені у законі. Види об'єктів цивільних прав, які можуть належати лише певним учасникам обороту або перебування яких у цивільному обороті допускається за спеціальним дозволом (об'єкти, обмежено обороноздатні), встановлюються законом. Очевидно, що таким «законом» не може вважатись підзаконний акт на кшталт постанови КМУ чи Інструкції МВС України.

Ба більше: почали виноситись виправдувальні вирoki, які одразу набули значного резонансу. Так, вирокom Печерського районного суду м. Києва від 19 лютого 2018 р. було виправдано підсудного за незаконні дії з холодною зброєю (багнет-ніж) у т. ч. на тій підставі, що «держава не вправі застосовувати до особи процесуальний примус у вигляді

---

⁶⁶ Фріс П. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поведінки зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). *Юридичний вісник України*. 22–31 груд. 2017 р. № 51.

кримінальної відповідальності за відсутність дозволу, передбаченого законом, поки немає закону, який передбачає отримання цього дозволу... слідчий та прокурор не зазначили в обвинувальному акті, на підставі якого Закону України обвинувачений мав отримати дозвіл для носіння холодної зброї»⁶⁷.

Досліджуючи правомірність кримінального переслідування за незаконне поводження зі зброєю, М. Рубащенко натомість пише, що чинне законодавство з цього питання є прийнятним. Дослідник спростовує тезу про те, що відсутність закону про зброю, який має бути ухвалений ВРУ, робить неможливою притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст. 263 КК України. Згаданий автор тлумачить термін «закон» широко, вважаючи, що його роль можуть виконувати і підзаконні нормативно-правові акти. Протилежний підхід означатиме загрозу для прав і безпеки людини, бо призведе до визнання обігу небезпечних предметів дозволенним, і це суперечитиме як принципу верховенства права, так і європейським стандартам контролю за обігом зброї. Значну частину своїх міркувань М. Рубащенко присвятив висвітленню проблеми обігу вогнепальної зброї з точки зору практики ЄСПЛ. Засудження за ст. 263 КК України не суперечить такій практиці і є передбачуваним⁶⁸.

Вказана проблема наскільки гостро постала на практиці, що з її приводу був вимушений висловитись ВС. У постанові колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі ВС від 31 травня 2018 р. сформульовано таку правову позицію: норма ст. 263 КК України є субсидіарною і для розуміння незаконності поводження зі зброєю вимагає аналізу відповідного закону. При цьому поняття «закон» має тлумачитись поширювально і містити законодавство загалом, у т. ч. нормативні акти, що регулюють відповідні правовідносини, порушення яких утворює об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 263 КК України. У касаційній скарзі захисник особи, засудженої за ч. 2 ст. 263 КК України за незаконне носіння холодної зброї (телескопічної бити), послався на те, що у

---

⁶⁷ ВС/ККС, справа № 127/27182/15-к, 31.05.18. URL : [https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nos_innya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_\(vs_kks_sprava](https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nos_innya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_(vs_kks_sprava)

⁶⁸ Рубащенко М. Чи є правомірним кримінальне переслідування за незаконне поводження зі зброєю? *Юридичний вісник України*. 24–30 серп. 2018 р. № 34; 31 серп. – 13 верес. 2018 р. № 35–36; 14–20 верес. 2018 р. № 37.

зв'язку з відсутністю закону, який би передбачав порядок надання дозволу на носіння зброї, у діях його підзахисного немає навіть події відповідного злочину.

Проте ВС не сприйняв таку позицію і визнав, що при вирішенні питання, чи є незаконними дії з предметами, вказаними у ст. 263 КК України (включаючи вогнепальну зброю), потрібно керуватися підзаконними нормативно-правовими актами – передусім Положенням КМУ про дозвільну систему та Інструкцією МВС України.

Ця точка зору є усталеною як у судовій практиці⁶⁹, так і в юридичній літературі. Зрозуміло, що стосовно осіб, які користуються зброєю у зв'язку зі своєю службовою діяльністю, питання про законність або незаконність їхніх дій має вирішуватись з урахуванням положень спеціальних законодавчих актів (законів України «Про Національну поліцію», «Про Національну гвардію України», «Про Службу безпеки України», «Про Збройні Сили України» тощо)⁷⁰.

Дещо інший підхід із розглядуваного питання обстоює В. Навроцький, який «законом», згаданим у ст. 178 ЦК України (щодо зброї), називає безпосередньо КК України. Останній, «вказуючи предмети, за дії щодо яких передбачена кримінальна відповідальність, визначаючи перелік заборонених діянь та, відповідно, встановлюючи відповідальність, тим самим і визначає правовий режим цих предметів, як таких, що вилучені з цивільного обороту або ж перебування яких у цивільному обороті можливе за спеціальним дозволом. Підзаконні нормативно-правові акти ... самі не встановлюють зміст ознаки «незаконність» щодо ст. 263, а лише розкривають, роз'яснюють та уточнюють положення вказаної кримінально-правової норми, відіграють щодо неї субсидіарне (допоміжне) значення. Таким чином, кримінальна протиправність незаконного поведіння зі зброєю,

---

⁶⁹ Питання про відповідальність за незаконні діяння зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, радіоактивними матеріалами осіб, які ними користуються у зв'язку зі службовою діяльністю, вирішуються з урахуванням нормативних актів (інструкцій, правил, наказів тощо), що регулюють порядок поведіння з цими предметами (абз. 2 п. 2 постанови Пленуму ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).

⁷⁰ ВС/ККС, справа № 127/27182/15-к, 31.05.18. URL : [https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nos_innya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_\(vs_kks_sprava\)](https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nos_innya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_(vs_kks_sprava)).

бойовими припасами, вибуховими речовинами або вибуховими пристроями є так званою прямою – вона визначена безпосередньо у КК. Відповідні дії не є «не протизаконними» лише з огляду на відсутність спеціального закону»⁷¹.

Але головне – це те, що попри відмінність викладених міркувань від позиції ВС, згаданий вчений не сумнівається у правомірності кваліфікації дій осіб зі зброєю за ст. 263 КК України: такі дії не є правомірними лише з огляду на відсутність спеціального Закону про зброю.

Подібної точки зору дотримується Ю. Пономаренко. Він посилається на рішення судів, які виправдовували осіб за ст. 263 КК на тій підставі, що держава не вправі застосовувати до особи процесуальний примус у вигляді кримінальної відповідальності за відсутності дозволу, передбаченого законом, поки немає закону, який передбачає отримання цього дозволу. Дослідник критикує таку практику. На його думку, незаконне поводження зі зброєю як злочин має відповідати таким ознакам: 1) бути протиправним; 2) суспільно небезпечним; 3) передбаченим кримінальним законом. Наголос згаданий науковець робить на з'ясуванні того, чи має місце у цьому разі протиправність. Він стверджує, що є, бо такі дії суперечать дозвільному порядку поводження зі зброєю. Цей порядок закріплений як у Конституції України, яка на сьогодні не передбачає право фізичних осіб володіти вогнепальною зброєю, так і, зокрема, в спеціальних законах, які містять дозволи на поводження зі зброєю для окремих категорій осіб – військовослужбовців, поліцейських, національних гвардійців тощо. Водночас Ю. Пономаренко є прибічником якнайшвидшого прийняття закону, що врегулював би порядок отримання дозволів на поводження зі зброєю (зокрема, вогнепальною) для приватних осіб⁷².

Незважаючи на постанову Касаційного кримінального суду у складі ВС від 31 травня 2018 р., проблема розуміння терміну «закон» при застосуванні ст. 263 КК України не може вважатись вирішеною остаточно. Бо не виключається винесення у майбутньому виправдувальних вироків і постанов про закриття кримінальних проваджень із посиланням на

---

⁷¹ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 887.

⁷² Пономаренко Ю. Протиправність як ознака незаконного поводження зі зброєю. *Актуальні проблеми кримінально-правової охорони громадської безпеки: матеріали міжнародного круглого столу* (м. Харків, 18 травня 2018 р.) / укладачі: Л.М. Демидова, Н.В. Невідома. Харків: Юрайт, 2018. С. 74–78.

відсутність Закону про зброю. Імовірно й і те, що особа, засуджена за ст. 263 КК України, буде звертатись до Конституційного Суду України із конституційною скаргою.

Незаконні виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї, або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, а так само незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв мають кваліфікуватись за ст. 263-1 КК України. Поява у 2012 р.⁷³ у КК України цієї статті (а предметом вказаного злочину є також гладкоствольна зброя) була очікуваною. Справа у тому, що з погляду забезпечення громадської безпеки принципової різниці між нарізною та гладкоствольною вогнепальною зброєю немає, а тому запровадження кримінальної відповідальності за незаконні виготовлення, переробку чи ремонт гладкоствольної вогнепальної зброї загалом слід підтримати.

Науковці пишуть про помилковість виключення з переліку предметів злочину, передбаченого ст. 263 КК України, гладкоствольної мисливської зброї. З точки зору технічних характеристик різниця між нарізною та гладкоствольною мисливською зброєю полягає лише в тому, що нарізній властива більша дальність польоту кулі. Завдяки наявним вражаючим властивостям гладкоствольна мисливська вогнепальна зброя тією ж мірою, що і нарізна мисливська вогнепальна зброя, нерідко стає засобом вирішення конфліктів у повсякденному житті і засобом реалізації злочинних намірів. Патрони до гладкоствольної мисливської зброї майже не відрізняються від патронів до бойової зброї. Ба більше: широке розповсюдження отримали мисливські патрони, призначені для полювання на великих тварин, вони відрізняються неймовірною потужністю, яка у кілька разів перевищує потужність боеприпасів до автоматів та гвинтівок військових зразків⁷⁴.

Отже, з ч. 1 ст. 263 КК України пропонується виключити слова «крім

---

⁷³ ЗУ від 5 липня 2012 р. «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухонебезпечними матеріалами».

⁷⁴ Сарнавський О.М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. С. 53; Корецький Д. Проблема правової і експертної оцінки боеприпасів. Законність. 2003. № 8. С. 27; Комісаров М.Л., Пономарьова Т.І. До питання щодо «особливого» статусу гладкоствольної мисливської зброї, передбаченого ст. 263 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 24. Том 4. С. 30–32.

гладкоствольної мисливської», бо: з погляду забезпечення громадської безпеки істотної різниці між нарізною та гладкоствольною вогнепальною зброєю немає; така зміна сприятиме справедливості покарання за незаконне поводження з вогнепальною зброєю.

За ст. 263-1 КК переробка вогнепальної зброї – це внесення змін у предмети, які і до того були зброєю. Переробка полягає у наданні зброї додаткових якостей, які змінюють її вражаючі властивості, збільшують точність, надають можливість прихованого носіння, перетворюють у предмет з іншим правовим режимом. Це, зокрема, переробка мисливського карабіна для автоматичної стрільби «чергами», встановлення нових прицільних пристосувань, відпилювання частини ствола чи прикладу та створення «обрізу», вставляння нарізного ствола у ствол гладкоствольної мисливської рушниці.

Ремонт вогнепальної зброї полягає у відновленні вражаючих властивостей зброї пошкодженої чи яка з різних причин вийшла з ладу, приведення її у стан, коли вона знову придатна до здійснення пострілів. Ремонт здійснюється шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, їх регулювання, внаслідок якого ці предмети стають придатними до використання за цільовим призначенням, «пристрілювання» зброї тощо.

Фальсифікація вогнепальної зброї охоплює різноманітні дії, які полягають у внесенні змін до зброї, спрямованих на неправильну іншими людьми оцінку відповідних предметів. Такі зміни є неістотними за змістом, оскільки не змінюють статусу зброї як предметів, спеціально призначених для враження живої сили чи подолання перешкод, які не мають іншого цільового призначення та мають спеціальний правовий режим. Водночас вони ведуть до надання зброї іншого зовнішнього вигляду, який зазвичай не відповідає вигляду зброї, веде до сприйняття певних предметів як таких, що не становлять небезпеки для оточуючих. Це, зокрема, вставляння ствола, затворного та ударно-спускового механізму, які в сукупності придатні для здійснення пострілу, в ручку, парасольку, ціпок чи милицю. Фальсифікацією буде також маскування справжнього типу зброї, наприклад, зміни, внаслідок яких бойовий автомат сприймається як мисливський карабін, або снайперська гвинтівка виглядає як спортивна рушниця.

Видалення чи зміна маркування вогнепальної зброї – це зміни у позначках, які наносяться на зброї її виробником та дозволяють

визначити, де і ким вона вироблена (країну, підприємство), дату виготовлення, калібр та інші характеристики, ідентифікувати за індивідуальним номером. Зазвичай таке маркування становить собою клеймо, написи, які наносяться на стволі, ствольній коробці, затворній рамі та інших крупних вузлах і деталях, які не є взаємозамінними з відповідними частинами інших типів чи екземплярів зброї. Видалення маркування полягає у знищенні відповідних позначок шляхом їх спилування, фрезерування, приведення до стану неможливості прочитання через пошкодження свердлом, зубилом, електрозварювальним устаткуванням або в інший спосіб. Зміна маркування полягає у повному або частковому підробленні – це нанесення нових позначок, які не відповідають справжнім даним про відповідну зброю або зміни у наявному маркуванні (дописування символів, тексту, які не були наявні на зброї, зміни в наявних буквених чи цифрових позначеннях і т. п.)⁷⁵.

Чинна редакція ст. 263-1 КК України в її поєднанні з положеннями законодавства, до положень якої вона відсилає, викликає деякі запитання. Так, на сьогодні навіть самостійний (без відповідної ліцензії) ремонт власної законно придбаної гладкоствольної мисливської зброї і виготовлення до неї патронів із таких компонентів, як пижі, гільзи, капсулі, дріб (на відміну від носіння, зберігання, придбання або збуту вказаної зброї) визнається злочином і має каратись позбавленням волі. Крім цього, якщо суб'єкт добровільно здасть органам влади автомат з повним боєкомплектom, то він буде звільнений від кримінальної відповідальності на підставі ч. 3 ст. 263 КК України. Якщо ж особа добровільно здасть самостійно відремонтовану гладкоствольну мисливську зброю, то на таке звільнення вона розраховувати не зможе, бо ст. 263-1 КК України не містить подібної заохочувальної норми⁷⁶.

Зрозуміти таку логіку складно, бо чи не всі власники гладкоствольної мисливської зброї автоматично можуть стати злочинцями. Загалом же практика тлумачення і застосування статей 263 і 263-1 КК України зайвий раз переконує у потребі регламентації обігу вогнепальної зброї та боєприпасів до неї у межах спеціального закону.

Вироком одного з районних судів м. Києва громадянин А. був виправданий за відсутністю складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263

---

⁷⁵ Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-ге вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 889.

⁷⁶ Ручко М. Гонка вооружений. *Юридическая практика*. 27 нояб. 2012 г. № 48.

КК. Громадянин А. був затриманий правоохоронцями за носіння при собі незаконно придбаних і придатних до стрільби боєприпасів – патронів калібру 5,6 мм до нарізної спортивно-мисливської вогнепальної зброї. Оцінивши докази у справі і вийшовши з того, що згідно з диспозицією ч. 1 ст. 263 КК для її інкримінування нібито потрібен такий документ, як дозвіл на боєприпаси, суд не уледів у діях громадянина А. незаконного придбання, зберігання і носіння бойових припасів.

Як правильно зазначає В. Ковальський, таке рішення суду створює негативний прецедент хибного тлумачення норми кримінального закону. Відповідно до згаданих вище нормативно-правових актів отримання дозволу на носіння і використання зброї є свідченням про право на придбання боєприпасів відповідного калібру. Тобто законність набуття, носіння і зберігання боєприпасів до зброї передбачає передусім наявність дозволу на саму зброю, а якщо такого дозволу немає, то законність таких дій виключається. Особа може придбати боєприпаси до різних видів зброї лише на підставі дозволу на носіння і зберігання зброї відповідного калібру, а кожен випадок придбання боєприпасів у закладах торгівлі, які мають відповідну ліцензію, фіксується у книзі обліку. Якщо ж брати до уваги підстави виправдання громадянина А., то жодну фізичну особу буде неможливо притягнути до кримінальної відповідальності за ст. 263 КК у частині незаконного поводження з боєприпасами, а особи можуть вільно придбати, носити і зберігати бойові припаси до зброї без будь-яких обмежень⁷⁷.

Ст. 264 КК визнає злочином недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки.

Не є предметом цього злочину вибухові речовини і вибухові пристрої. У разі заподіяння шкоди життю чи здоров'ю людей внаслідок недбалого зберігання таких предметів вчинене може кваліфікуватись за відповідними статтями розділу II Особливої частини КК України «Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи».

Відповідальність за ст. 264 КК настає у випадках зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів без дотримання встановлених нормативними актами та загальноприйнятими правилами застережних заходів, які виключають можливість вільного доступу сторонніх осіб до

---

⁷⁷ Ковальський В. Кому потрібні такі судові прецеденти? *Юридичний вісник України*. 31 лип. – 6 серп. 2010 р. № 31.

цих предметів, а також незаконної передачі зазначених предметів іншій особі, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки. Кримінальну відповідальність за ст. 264 КК тягне недбале зберігання будь-якої вогнепальної зброї та будь-яких бойових припасів (у т. ч. гладкоствольної мисливської рушниці та бойових припасів до неї) незалежно від того, було воно законним чи незаконним⁷⁸ (п. 27 постанови Пленуму ВС України від 26 квітня 2002 р. № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»).

Для інкримінування ст. 264 КК, диспозиція якої є бланкетною, необхідно встановити, який саме пункт відповідних правил порушений, а також вказати назву нормативно-правового акту, що регламентує порядок зберігання вогнепальної зброї та боєприпасів.

Загибель людей з погляду кваліфікації скоєного за ст. 264 КК означає заподіяння смерті двом або більше особам. До інших тяжких наслідків належить, зокрема, заподіяння одному потерпілому смерті чи хоча б одному – тяжкого тілесного ушкодження. Ці наслідки, психічне ставлення до яких характеризується необережністю, охоплюються диспозицією ст. 264 КК і додаткової кваліфікації за ч. 1 або ч. 2 ст. 119, ст. 128 КК не потребують.

Законодавча вказівка саме на *спричинення* тяжких наслідків не є вдалою, бо не враховує того, що у складі злочину, передбаченого ст. 264 КК, діяння (недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів) виступає не причиною настання наслідків, а лише умовою; найбільш тяжкі наслідки заподіюються, як правило, внаслідок

---

⁷⁸ Інша точка з цього питання кваліфікації полягає в тому, що предметом розглядуваного злочину є лише така вогнепальна зброя, яка зберігається на законних підставах. По-перше, встановлення кримінальної відповідальності за бездіяльність (недотримання правил зберігання) доцільне лише щодо особи, яка зобов'язана дотримуватись таких правил, на особу ж, яка незаконно володіє зброєю, такий обов'язок не покладається. По-друге, особа, яка незаконно володіє зброєю чи боєприпасами, за будь-яке зберігання (незалежно від того, чи потягнуло це якісь наслідки, було воно належним чи недбалим) притягується до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого у ст. 263 КК; притягати таку особу до відповідальності ще й за ст. 264 КК було б недоцільно і негуманно (див.: (див.: Кримінальне право України (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т. 2. Луганськ: вид-во «Елтон – 2», 2012. С. 54).

діяльності третіх осіб⁷⁹.

Незважаючи на прагнення до євроінтеграції, Україна залишається чи не єдиною європейською державою, в якій відсутній дієвий контроль за сферою обігу вогнепальної зброї, а питання придбання, володіння, зберігання і застосування такої зброї вирішені в основному на підзаконному рівні. Відсутність сучасного нормативного регулювання у цій сфері призводить до численних порушень і погіршення криміногенної обстановки. Ускладнюється і реалізація громадянами конституційного права на захист свого життя і здоров'я, інших прав і свобод від протиправних посягань. Водночас було б неправильно (лише з огляду на відсутність відповідного Закону) говорити про відсутність правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні.

Необхідність ухвалення ЗУ «Про зброю» (документа з іншою подібною назвою) зумовлена такими обставинами, як: 1) виконання закріпленої в Конституції України і ЦК України вимоги визначення саме законом правового режиму власності; 2) потреба оновлення нормативної бази, присвяченої регулюванню обігу зброї, та приведення її у відповідність із реаліями сьогодення; 3) необхідність забезпечити правомірність кримінального переслідування осіб, винуватих у незаконному поводженні зі зброєю, та виключити на майбутнє можливість винесення виправдувальних вироків щодо осіб, які вчиняють недозволені дії із вказаними небезпечними предметами; 4) подолання корумпованості дозвільної системи; 5) потреба вирішити проблему легалізації обігу короткоствольної вогнепальної зброї.

---

⁷⁹ Зазначена ситуація використовується в юридичній літературі для підтвердження тези про те, що причинний зв'язок не єдиним різновидом детермінаційної залежності, що використовується в кримінальному праві (див.: Музыка А.А., Багиров С.Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк. Хмельницкий: Изд-во Хмельницкого университета управления и права, 2009. С. 49–51).

Розділ 3

ПРОФІЛАКТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Профілактика правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, полягає у проведенні заходів зі встановлення й усунення причин цього виду правопорушень та умов, що сприяють їх скоєнню. Джерелами одержання відомостей про правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї можуть бути дані із заяв громадян і посадових осіб, представників громадськості, інші відомості, отримані із аналізу обстановки і статистичних даних.

Передовсім підлягають перевірці особи, які на законних підставах володіють вогнепальною зброєю. При цьому, доцільно перевіряти як дотримання умов зберігання та відповідність нормативним приписам, так і саму зброю, а також особу власника зброї, його спосіб життя, умови існування тощо.

Успіх профілактики таких правопорушень насамперед залежить від повсякденної та цілеспрямованої роботи в цьому напрямі усіх поліцейських служб. Для отримання таких відомостей необхідно використовувати:

- методи превентивної діяльності та їх результати, допомогу інших служб, скарги і заяви громадян тощо;
- аналіз статистичних даних про вчинені правопорушення, пов'язані з незаконним обігом вогнепальної зброї;
- наслідки роботи щодо розслідування цієї категорії кримінальних проваджень;
- постійний активний зв'язок з населенням, особливо з тією його частиною, яка бажає надавати допомогу правоохоронним органам.

Умови, які сприяють вчиненню правопорушень з використанням вогнепальної зброї:

- наявність незаконно утримуваної зброї і носіння холодної зброї;
- недостатній контроль за особами, які законно володіють вогнепальною зброєю, формальний підхід до проведення контрольних заходів;
- прорахунки в роботі та слабкий контроль за особами, які були

судимі за злочини корисливо-насильницького спрямування;

– слабкі позиції в нових економічних структурах та молодіжному середовищі;

– недоліки в роботі слідчо-оперативних груп зі своєчасного встановлення осіб, які вчиняють правопорушення у сфері обігу вогнепальної зброї, що дає можливість правопорушникам тривалий час залишатися безкарними;

– недостатня робота зі створення обстановки, яка переконувала б морально нестійких осіб у тому, що на кожне вчинене ними правопорушення буде відповідна реакція правоохоронних органів;

– неналежна взаємодія з іншими державними органами, закладами та установами, засобами масової інформації, органами місцевого самоврядування та громадськістю;

– упущення в організації роботи зі своєчасного і якісного реагування на виниклу конфліктну ситуацію або вчинене правопорушення.

Вказаний перелік не є вичерпним. Знання цих недоліків дає можливість перегляду організаційних питань, а також дозволяє ставити більш конкретні завдання силам, які є в розпорядженні працівників підрозділів Національної поліції, вдосконалити контроль за їх виконанням.

Значну увагу слід приділяти індивідуальній профілактичній роботі, яка цілком залежить від своєчасного і очного встановлення особи, від якої, судячи з її минулої антигромадської поведінки, можна чекати вчинення протиправних діянь, у тому числі й з тяжкими наслідками.

Існують традиційні категорії осіб, які внаслідок об'єктивних і суб'єктивних обставин підлягають особливому контролю з боку правоохоронних органів, а саме:

– власники зброї, які мають конфліктний характер чи суперечливу характеристику серед сусідів, членів сім'ї;

– особи, раніше судимі за скоєння злочинів, що вчиняються із використанням вогнепальної зброї та за скоєння інших насильницьких злочинів;

– особи, які не стали на шлях виправлення після відбуття строку покарання і які знаходилися в місцях позбавлення волі;

– особи, які зловживають спиртними напоями та наркомани;

– особи, які не мають визначеного місця проживання і роду занять;

– сімейні бешкетники та психічно хворі з агресивною поведінкою та інші категорії осіб.

Індивідуальної профілактичної роботи, яка цілком залежить від своєчасного і очного встановлення особи, потребують військовослужбовці та демобілізовані особи, які брали участь у бойових діях у зоні АТО/ООС (Донецько-Луганському регіоні), мають бойовий досвід і навички використання та застосування вогнепальної зброї, вибухових речовин тощо.

Враховуючи матеріальні та психологічні труднощі, які відчують такі особи після повернення із зони бойових дій, існує ймовірність залучення таких осіб до протиправної діяльності у сфері обігу вогнепальної зброї.

Здійснення протиправних намірів за тривалістю займає невеликий відрізок часу, його початок лежить у психологічних переживаннях правопорушника, пов'язаних з механізмом вольового акту. Уявні наміри не можуть бути покарані, тому завданням правоохоронних органів є встановлення таких намірів у конкретних осіб і втручання в ці процеси. На відміну від профілактичних заходів тут широко можуть бути використані заходи примусового характеру, включаючи притягнення до відповідальності (наприклад, за порушення порядку зберігання вогнепальної зброї).

Серед питань загально-профілактичного впливу, які слід обговорювати при проведенні пропаганди правових знань, необхідно поширювати відомості про відповідальність за скоєння правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, інших тяжких злочинів, у тому числі проти особи.

Під час проведення індивідуально-профілактичної роботи коло питань, які необхідно обговорювати, повинно стосуватися питань, пов'язаних із обігом вогнепальної зброї, того, які наслідки порушення порядку носіння, зберігання зброї, халатного відношення до її збереження; причин та умов правопорушень, можливі трагічні їх наслідки тощо.

Розрізняють три основних способи запобігання вчиненню правопорушень:

- безпосередньо (працівником поліції самостійно);
- опосередковано (з активною допомогою інших осіб);
- комбіновано.

Необхідно визначити сили і засоби, які можна використати найбільш ефективно в кожній конкретній ситуації. Усю діяльність із запобігання злочину можна розмежувати відповідно до завдань, що вирішуються, а саме:

– створення умов, що мінімізує вчинення правопорушення (відповідальне ставлення до здійснюваних перевірочних та профілактичних заходів);

– виявлення правопорушень на початковому етапі, що мінімізує настання негативних наслідків;

– притягнення особи до відповідальності за вчинення правопорушення.

Перелічені завдання можуть бути вирішені різними тактичними способами – визначеною сукупністю заходів і дій, проведених працівником поліції. Усі способи безпосереднього запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї, можна розділити на дві основні групи:

Організаційно-тактичні способи, що дозволяють виявити умови, які сприяють порушенню порядку обігу вогнепальної зброї, наслідком чого можуть стати дії чи бездіяльність, які підпадають під ознаки як адміністративних так і кримінальних правопорушень. Найбільш поширеними і ефективними слід вважати такі з них, як:

– безпосередній вплив на особу (планові та позапланові перевірки, відпрацювання, профілактичні бесіди тощо);

– опосередкований вплив на осіб, які можуть стати суб'єктом правопорушення через оточення (рідні, друзі, сусіди тощо), або шляхом залучення довірених осіб чи шляхом взаємодії з іншими підрозділами правоохоронних органів;

– вплив через інформаційні ресурси (інформаційні бази даних, соціальні мережі тощо);

– способи, використання яких не дозволяє особам вчинити суспільно-небезпечні діяння з настанням тяжких наслідків шляхом притягнення до адміністративної відповідальності.

Припинення правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, та тих, що вчиняються із використанням вогнепальної зброї, є вже достатньо дієвим заходом, оскільки дії винної особи до моменту застосування до неї цих заходів вже носять закінчений склад правопорушення. При припиненні правопорушення вибір заходів залежить від особистості, яка його готує, і стадії розвитку даного вчинку до моменту надходження первинної інформації до підрозділів поліції.

Притягнення до адміністративної відповідальності шляхом накладення стягнення є основним засобом припинення правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, який супроводжується

оформленням матеріалів адміністративного провадження:

- складання протоколу про адміністративне правопорушення (**додаток 3**);
- винесення постанови по справі про адміністративне правопорушення (**додаток 4**);
- внесення даних до інформаційної бази даних шляхом заповнення електронної картки про адміністративне правопорушення (**додаток 5**);
- виконання рішення щодо притягнення особи до відповідальності у разі відсутності факту оскарження.

Затримання або вилучення зброї є виключними засобами припинення правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї, та тих, що вчиняються із використанням вогнепальної зброї. На цій стадії значення мають усі фактори: своєчасність отримання первинної інформації та її повнота, активність виконавців, обдуманість запланованих заходів, готовність підрозділу поліції вирішувати такі завдання, роль працівника поліції у здійсненні такої роботи. Їх ігнорування може призвести до тяжких наслідків.

Необхідно вжити усі можливі заходи з недопущення скоєння тяжкого кримінального правопорушення, а саме:

- гарантувати безпеку особи, яка може стати об'єктом протиправного посягання;
- вжити заходи із затримання осіб, що готують правопорушення, на якомога найбільш ранньому етапі його підготовки на основі виявлення і використання фактичних даних, що об'єктивно підтверджують скоєння підготовчих дій.

Найважливішою умовою при затриманні правопорушника є гарантування безпеки працівникам правоохоронних органів та іншим особам, які можуть випадково знаходитися на місці проведення такої операції.

Тому підготовка операції з захоплення правопорушника потребує розробки ретельного плану дій. Більше того, потрібно завжди пам'ятати про небезпеку, яку несе зброя, а тому враховувати ці обставини при кожному факті спілкуванні з особами, які володіють зброєю як на законних, так і незаконних підставах.

Припинення правопорушень може мати місце тоді, коли винний вже почав безпосереднє здійснення свого протиправного наміру, тобто в стадії замаху на скоєння правопорушення.

Суспільна небезпека осіб, протиправна поведінка яких не припинена, полягає в тому, що у них «відточуються» злочинні навички.

Практика свідчить, що правопорушення, пов'язані із незаконним обігом вогнепальної зброї, як і цілий ряд тяжких злочинів проти особи та злочинів, що вчиняються із використанням вогнепальної зброї, вчиняються злочинцями зі стійкою злочинною поведінкою. Продавець зброя, який скоїв правопорушення – зброї, як і вбивця, який залишився невстановленим і не притягнутий до відповідальності, небезпечний і тим, що він має можливість продовжувати свою злочинну діяльність.

Заходами, що перешкоджають подальшій протиправній діяльності, є:

- швидке встановлення та притягнення до відповідальності винних;
- виявлення та притягнення до відповідальності всіх співучасників;
- надійна ізоляція правопорушників на період проведення розслідування.

З метою виявлення каналів незаконного вивозу зброї із зони ООС, вбачається доцільним:

- максимально організувати можливості всіх силових структур. Особливу увагу приділити території прилеглої до зони проведення ООС, блокпостам. Звертати увагу, де проводять свій вільний час та з ким спілкуються після бойових чергувань службовці різних військових формувань;

- посилити роботу в районних військкоматах, куди прибувають військовослужбовці для реєстрації під час відпустки або відряджень, де і з ким проводять відпочинок під час відпустки тощо.

Доведено, що запобігання злочинам проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини – це комплекс різноманітних заходів, що охоплюють різні контролюючі дії щодо обігу зброї, з початку її виготовлення, закінчуючи знищенням, з метою виключення фактів незаконного заволодіння і неналежного використання. Констатується, що якщо раніше у діяльності щодо профілактики девіантної поведінки за місцем проживання брали участь окремі громадські організації, такі як: будинкові комітети, товариські суди, дитячі кімнати на громадській основі, добровільні народні дружини, то за умов сьогодення профілактична діяльність покладена переважно на правоохоронні органи, в структурі яких навіть не виокремлено підрозділ з профілактики злочинів. Тобто теоретично завдання щодо попередження злочинів мають здійснювати всі, натомість практика свідчить, що зазначений напрямок діяльності зовсім не розвинений. На практиці він поступився розкриттю та розслідуванню вже вчинених злочинних діянь. Оскільки попереджувальна діяльність у

вигляді профілактики досить різноманітна і охоплює багато різноаспектних профілактичних заходів, її потрібно виділити в окремий напрямок правоохоронної діяльності.

Звертається увага на можливості використання новітніх методів та методик у діяльності працівників правоохоронних органів, що здійснюється шляхом вжиття заходів організаційного характеру, метою яких є викриття особи внаслідок вчинення незакінченого злочинного діяння, що підпадає під охорону закону про кримінальну відповідальність.

Запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї. Запобігання злочинності в широкому значенні – головний напрям діяльності держави і суспільства в боротьбі з цим негативним явищем, найбільш ефективний та гуманний, протилежний каральному засіб підтримання правопорядку, забезпечення безпеки охоронюваних правом суспільних відносин і соціальних цінностей. Практична реалізація цього напряму полягає в безпосередньому запобіганні й припиненні злочинів, виявленні й усуненні причин і умов, що сприяють їх вчиненню.

У діяльності підрозділів Національної поліції виділяються такі напрями щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї:

- виявлення і усунення (нейтралізація) обставин, які можуть обумовлювати скоєння правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї та які можуть сприяти новим правопорушенням;
- попередження реально можливих (в тому числі таких, що готуються) правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї і переходу на протиправний шлях певних осіб;
- припинення правопорушень у сфері обігу вогнепальної зброї;
- попередження рецидиву.

У межах цих напрямів існує комплекс заходів, що становить у своїй сукупності діяльність із попередження правопорушень, який складається з:

- діяльності, спрямованої на усунення умов, що сприяють скоєнню правопорушень;
- заходів, спрямованих на виявлення осіб з антисуспільною поведінкою;
- запобігання правопорушенням – вжиття заходів, спрямованих на недопущення подальшого розвитку протиправної діяльності конкретних осіб;

➤ припинення правопорушень – заходи щодо негайної нейтралізації протиправної діяльності осіб, які безпосередньо її розпочали, а також заходи з недопущення настання негативних наслідків;

➤ перешкоджання подальшій протиправній діяльності осіб, що скоїли правопорушення, шляхом повного та своєчасного їх розкриття та ізоляції винних.

Вивчення стану практики у сфері обігу зброї надає можливість констатувати, що підрозділи поліції далеко не повною мірою забезпечують виконання завдань щодо запобігання правопорушенням та використовують з цією метою надані законодавцем інструменти. Ці прорахунки та недоліки в роботі правоохоронних органів варто віднести до умов, які сприяють скоєнню цих правопорушень.

Як приклад, аналіз вироків судів за ч. 1 ст. 263 КК свідчить, що під час судового розгляду цих кримінальних проваджень у більшості випадків не встановленими залишаються джерела надходження в незаконний обіг вогнепальної зброї та вибухових речовин, що стали предметом злочину, а також особи, які причетні до такого обігу. Встановлення цих осіб та джерел беззаперечно надало б можливість для виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню злочинів, виявлення та припинення інших злочинів, що вчиняються із застосуванням зброї тощо.

Важливим є також проведення Національною поліцією широко рекламованих акцій по «добровільній здачі» зброї.

Позитивним та таким, що потребує подальшого вдосконалення є напрям щодо запобігання незаконному вивезенню вогнепальної зброї та боєприпасів з території ООС шляхом посиленого патрулювання за участю військовослужбовців та правоохоронців. З метою виявлення каналів незаконного вивезення вогнепальної зброї із зони ООС вбачається доцільним максимально задіяти можливості всіх силових структур. Особливу увагу необхідно приділити:

– території, прилеглій до зони проведення ООС, блокпостам, місцям, де проводять свій вільний час військовослужбовці, а також особам, з якими вони спілкуються після бойових чергувань тощо;

– районним військкоматам, куди прибувають демобілізовані, або військовослужбовці для реєстрації під час відпусток;

– оточенню демобілізованих або військовослужбовців, які знаходяться у відпустці чи відрадженні тощо.

ДОДАТКИ

Додаток 1

КОДЕКС УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ⁸⁰

(Витяг)

Стаття 174. Стрільба з вогнепальної, холодної металюної чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металюними снарядами несмертальної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку

Стрільба з вогнепальної чи холодної металюної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металюними снарядами несмертальної дії або пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду в населених пунктах і в не відведених для цього місцях, а також у відведених місцях з порушенням установленого порядку –

тягне за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металюними снарядами несмертальної дії і бойових припасів.

Стаття 190. Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї

Придбання, зберігання, передача іншим особам або продаж громадянами вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду без відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом, –

тягнуть за собою накладення штрафу від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї або без такої.

---

⁸⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї.

Стаття 191. Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Порушення правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, які мають відповідний документ дозвільного характеру, виданий уповноваженим державним органом на зберігання зазначеної зброї, –

тягне за собою накладення штрафу від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів або без такого.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї і бойових припасів.

Стаття 192. Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік

Порушення громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду або правил взяття їх на облік в уповноваженому органі Міністерства внутрішніх справ України у разі зміни місця проживання –

тягне за собою попередження або накладення штрафу від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 193. Ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Ухилення від реалізації вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, у яких

уповноваженим державним органом анульовано документ дозвільного характеру на їх зберігання і носіння, --

тягне за собою накладення штрафу від п'яти до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів.

Стаття 194. Порухення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Продаж працівниками торговельних підприємств (організацій) вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів підприємствам, установам, організаціям та громадянам, що не мають на це відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом, --

тягне за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, --

тягнуть за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 195. Порухення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів

Порухення правил зберігання або перевезення вогнепальної чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів працівниками підприємств, установ, організацій, відповідальними за їх охорону, а так само використання ними зазначеної зброї і бойових припасів не за призначенням --

тягнуть за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, --

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятнадцяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

**Стаття 195¹. Порухення порядку розробки, виготовлення,
реалізації спеціальних засобів самооборони**

Порушення порядку розробки, виготовлення, реалізації спеціальних засобів самооборони –

тягне за собою накладення штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

**Стаття 195². Порухення порядку придбання, зберігання,
реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та
патронів до них**

Порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів і револьверів та патронів до них –

тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої, а на посадових осіб – від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них, а на посадових осіб – від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них.

**Стаття 195³. Порухення правил застосування спеціальних
засобів самооборони**

Застосування спеціальних засобів самооборони з порушенням установлених правил –

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони.

**Стаття 195⁴. Порушення порядку виробництва, придбання,
зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і
спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними
органами**

Порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами, –

тягне за собою накладення штрафу від чотирьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, –

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ⁸¹
(Витяг)

Стаття 262. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем

1. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, а також заволодіння предметами, що перелічені в частині першій цієї статті, шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою чи другою цієї статті, якщо вони вчинені організованою групою, розбій з метою викрадення вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або радіоактивних матеріалів, а також вимагання цих предметів, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, –

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

Стаття 263. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами

1. Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу –

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу –

караються штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами

---

⁸¹ Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

3. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вчинила злочин, передбачений частинами першою або другою цієї статті, якщо вона добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої.

Стаття 263¹. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв

1. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв – караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, –

караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

Стаття 264. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів

Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, –

карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

Стаття 410. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем

1. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна або заволодіння ними шляхом шахрайства –

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

2. Ті самі дії, вчинені військовою службовою особою із зловживанням службовим становищем, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або такі, що заподіяли істотну шкоду, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони вчинені в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, –

караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

4. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони вчинені в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, розбій з метою заволодіння зброєю, бойовими припасами, вибуховими чи іншими бойовими речовинами, засобами пересування, військовою та спеціальною технікою, а також вимагання цих предметів, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я потерпілого, –

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ПРОТОКОЛУ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА СТ. 192 КУПАП

Серія АА
№ 000000

Додаток 1
до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції
(пункт 2 розділу II)

ПРОТОКОЛ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

м. Дніпро, Серія АА
№ 000000

«26» липня 2021 року

Я, інспектор сектору Соборного ВП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенант поліції Центрально-Південний,
(посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол)

склав цей протокол про те, що громадянин(ка) КУЦАКОВ ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові)

дата та місце народження 03.03.1985 р.н., м. Дніпро, громадянство України, місце проживання м. Дніпро, Соборний район, вул. Березинська, б. 33, кв. 56,
вул. Березинська, б. 33, кв. 56, місце реєстрації м. Дніпро, Амур-Нижньодніпровський район, вул. Березинська, б. 33, кв. 56,
номер телефону 0975678976, місце роботи (навчання), посада сторож, гаражний кооператив, «34», м. Дніпро,
особу встановлено паспорт, серія АВ 675456, виданий АНД РВ ДМУГУМВС в Дніпропетровській області 15 липня 2006р.,

чи пригатав(ла) до адміністративної відповідальності не пригатав,
(назва документа, серія, №, кимі коли виданий)
склад адміністративного правопорушення 26.07.2021 року об 11 год. 00 хв. Було виявлено, що гр. Кулаков В.М. своєчасно не продовжив термін дії дозволу № 00000, дійсний до 18.04.2021, на право зберігання, носіння вогнепальної нарізної мисливської зброї Тигр, к-7,62 мм. № 12345678, чим порушив встановлений порядок перереєстрації зброї.

(дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення)

чим вчинив(ла) правопорушення, передбачене частиною — статті 192 КУПАП.

Свідки: 1. _____ (підпис)

2. _____ (підпис)

Потерпілий(і): немає (прізвища, імена, по батькові, місця проживання)

Потерпілий(і): _____ (прізвища, імена, по батькові, місця проживання)
Пропоршенням заповнено матеріальну шкоду не заповнено
Гр-ну(ці) Кулакову В.М. роз'яснено його (її) права та обов'язки, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтею 268 КУПАП, і повідомлено, що розгляд адміністративної справи відбувається 26.07.2021 року о 15 год.00 хв. у Соборному ВП ГУНП в Дніпропетровській області
(місце розгляду справи)

У присутності понятих: 1. не залучались Підпис особи, яка ознайоmlена з місцем та часом розгляду справи _____ +
2. не залучались

проведено особистий огляд та огляд речей, передбачені статтею 264 КУПАП, що були у гр-на(ки) Кулакова В.М., та згідно зі статтею 265 КУПАП виявлені речі вилучено для тимчасового зберігання огляд не проводився, речі не вилучались
(прізвища, імена, по батькові, місця проживання)

Підписи понятих: 1. _____ 2. _____ Підпис особи, яка пригатається до адміністративної відповідальності _____ +

Пояснення особи, яка пригатається до адміністративної відповідальності, по суті порушення я, Кулаков В.М. 1985 р.н. порушив встановлені строки перереєстрації нарізної мисливської зброї
Від пояснення та підпису відмовився(лася) у присутності понятих: 1. _____ 2. _____
Заяви та клопотання: не надходили

Рішення керівництва органу поліції за заявою, клопотанням не розглядалися
До протоколу додається рапорти, пояснення свідків, фото та відеозаписи
Підпис посадової особи органу поліції, яка склала протокол _____ +
Другий примірник протоколу про адміністративне правопорушення отримав 26.07.2021 (дата)
Постанова серії ГУР № 123456

Прийняв та перевіряв _____ (підпис) + Кулаков В.М. (ПІБ)

**ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ПОСТАНОВИ ПО СПРАВІ ПРО
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЗА ст. 192 КУПАП**

----- лінія перфорації -----

ПОСТАНОВА АБ № 123456
по справі про адміністративне правопорушення

«26» 07 2021 р. м. Дніпро
(назва населеного пункту)

Я, заступник начальника Соборного ВП ГУНП в Дніпропетровській області підполковник поліції
(посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка винесла постанову)
Романенко Сергій Петрович,

розглянувши матеріали адміністративної справи стосовно гр-на(ки) Кулакова Василя Михайловича
(прізвище, ім'я та по батькові)

число, місяць і рік народження	<u>03.03.1985</u>
місце народження	<u>м. Дніпро</u>
місце проживання	<u>м. Дніпро, Соборний район, вул. Березинська б. 33, кв. 56</u>
місце роботи та посада	<u>автомеханік</u>
документ, який посвідчує особу	<u>паспорт СК 123456 виданий 10.10.2010 УДМС в Дніпропетровській області</u> <small>(зазначити документ, коли і ким виданий, серія і номер)</small>

УСТАНОВИВ:

26.07.2021 року об 11 год. 00 хв. було виявлено, що гр. Кулаков В.М. свосчасно не продовжив термін дії дозволу № 00000, дійсний до 10.04.2021 на право зберігання, носіння вогнепальної нарізної мисливської зброї Тигр, к-7,62 мм. №12345678, чим порушив встановлений порядок перереєстрації зброї

Ураховуючи, що гр-нин(ка) Кулаков В.М. вчинив(ла) адміністративне правопорушення, передбачене частиною статті 192 Кодексу України про адміністративні правопорушення,

ПОСТАНОВИВ:

1. Притягти гр-на(ку) Кулакова В.М. до адміністративної відповідальності і накладти на нього (неї) адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму 85 (вісімдесят п'ять) гривень
(зазначається вид адміністративного стягнення – попередження або штраф (сума штрафу зазначається цифрами та словами))

2. Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення згідно зі статтею 299 КУПАП.
Постанова може бути оскаржена згідно зі статтями 287 – 289 КУПАП до вищого органу або районного, міського чи міськрайонного суду протягом десяти днів з дня її винесення.
Відповідно до статей 291, 292 КУПАП постанова набирає законної сили після закінчення строку її оскарження.

3. На підставі частини другої статті 308 КУПАП у разі несплати гр-ном(кою) Кулаковим В.М. штрафу протягом 15 днів з метою примусового виконання цієї постанови органу державної виконавчої служби стягнути з правопорушника подвійний розмір штрафу на суму 170 (сто сімдесят) гривень
(зазначається сума штрафу цифрами і словами у дужках)

Рішення, винесене щодо вилучених документів, речей -

Вилучені документи, речі отримав -
(підпис правопорушника)

Примірник постанови отримав + (Кулаков В.М.) 26.07.2021
(дата отримання постанови та підпис правопорушника)

Посадова особа органу поліції + (Романенко С.П.)
(підпис, ініціали, прізвище)

Копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності надіслано рекомендованим листом за вих. № _____ від _____ 20__ р.

Превентивна діяльність Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

Зворотний бік

СТАТТІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

СТАТТІ КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття 268. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

При розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 44, статтями 51, 146, 160, 172⁴ – 172⁹, 173, 173², частиною третьою статті 178, статтями 185, 185¹, статтями 185⁷, 187 цього Кодексу, присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою. У разі ухилення від явки на виклик органу внутрішніх справ або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду цю особу може бути органом внутрішніх справ (Національною поліцією) піддано приводу.

Законами України може бути передбачено й інші випадки, коли явка особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в орган (до посадової особи), який вирішує справу, є обов'язковою.

Стаття 307. Строки і порядок виконання постанови про накладення штрафу

Штраф має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або внесення на неї подання прокурора такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або подання без задоволення.

У разі відсутності самостійного заробітку в осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють.

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

Стаття 308. Примусове виконання постанови про стягнення штрафу

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 цього Кодексу, постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується:

подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті цього Кодексу та зазначеного у постанові про стягнення штрафу;

витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України.

Підпис про ознайомлення правопорушника _____ + (Кулаков В.М.) 26.07.2021

**ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КАРТКИ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ
ЗА ст. 192 КУПАП**

Додаток
до Інструкції з
автоматизованого обліку
адміністративних
правопорушень
(пункт 2 розділу II)

Форма ЕАПР

ЕЛЕКТРОННА КАРТКА ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

I. Загальні дані про адміністративне правопорушення

1. <u>Соборний ВІГУНП в Дніпропетровській області</u> (найменування органу Національної поліції)	01	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код)								
2. Код території вчинення адміністративного правопорушення	02	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код)								
3. Дата складання протоколу/постанови про адміністративне правопорушення	03	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код)				
4. № та дата реєстрації заяви про адміністративне правопорушення (Єдиний облік)	04	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(номер)	(дата)		
5. Серія, номер протоколу (1) / постанови (2) <u>АА 000000</u>	05	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(серія)	(номер)	(код)
6. Протокол складено уповноваженою особою: чергової служби (1), дільничним офіцером поліції (2), <u>дозвільної системи (4)</u> , підрозділ безпеки дорожнього руху (7), Державної поліції охорони (8), Департаменту захисту економіки (10), карного розшуку (11), підрозділ протидії наркозлочинності (12), підрозділ превентивної діяльності з ювенальної превенції (13), органів досудового розслідування (23), підрозділ боротьби зі злочинцями, пов'язаними з торгівлею людьми (25), підрозділ організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (27), підрозділ внутрішньої безпеки (31), спеціальної поліції (37), підрозділ кіберполіції (45), патрульної поліції (60), групи швидкого реагування (61), працівниками ізоляторів тимчасового тримання (62)	06	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код)		
7. Дата взяття адміністративного правопорушення на облік ____ 20__ року (прізвище, підпис)	07	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(дата)		

II. Відомості про адміністративне правопорушення

1. Адміністративне правопорушення виявлено підрозділом: чергової служби (1), дільничним офіцером поліції (2), <u>дозвільної системи (4)</u> , безпеки дорожнього руху (7), Державної поліції охорони (8), Департаменту захисту економіки (10), карного розшуку (11), протидії наркозлочинності (12), превентивної діяльності з ювенальної превенції (13), органів досудового розслідування (23), боротьби зі злочинцями, пов'язаними з торгівлею людьми (25), організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (27), внутрішньої безпеки (31), спеціальної поліції (37), кіберполіції (45), патрульної поліції (60), групи швидкого реагування (61), працівниками ізоляторів тимчасового тримання (62)	01	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код)								
2. Дата, час вчинення правопорушення <u>26.07.2021</u> Фабула правопорушення <u>26.07.2021 року об 11 год. 00 хв. було виявлено, що гр. Кулаков В.М. своєчасно не продовжив термін дії дозволу № 00000, дійсний до 10.04.2021 на право зберігання, носіння вогнепальної нарізної мисливської зброї Тигр, к-7.62 мм. №1 2345678, чим порушив встановлений порядок перереєстрації зброї</u>	02	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(дата)	(час)	
3. Кваліфікація адміністративного правопорушення ст. <u>192</u> ч. <u> </u> позначка <u>КУПАП</u>	03	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(стаття)	(частина)	(позначка)

Превентивна діяльність Національної поліції щодо запобігання
правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

2

4. Місце вчинення адміністративного правопорушення (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810)	04	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Область <u>Дніпропетровська</u> , населений пункт <u>Дніпро</u> , район <u>Соборний</u> ,				
вулиця <u>Березинська</u> , будинок <u>33</u> , корпус _____, квартира <u>56</u> , організація _____				
5. Правопорушення вчинено у стані алкогольного (1), наркотичного (токсичного, психотропного) сп'яніння (2), групою осіб (3)	05	☐	☐	☐
		(1,2)	(3)	

III. Відомості про порушення Правил дорожнього руху

1. Пункт Правил дорожнього руху	01	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
2. Марка _____				(пункт ПДР)
3. Державний номерний знак	03	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
4. Власник _____ (ПІБ)				(номерний знак)
5. Місце реєстрації автотранспорту _____				
6. Вид документа _____				
7. Країна: (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810)	07	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
8. Серія, номер документа	08	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(серія) (номер)
9. Виданий	09	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(дата)
10. Ким видано _____				
11. Категорія _____	11	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(категорія)
12. Дата вилучення посвідчення водія	12	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(дата)
13. Дата повернення посвідчення водія	13	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(дата)
14. Місце зберігання _____				
15. Серія, номер тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом	15	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(серія) (номер)

IV. Відомості про особу, яка притягується до адміністративної відповідальності

1. Прізвище <u>Кулаков</u>				
2. Ім'я <u>Максим</u>				
3. По батькові <u>Михайлович</u>				
4. Стать: <u>чоловіча (1)</u> , жіноча (2)	04	☐	☐	1 (код)

**Превентивна діяльність Національної поліції щодо запобігання
правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї**

3

5. Країна громадянства <u>Україна</u> (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810), без громадянства (1)	05	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код)	(1)
6. Контактні дані	06	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(телефон)
7. Мобільний телефон	07	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(мобільний телефон)
8. Дата народження <u>03</u> <u>березня</u> <u>1985</u> року	08	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
9. Місце народження <u>Україна</u> <u>Дніпропетровська</u> <u>Соборний</u> <u>Дніпро</u> (країна) (область) (район) (населений пункт)							
10. Місце проживання/перебування <u>Україна</u> <u>Дніпропетровська</u> <u>Соборний</u> <u>Дніпро</u> <u>Березинська</u> <u>33</u> <u>56</u> (країна) (область) (район) (населений пункт) (вулиця) (будинок) (корпус) (квартира)							
11. Мета приїзду: відрядження (1), дипломатична (2), навчання (3), нелегальна (4), приватна поїздка (5), мігрант (6), біженець (7)	11	<input type="text"/>	<input type="text"/>				(код)
12. Рід занять, службове становище (додаток 7 до Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого наказом Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 травня 2016 року за № 680/28810)	12	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>			
13. Особа протягом року вчинила адміністративне правопорушення повторно (1)	13	<input type="text"/>					(код)
14. Код ЄДРПОУ _____ (для внесення даних в частині корупційних адміністративних правопорушень)	14	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(код ЄДРПОУ)
15. Найменування юридичної особи _____ (для внесення даних в частині корупційних адміністративних правопорушень)							

V. Розгляд та прийняття рішення за адміністративним правопорушенням

1. Серія та номер постанови у справі	01	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(серія)	(номер)
2. Правопорушення розглянуто: керівником органу Національної поліції (1) , дільничним офіцером поліції (2), Управлінням з безпеки дорожнього руху (3), органами Національної поліції (5), районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддями), місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, вищими спеціалізованими судами та Верховним Судом України (6), адміністративною комісією при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад (7), виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад та їх уповноваженими посадовими особами (8), патрульною поліцією (60), групою швидкого реагування патрульної поліції (61)	02	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>		(код)
3. Прийняте рішення: накладено стягнення за ст. _____ КУпАП (1), передано матеріали: за ст. 253 КУпАП (2), за місцем проживання (5), звільнено від відповідальності: за ст. 21 КУпАП (6), за ст. 22 КУпАП (7), закрито за: п. 1 ст. 247 КУпАП (8), п. 2 ст. 247 КУпАП (9), п. 3 ст. 247 КУпАП (10), п. 4 ст. 247 КУпАП (11), п. 5 ст. 247 КУпАП (12), п. 6 ст. 247 КУпАП (13), п. 7 ст. 247 КУпАП (14), п. 8 ст. 247 КУпАП (15), п. 9 ст. 247 КУпАП (16), приєднано відповідно до ст. 36 КУпАП (17), звільнено від відповідальності за: ч. 3 ст. 30-1 КУпАП (71), ч. 2 ст. 32 КУпАП (72)	03	<input type="text"/>	<input type="text"/>				(код)
4. Об'єднано з протоколом № _____ Дата складання протоколу _____ 20 ____ року	04	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	(серія) (номер) (дата)

Превентивна діяльність Національної поліції щодо запобігання правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

4

5. Основне стягнення та його строк: попередження (1), штраф на суму 85 грн (2),
оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом
адміністративного правопорушення (3), конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або
безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення
адміністративного правопорушення (4), позбавлення спеціального права, наданого цьому
громадянину (5), у тому числі права керування транспортними засобами (9), у тому числі
права полювання (11), виправні роботи на строк ___ днів з відрахуванням із заробітку ___% (6),
адміністративний арешт на
строк ___ днів (7), громадські
роботи на строк ___ год. (8),
штрафні бали _____ (10)

05

(стягнення) (штраф, грн) (коп.) (строк, днів, год.) (%) (бали) (1-9, 11) (2) (6-8) (6) (10) (код)

6. Додаткове стягнення: оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення
або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення (1), конфіскація:
предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного
правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення (2),
позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (4), позбавлення
права керування транспортними засобами (5)

06

(код)

7. Заходи впливу до неповнолітніх: зобов'язання публічно або в іншій формі попросити
вибачення у потерпілого (1), попередження (2), догана або сувора догана (3), передача
неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному
або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання (4)

07

(код)

8. Конфіскація предмета, який став знаряддям учинення правопорушення (1), вилучено: гривень (2),
доларів США (3), євро (4), іншої іноземної валюти (5) у гривнях

08

(код) (грн) (коп.) (код) (грн) (коп.)

9. Вилучено наркотичних засобів або психотропних речовин (1), отруйних, сильнодіючих та радіоактивних речовин (без коду) (2),
грамів _____ (згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 2000 року
№ 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних
засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу», зареєстрованим
в Міністерстві юстиції України 16 серпня 2000 року за № 512/4733)

09

(код) (грн) (коп.) (к-сть)

10. Вилучено вогнепальної (1), пневматичної (2), газової (3), холодної (4) зброї,
патронів (5), спеціальних засобів (6), вибухонебезпечних речовин (7),
засобів ініціювання (8), одиниць (штук, метрів)

10

(код) (к-сть)

11. Установлений розмір заподіяних матеріальних збитків, грн

11

(грн) (коп.)

12. Відшкодовано матеріальних збитків, грн

12

(грн) (коп.)

13. Повернуто власнику в порядку відшкодування (із пункту 53), грн

13

(грн) (коп.)

14. Стягнуто штрафу, грн

14

(грн) (коп.)

15. Особа затримана у порядку статей 260 – 263 КУпАП (1)

15

(код)

5

VI. Розгляд скарги на постанову у справі про адміністративне правопорушення

1. Дата надходження скарги

01

(дата)

2. Скаргу розглянуто: вищестоящим органом (уповноваженою посадовою особою)
Національної поліції (1), районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (2),
виконавчим комітетом відповідної ради (3), відповідною радою (4)

02

(код)

3. Рішення за скаргою (стаття 293 КУпАП): залишення постанови без змін, а скарги без
задоволення (1), скасування постанови і надсилання справи на новий розгляд (2),
скасування постанови і закриття справи (3), зміна заходу стягнення в межах, передбачених
нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, щоб стягнення не
було посилено (4)

03

(код)

4. Дата прийняття рішення

04

(дата)

Додаток 6

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Згідно зі статтею 46 Закону України «Про Національну поліцію» застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

Треба звернути увагу, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу (застосування вогнепальної зброї). Говорячи про застосування вогнепальної зброї, необхідно звернути увагу всіх, хто цікавиться цим питанням, на те, що великою проблемою в доказах «своєї правомірності» є наявність свідків з вашого боку.

Саме їх відсутність «в тому місці та в той час», спонукає мене до рекомендації працівникам поліції все ж таки, якщо дозволяють обставини, ГОЛОСОМ попередити правопорушника про прийняття Вами рішення про можливість застосування вогнепальної зброї.

Причому зробити це потрібно не тільки голосно, а й впевнено, подавляючи своєю рішучістю будь-які протиправні дії з боку правопорушника. Знову ж таки, якщо дозволяють обставини, можна рекомендувати зробити «попереджувальний постріл», хоча такий постріл в прямому значенні цього слова законодавцем не передбачений. Однак

законодавець передбачив і можливість застосування вогнепальної зброї без попередження.

Так, застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Визначаючи порядок застосування вогнепальної зброї без попередження важливо зазначити, що законодавець накладає додаткові вимоги, яким повинен відповідати застосований захід примусу (застосування вогнепальної зброї).

Так, відповідно до закону поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу.

Треба пам'ятати, що поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами. Крім вище зазначеного, правовою підставою застосування вогнепальної зброї законодавець називає ч. 11, 12 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію»: спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї, є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

Приводячи вогнепальну зброю у готовність, працівник повинен попередити особу про можливість її застосування. Але розглядаючи це питання, законодавець більш обачливий. Як йшлося вище, в законі передбачено випадки, у яких допускається застосування вогнепальної зброї без попередження.

У ч. 13 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» говориться про використання зброї. Тому, спираючись на цю норму, можна говорити про те, що якщо працівнику дозволяють обставини, то він, з метою подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, а також з метою психологічного впливу на правопорушника та притягнення уваги свідків та очевидців, може зробити цей «попереджувальний постріл», тобто

використати зброю. Але, роблячи велику кількість попереджень, ви вже не показуєте свою рішучість, а навпаки. Крім зазначеного, велика кількість попереджувальних пострілів зменшить Вашу «бойову живучість».

У Постанові КМУ від 12.10.1992 року № 575 «Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї», говориться про те, що посадова особа може застосовувати вогнепальну зброю і без попередження, коли її життю чи життю інших громадян загрожує безпосередня загроза.

Треба пам'ятати, що поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності.

Враховуйте, що при застосуванні зброї в приміщенні можливий "рикошет", а також можлива ситуація, за якої куля пройде наскрізь перепону. Враховуйте те, що після пострілу, політ кулі вже не можливо зупинити, а забійна сила кулі 9*18 ПМ зберігається на відстані до 350 м.

Щоб застосування сили було правомірним, необхідна наявність правової та фактичної підстав застосування сили, взятих у їх сукупності. Розглянемо кожен окремо:

- правова підстава – це наявність складу правопорушення в діях особи;
- фактична підстава – необхідність негайного його припинення саме із застосуванням сили.

Працівник поліції не буде нести відповідальності, передбаченої кримінальним законодавством, за заподіяння шкоди особі, якщо його дії щодо застосування сили відповідали вимогам законодавства, яке регламентує дії у стані необхідної оборони (ст. 36 ККУ) та крайньої необхідності (ст. 37 ККУ). До необхідної оборони прирівнюються дії щодо затримання особи, яка вчинила напад, і доставка її відповідним органам влади. Тобто якщо суспільно-небезпечне посягання припинилось і злочинець намагається втекти, то завдання йому шкоди не для подолання опору, а для затримання буде виправдане саме необхідністю його затримання.

Відмінні будуть і цілі заподіяння шкоди: при необхідній обороні – відбиття нападу, при затриманні – доставляння правопорушника відповідним органам влади.

Оскільки дії, спрямовані на затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, і доставляння її відповідним органам влади, прирівнюється до необхідної оборони, то й відповідальність за спричинену при цьому надмірну шкоду має наставати як за перевищення меж необхідної оборони.

ДІЇ ПО ЗАТРИМАННЮ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ

Дії по затриманню озброєних злочинців, які перебувають у населеному пункті, здійснюються у виняткових випадках, коли злочинці вчиняють чи можуть учинити злочин із застосуванням вогнепальної зброї.

Найбільш безпечним та раціональним є затримання злочинців у заздалегідь визначеному місці, у якому здійснюються заходи з можливого звільнення від громадян та автотранспорту.

Здійснюється оцінка обстановки за такими елементами:

- злочинці (їх кількість, їх намір і можливість проявити збройну протидію, кількість і система вогнепальної зброї, фізичне становище),
- власні сили і засоби (кількість, склад, озброєння і оснащення),
- сусідні наряди,
- місцевість і місце укриття,
- місцеве населення,
- пора року, доби,
- метеоумови.

Дії поліцейських (військовослужбовців):

- 1) доповісти обставини оперативному черговому,
- 2) негайно викликати допомогу іншого наряду,
- 3) максимально використовувати наявні прикриття,
- 4) оголити вогнепальну зброю та привести її в готовність, тримати готовою до негайного застосування (див. Підстави та порядок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї);

«Контакт» голосом або за допомогою гучномовця подає команду «Поліція! Не рухатись!», яка чітко пояснює підозрюваному, що від нього вимагається.

Застосування «Контактом» вогнепальної зброї без попередження допускається:

- 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський (військовослужбовець) із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;
- 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;
- 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;
- 4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

При цьому «Контакт», у відповідності до ч. 7. ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», має застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу, після чого запропонувати особі кинути зброю та здатися.

«Прикриття» здійснює контроль за зовнішньою обстановкою, ховає свою зброю до кобури, надягає кайданки та здійснює поверхневу перевірку. Якщо правопорушник чинить збройний опір – застосовує зброю на ураження, надає правопорушнику медичну допомогу. Головною умовою при затриманні озброєних злочинців є безпека громадян та поліцейських (військовослужбовців), які беруть участь у затриманні.

Забарикадовані особи

Якщо особа забарикадувалася, і було підтверджено, що вона має зброю або засоби, за допомогою яких може завдати шкоди собі або іншим, то застосовується принцип *чотирьох «С»*.

- *Contain (Стримування)*
- *Control (Контроль)*
- *Communicate (Комунікація)*
- *Call (Вимоги)*

Загальним правилом при роботі із забарикадованими особами є висунення вимог до особи щодо виходу. Забарикадованою особою є така особа, яка знаходиться в укріпленій позиції і відмовляється виходити.

При роботі із забарикадованими особами беруться до уваги такі аспекти:

- Чи був скоєний злочин?
- Наявність ордеру?
- Чи поранена особа?
- Психічний стан особи?
- Чи існують серйозні загрози для особи й інших громадян?

Вхід до приміщення повинен бути останнім варіантом після того, як всі інші розумні спроби були вичерпані. Навіть якщо передбачається, що особа знаходиться без зброї, вхід до приміщення без достатньої підготовки, групи підтримки та спорядження створює значні, а іноді й невинуваті ризики.

Порятунок заручників

Заручником є особа, яка утримується проти її волі і наражається на неминучу небезпеку заподіяння тяжкої шкоди її здоров'ю або життю. Особою, яка утримує заручника, є людина, яка погрожує серйозно поранити або вбити тих, кого він/вона утримує проти їх волі, і має засоби або можливості для цього.

При підтвердженні операції зі звільнення заручників необхідно дати відповіді на такі питання:

- Чи утримує особа заручників?
- Чи особа, яка утримує заручників, заявляє, що він/вона має намір заподіяти тяжкі тілесні ушкодження або вбити заручників?
- Чи озброєна особа, яка утримує заручників, летальною зброєю або чи має можливість за допомогою інших засобів чи намір заподіяти тяжкі тілесні ушкодження або вбити заручників?

Як правило, у цій ситуації буде застосовуватися принцип чотирьох «С» до прибуття штурмової групи спецпризначення. Однак під час патрулювання бувають випадки, коли немає часу чекати спецпризначення і необхідне негайне втручання, щоб нейтралізувати загрозу і звести до мінімуму вірогідність травмування або смерті заручників. Але це крайній захід.

Негайне втручання має бути останнім засобом.

Переговори, як правило, проходять успішно, якщо вони проводяться компетентними фахівцями.

Особа, що веде вогонь з вогнепальної зброї, – особа, яка активно наносить тяжку шкоду здоров'ю або вбиває інших осіб за допомогою летальних засобів, як правило, вогнепальної зброї.

У такому випадку з боку поліції:

- необхідне негайне втручання;
- необхідно створити невеликий підрозділ і просуватися в бік загрози;
- вдавання до насильства;
- первинна мета полягає в тому, щоб нейтралізувати загрозу або заблокувати осіб там, де вони більше не здатні заподіяти шкоду іншим.

У випадку, коли озброєним злочинцем («Активний стрілець») активно застосовується вогнепальна зброя по відношенню до оточуючих або поліцейських (військовослужбовців) із вікна будівлі, останні повинні:

- а) повідомити оперативного чергового;
- б) запросити допомогу та координувати свої дії з іншими нарядами;
- в) після прибуття допомоги утворити малу групу у складі чотирьох і більше поліцейських (військовослужбовців) та здійснити пошук стрільця. Необхідно врахувати багатопверховість будівлі, планування відповідної будівлі, характер міжкімнатних перегороджень, наявність балконів, пожежних сходів, горищних люків і підвалів, запасний вихід з приміщення і стан вхідних дверей і їх розташування.
- г) із дотриманням заходів особистої безпеки здійснити вхід до будівлі, пересування коридорами, міжповерховими сходами;
- д) після знаходження «стрільця» здійснити затримання:
  - блокувати вхідні двері;

- «Контакт» надає команди: «Кинь зброю!», «Вийди на середину кімнати!», «Повернись спиною до дверей!», «Руки за голову!», «Спиною рухайся до дверей!». Коли «стрілець» знаходиться у дверному отворі, йому надається команда «Стій!»;
- «Прикриття» ховає свою зброю і виконує затримання «стрільця» (надягає кайданки);
- третій поліцейський (військовослужбовець) фіксує кімнату, де знаходився «стрілець»;
- четвертий – прикриває напарника, який виконує затримання;
- здійснити обшук кімнати (приміщення).
- якщо правопорушник чинить збройний опір – застосувати зброю на ураження (див. Підстави та порядок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї);
- надати правопорушнику медичну допомогу;
- повідомити оперативного чергового та охороняти місце події до прибуття слідчо-оперативної групи.

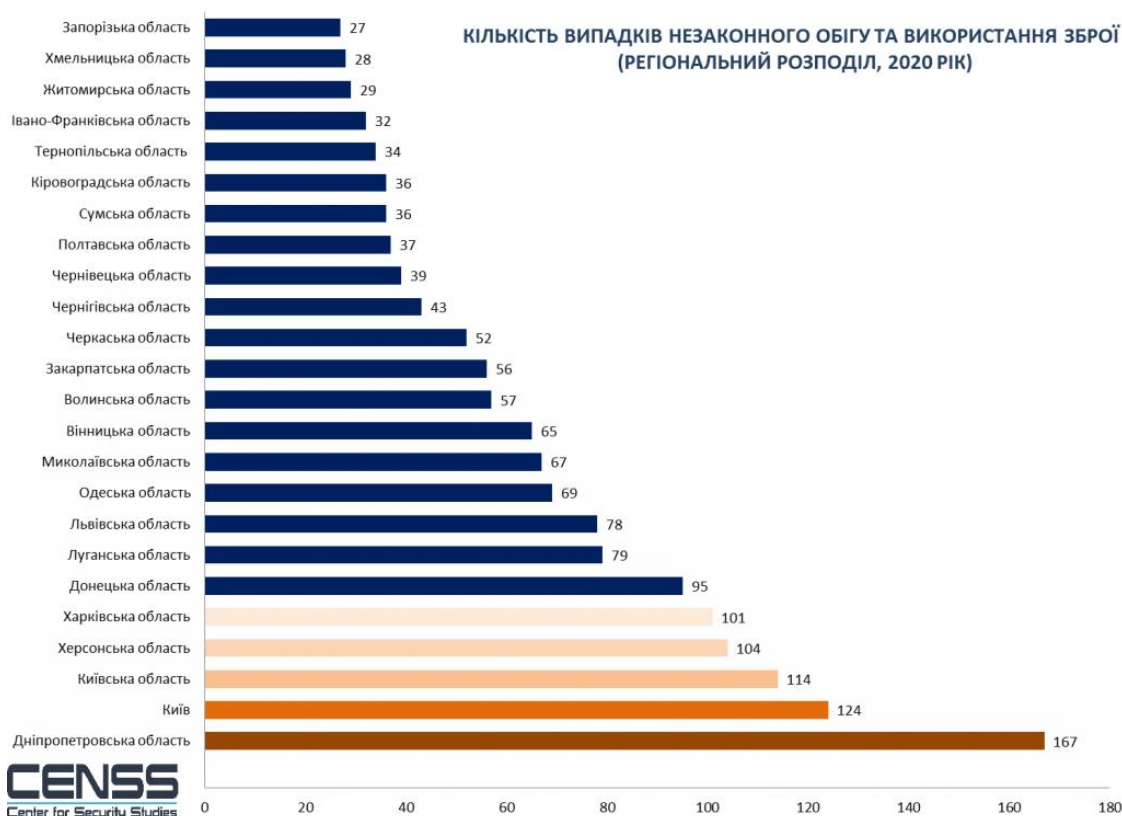
Повідомлення про виявлені факти незаконного зберігання, застосування та збуту зброї

(за 2020 рік)

всього 1591

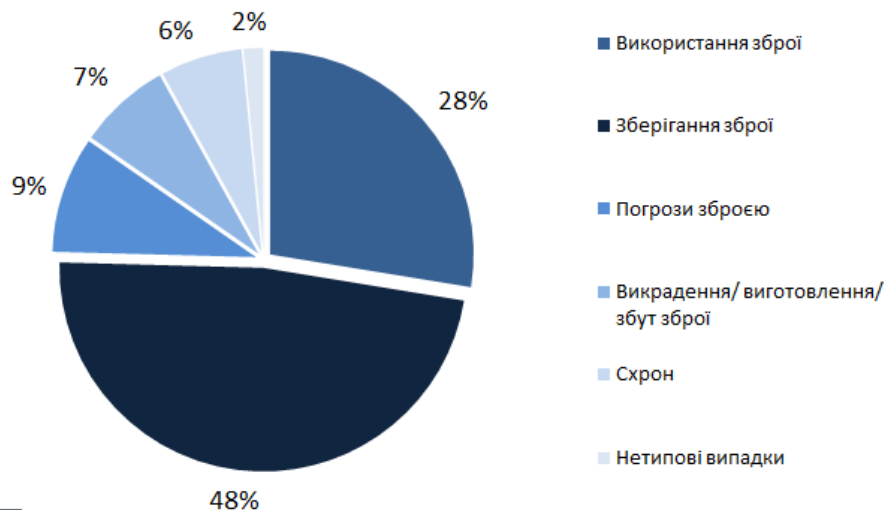
CENSS
Center for Security Studies

CENSS
Center for Security Studies

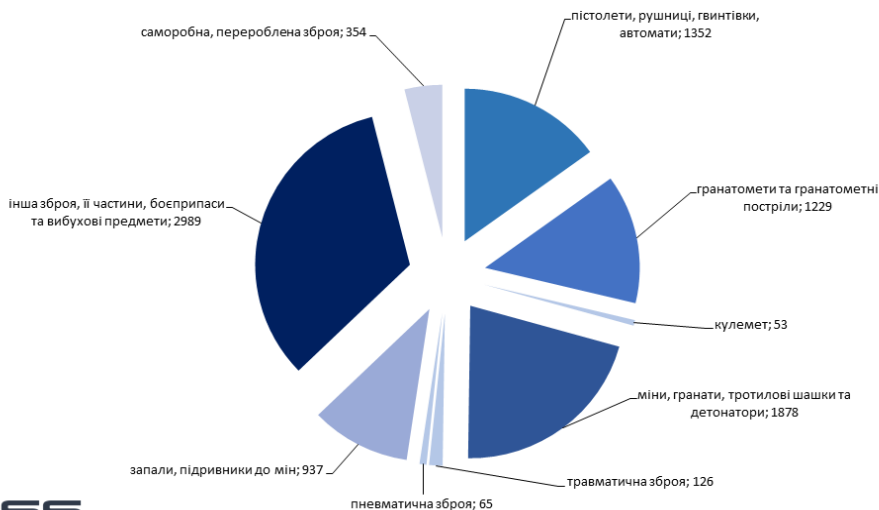
⁸² Результати дослідження “Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020”
Центр безпекових досліджень “СЕНСС” URL: <https://censs.org/illegal-arms-2020/>

Співвідношення різних категорій випадків (2020 рік)

CENSS
Center for Security Studies

Ідентифікована зброя, що згадується в повідомленнях (види і кількість одиниць, 2020 рік)

CENSS
Center for Security Studies

Превентивна діяльність Національної поліції щодо запобігання
правопорушенням у сфері обігу вогнепальної зброї

КАТЕГОРІЇ ОСІБ, ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МОНІТОРИНГУ

(кількість випадків, 2020 рік)

ЗАСТОСОВУВАЛИ ЗБРОЮ

сусіди, знайомі (92)

водії (72)

особи віком 18-25 років (66)

члени родини (55)

іноземці (53)

перехожі (42)

військовослужбовці,
учасники АТО/ООС (35)

пенсіонери (22)

**ПОСТРАЖДАЛИ ВІД НЕЗАКОННОГО
ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ**

сусіди та знайомі (56)

члени родини (36)

перехожі (30)

правоохоронці (21)

особи віком 18-25 років (20)

представники сфери послуг (20)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Вирок Ківерцівського районного суду Волинської області від 13 травня 2009 р. (справа № 1-93/2009). URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
2. Вирок Коропського районного суду Чернігівської області від 26 лютого 2008 р. (справа № 1-22-08). URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
3. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 21.08.1998 р. № 622.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
5. Конституція України // ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
7. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами слезоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 р. № 1000.
8. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва вибухових матеріалів промислового призначення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.07.2016 р. № 604.
9. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо відповідальності за незаконне поводження зі зброєю та вибухонебезпечними матеріалами : Закон України від 05.07.2012. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 28, ст. 299.
10. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів

до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : наказ МВС України від 21.09.1998 р. № 622. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.

11. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

12. Про затвердження Положення про дозвільну систему : постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 576. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF>.

13. Про затвердження Положення про порядок застосування вогнепальної зброї: постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.1992 № 575. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-92-%D0%BF#Text/>.

14. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї : постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 № 402. Офіційний вісник України, 2002, № 14, ст. 728.

15. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 23, ст. 158.

16. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

17. Протокол против незаконного изготовления и оборота огнестрельного оружия, его составных частей и компонентов, а также боеприпасов к нему, дополняющий Конвенцию Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности, принятый резолюцией 55/255 Генеральной Ассамблеи ООН от 31 мая 2001 года. URL : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/crimepro.shtml.

18. Соглашение о сотрудничестве государств – участников Содружества Независимых Государств в борьбе с незаконным изготовлением и оборотом огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств, принятое на заседании Совета глав правительств Содружества Независимых Государств от 14 ноября 2008 года. URL : <http://www.e-cis.info/page.php?id=20844/>.

19. Тринадцятий Конгрес Організації Об'єднаних Націй по запобіганню злочинності й кримінальному правосуддю (м. Доха, 12-19 квітня 2015 року). URL : https://www.unodc.org/documents/congress//Declaration/V1504153_Russian.pdf.

Література та інші інформаційні джерела

1. 5 запитань про зброю в Україні. URL : <https://hromadske.ua/posts/5-pytan-pro-zbroiu-v-ukraini>.
2. Андреев Д. Зброя: криміналістичний та кримінально-правовий аспект. *Національний юридический журнал: теорія і практика*. 2017. № 10. С. 137.
3. Бойчук Д. С. Щодо питання про право на зброю як складову частину права людини на захист. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 12-13.
4. Бокій О. М. Поняття й особливості адміністративно-правового режиму обігу зброї. *Кримський юридичний вісник*. 2009. № 2 (6). С. 98-106.
5. Бокій О. М. Проблеми вдосконалення правового регулювання обігу зброї в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 100-106. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11bomzvu.pdf>.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.
7. ВС/ККС, справа № 127/27182/15-к, 31.05.18. URL : [https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nosinnya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_\(vs_kks_sprava\)](https://protocol.ua/ru/vs_kks_vidsutnist_zakonu_shchodo_poryadku_nadannya_dozvolu_na_nosinnya_zbroi_ne_unemoglivlyue_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_(vs_kks_sprava)).
8. Гришко Л. МВС: в Україні зростає незаконний обіг зброї. URL : <http://dw.com/p/1FStT>.
9. Данилюк Т. М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2009.
10. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
11. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення. Генеральна прокуратура України. URL : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820.
12. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. К. Видавничий Дім «Ін Юре», 2007.
13. Зброя в законі, закон у теорії. URL : https://petrimazepa.com/zbroa_v_zakoni_zakon_u_teorii.
14. Кац Е.А. Уголовная ответственность за незаконные приобретение, передачу, сбыт, хранение, перевозку или ношение оружия, его составных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Красноярск, 2005.
15. Климчук Олег. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її вилучити URL: <https://www.dw.com/uk/a-52763579>.
16. Ковальський В. Кому потрібні такі судові прецеденти? *Юридичний вісник України*. 31 лип. – 6 серп. 2010 р. № 31.
17. Комісаров М.Л., Пономарьова Т.І. До питання щодо «особливого» статусу гладкоствольної мисливської зброї, передбаченого ст. 263 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 24. Том 4. С. 30-32.

18. Кондратьєв Я. Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділами кримінальної міліції: монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 444 с.
19. Корецький Д. Проблема правовой и экспертной оценки боеприпасов. *Законность*. 2003. № 8.
20. Кримінальне право України (Особлива частина): підручник / за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. Т. 2. Луганськ : Вид-во «Елтон – 2», 2012.
21. Крушельницька Г. Проблемні питання переходу права власності на зброю в порядку спадкування. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 13–18.
22. Лекарь А. Г. Профилактика преступлений. Москва : Юр. лит, 1972. 104 с.
23. Марков В. В. Попередження злочинів: зміст поняття. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності : матеріали наук.-практ. конф.* Харків : ХНУВС, 2010. С. 99-100.
24. Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження : автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ: Б.в., 2012 . 20 с.
25. Музыка А. А., Багиров С. Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк. Хмельницкий : Изд-во Хмельницкого ун-та управления и права, 2009.
26. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 10-те вид., переробл. та допов. Київ: ВД «Дакор», 2018.
27. Ольховська С. М. Профілактика злочинів у сфері економічної злочинності. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності : матеріали наук.-практ. конф.* Харків : ХНУВС, 2010. С. 111-112.
28. Параниця С.П. Адміністративно-правові засади обігу зброї та пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими снарядами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2009.
29. Плескачевский В.М. Оружие в криминалистике: понятие и классификация. Москва : Спарк, 2001.
30. Поддубко Е. Незаконное хранение и передача оружия: что нужно знать о наказании. URL: <https://www.yurist.kharkov.ua/articles/2922-nezakonnoe-hranenie-i-peredacha-oruzhija-chto-nuzhno-znat-o-nakazanii.html>.
31. Понад 5 тисяч справ про незаконний обіг зброї передані в суди з початку року. URL: https://protocol.ua/ru/ponad_5_tisyach_sprav_pro_nezakonniy_obig_zbroi_p_eredani_v_sudi_z_pochatku_roku/.
32. Пономаренко Ю. Протиправність як ознака незаконного поводження зі зброєю. *Актуальні проблеми кримінально-правової охорони громадської безпеки: матеріали міжнародного круглого столу (м. Харків, 18 травня 2018 р.)* / укладачі: Л.М. Демидова, Н.В. Невідома. Харків : Юрайт, 2018. С. 74-78.
33. Попередження та викриття злочинів у сфері економіки підрозділами Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України : Навч. посіб. / Л. П. Скалзуб, М. Г. Вербенський, В. І. Васильчук та ін. ; за ред. проф. О. М. Джузі. Київ : РВВ МВС України, 2011. 520 с.

34. Порошенко розповів, як він ставиться до вільного володіння зброєю. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/poroshenko-rozproviv-yak-vin-stavitsya-do-vilnogo-volodinnya-zbroyeu-497173.html>.

35. Пчолкін В. Д. Поняття та роль оперативно-розшукової профілактики в запобіганні злочинам. *Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності : матеріали наук.-практ. конф.* Харків : ХНУВС, 2010. С. 15-17.

36. Результати дослідження “Незаконний обіг і використання зброї в Україні у 2020” Центр безпекових досліджень “СЕНСС”. URL : <https://censs.org/illcit-arms-2020/>.

37. Репешко П. Поняття в проектах Закона України «Об оружии». *Юридический вестник*. 1998. № 2. С. 56-57.

38. Романов О. Зброя у світі. Правове регулювання. *Юридичний вісник України*. 2–8 лип. 2015 р. № 26; 9-15 лип. 2005 р. № 27.

39. Романов О. Правове регулювання обігу зброї. *Юридичний вісник України*. 26 лют.- 4 берез. 2005 р. № 8.

40. Рубашенко М. Чи є правомірним кримінальне переслідування за незаконне поводження зі зброєю? *Юридичний вісник України*. 24-30 серп. 2018 р. № 34; 31 серп. – 13 верес. 2018 р. № 35–36; 14-20 верес. 2018 р. № 37.

41. Ручкин В.А. Оружие и следы его применения. Криминалистическое учение. Москва : Юрлитинформ, 2003.

42. Ручко М. Гонка вооружений. *Юридическая практика*. 27 нояб. 2012 г. № 48.

43. Сарнавський О.М. Кримінально-правова характеристика викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009.

44. Свірін М.О., Левик В. Д., Коцюбинська Ю. М. Нормативно-правове забезпечення запобігання національною поліцією злочинам у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї. *Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи: збірник тез Всеукраїнської науково практичної інтернет- конференції з нагоди відзначення Дня науки- 2020 в Україні (м. Київ, 21 травня 2020 р.)*. Київ : ДНДІ МВС України, 2020. С. 120-123.

45. Трегубов В. Шість міфів про легалізацію зброї в Україні. URL: <http://www.strilets.org/analitika/statti/shist-mifiv-pro-legalizatsiyu-zbroji-v-ukrajini>.

46. У МВС назвали кількість вилученої за рік зброї. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/21/novyna/suspilstvo/mvs-nazvaly-kilkist-vyluchenoji-rik-zbroyi>.

47. Федоров М. П. Адміністративно-право-ве регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією права громадян на зброю та спеціальні засоби індивідуального захисту: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / НАВС. Київ, 2000. 203 с.

48. Фріс П. До нової ідеології зброї. *Юридичний вісник України*. 14-20 берез. 2009 р. № 11.

49. Фріс П. Право на захист – конституційне право людини і громадянина. *Юридичний вісник України*. 31 жовт. - 6 листоп. 2015 р. № 43.
50. Фріс П. Щодо кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК України). *Юридичний вісник України*. 22-31 груд. 2017 р. № 51.
51. Чорнобривець Р.Є. Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 1024.
52. Юридична енциклопедія: У 6-ти т. Т.2. Київ : Укр. енциклоп., 1999. 742 с.
53. Яка зброя буде дозволена. Законопроект «Про цивільну зброю і боєприпаси» № 1135-1. URL : <https://ngp-ua.info/2014/12/18627>.
54. URL : <http://peremogi.livejournal.com /16825907.html>.
55. URL : <http://rian.com.ua/incidents/20160318/1006885027.html>.
56. URL : <http://ua.racurs.ua/news/65017-na-luganschyni-y-ivano-frankivschyni - vuyavl eno-arsenaly-zbroyi-foto>.
57. URL : <http://www.segodnya.ua/criminal/pyanyu-snayper-ustroil-perepoloh-v-chern igovskoy-oblasti-712824.html>.
58. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-7-mesyatsev-soversheno-124-ubiystva-1504207158.html>.
59. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukraine-7-mesyatsev-soversheno-124-ubiystva-1504207158.html>.
60. URL: http://ua.racurs.ua/news/64912-u-jytelya-kyieva-sbu-vyluchyla-velyku-partiu-pistoletiv-foto?_ga=1.216590034.5346190.1451831137.

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Фоменко Андрій Євгенович – ректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, Заслужений юрист України, полковник поліції;

Глуховець Віталій Андрійович – проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, Заслужений юрист України, генерал поліції третього рангу;

Бахчев Костянтин Вікторович – декан факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Дудоров Олександр Олексійович – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем попередження, припинення та розслідування злочинів Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України;

Бочковий Олексій Васильович – завідувач навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем превентивної діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, майор поліції;

Царьов Олександр Дмитрович – заступник декана факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук, підполковник поліції;

Покайчук Віталій Ярославович – завідувач кафедри ТСП факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції;

Свірін Микола Олександрович – головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник;

Левик Василь Дмитрович - старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України;

Дрок Ірина Сергіївна – науковий співробітник навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем превентивної діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції.

Навчальне видання

**Фоменко Андрій Євгенович
Глуховець Віталій Андрійович
Бахчев Костянтин Вікторович
Дудоров Олександр Олексійович
Бочковий Олексій Васильович
Царьов Олександр Дмитрович
Покайчук Віталій Ярославович
Свірін Микола Олександрович
Левик Василь Дмитрович
Дрок Ірина Сергіївна**

**ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ
У СФЕРІ ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ**

Науково-практичні рекомендації

Технічний редактор *О. В. Бочковий*
Редактор, оригінал-макет – *А. В. Самотуга*
Редактор *О. М. Врублевська*

Підп. до друку 29.09.2020. Формат 60x84/16. Друк – трафаретний, цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 7,00. Обл.-вид. арк. 7,25.
Тираж – 50 прим. Зам. 03/21-мр

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rrv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054